

Aanwezig Voorzitter: Mevrouw H. Sahin Raadsleden: De heer E.G.T. Braam Mevrouw L.S. de Bruijn De heer D.R. Cupedo De heer D.F.A. van Dam De heer C.P.I.M. Dolmans De heer M. van 't Eind De heer M.J. van Enk De heer M.A.J. Ezinga Mevrouw B.M.B.T. de Haan-Niesen Mevrouw M.E. Harmsen Mevrouw I.M. Jansen-Dirkx De heer M.T.F. Kaffa Mevrouw P.G. Kames Mevrouw A. Koegler-Böhm De heer G.A. Kruger	Vervolg aanwezige raadsleden: De heer J. Loof Mevrouw S. van Maarseveen De heer M. el Majjaoui Mevrouw W.A.A.M. van Nunen De heer R. Nunnikhoven De heer U.H. Oelen Mevrouw L.B. Oude Alink Mevrouw A. Prenger Mevrouw H. van Schie De heer W. Smith De heer E. van der Veer De heer Q.L.A. Veerman Mevrouw W. van der Weij De heer M.V. Weterings Mevrouw E. Woudstra De heer A.M. Zoghbi
Aanwezige portefeuillehouders: Wethouder L. Bentvelzen Wethouder W. van Damme Wethouder G. van Malsen Wethouder S. van de Waart Wethouder M. Wit	Griffie: Griffier: de heer J.A. Massaar bpa Mevrouw M.M.A. Tittse De heer J. Hoefnagel Mevrouw F.S. Habiboellah (verslag)

1. Opening en mededelingen

De voorzitter: Beste leden van de raad, ik vraag u vriendelijk om plaats te gaan nemen. Ik open de raadsvergadering van de gemeente Rijswijk van dinsdag 8 juli 2025. Graag heet ik welkom de leden van de raad, de fractie-assistenten, onze wethouders, medewerkers, vertegenwoordigers van de media, aanwezigen op de publieke tribune en kijkers online uiteraard. Het Kaderdebat is een belangrijke raadsvergadering waarbij u als hoogste bestuursorgaan richtinggevend bent. Richtinggevend voor de keuzes die we als gemeentebestuur gaan maken die bepalend zijn voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. En richtinggevend voor de begroting waarover u in november het besluit zal nemen. En vandaag blik u ook terug, omdat ook de jaarstukken 2024 zijn geagendeerd. Met de jaarstukken legt het college verantwoording af en geeft u invulling ook aan een andere belangrijke rol, uw controlerende rol. Beste raadsleden, we leven in ingewikkelde tijden. De geopolitieke ontwikkelingen zijn voelbaar in onze samenleving. Inmiddels is het kabinet Schoof demissionair en gaan we als gemeente aan de slag met de organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen in oktober. En daarom is het nog belangrijker dat gemeenten en wij hier in Rijswijk er staan voor onze inwoners en ondernemers. Tegelijkertijd mogen we ook ontzettend dankbaar zijn voor de grote inzet die we samen, raad, college, ambtelijke organisatie en natuurlijk onze samenleving dagelijks inzetten om onze gemeente goed te besturen. Ik ben trots dat het ons

samen lukt om de besluiten te nemen in het belang van al onze inwoners. Het is ook bijzonder dat dit het laatste Kaderdebat is van deze raadsperiode en ik ben daarom ook extra benieuwd naar uw inbreng. Het is ook heel fijn als u uw spreektekst wilt mailen naar uw griffie, dan kan iedereen er ook kennis van nemen, ook schriftelijk en online. Voor deze vergadering, de vergaderorde, bent u door middel van de procesbrief geïnformeerd. We zullen zoals gebruikelijk spreektijden hanteren en u heeft de informatie daarover van uw griffier ontvangen. En ook voor deze vergadering vraag ik u respectvol met elkaar om te gaan. De woorden die wij uitspreken hebben betekenis en invloed, ook online. Juist in deze tijd belangrijk om daarvan bewust te zijn en te blijven. Dan ga ik naar de berichten van verhindering. Wij hebben geen berichten van verhindering ontvangen, dus dat is heel goed. Wel hebben een aantal raadsleden aangegeven later te zullen deelnemen aan de vergadering en dat geldt voor mevrouw Koegler, de heer Dolmans, de heer Oelen komt later, de heer Cupedo, de heer Ezinga en de heer Veerman. En mevrouw De Bruijn komt ietsjes ... O, ze is er al, ze zit al. Ben ik iemand vergeten te noemen? Nee? Dan lijkt me dat goed. Dan stel ik voor, voor de leden van het bureau van stemopneming te benoemen mevrouw Van Maarseveen als voorzitter. Een belangrijke taak. En als leden de heer Kaffa, die is aanwezig, en mevrouw Koegler. Dat heeft uw instemming? Dan ga ik naar de mededelingen van het college Er is één mededeling vanuit het college en daarvoor geef ik graag het woord aan wethouder Van de Waart.

Mevrouw Van de Waart: Dank u wel, voorzitter. Ik begin eigenlijk met goed nieuws vanmiddag. Ik hoop dat u het ook al in het nationale nieuws heeft gezien, maar ik heb u eerder meegenomen in de zorgen rondom de korting op de brede doeluitkering voor de MRDH. Die brede doeluitkering is bedoeld voor ons OV, dus onze bussen en onze trams. Maar er is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om deze korting terug te draaien. En nou, dat is na heel veel lobbywerk goed nieuws. Het is nog niet geregeld, maar er is wel breed draagvlak hiervoor. En dat is in ieder geval goed nieuws, want we hebben meer OV nodig in plaats van minder OV. Dus daar wou ik mee beginnen vandaag, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Van de Waart. Dat is inderdaad goed nieuws en daar hebben alle gemeenten ook en onze raad ook meegeholpen aan de lobby, dus dat is een mooi resultaat daarvan geweest. Daarmee zijn we aan het einde van agendapunt 1.

2. Spreekrecht burgers

De voorzitter: Gaan we door naar agendapunt 2, spreekrecht burgers. Er hebben zich geen insprekers voor het Kaderdebat aangemeld.

3. Vaststelling agenda

De voorzitter: Dus dat brengt ons naar agendapunt 3, de vaststelling van de agenda. En het voorstel aan u is agendapunten 4 tot en met 6 te behandelen als één blok. Dus het raadsvoorstel 1e halfjaarrapportage 2025, het raadsvoorstel Kadernota 2026, het raadsvoorstel jaarstukken 2024 kunt u in één keer behandelen. Uiteraard zullen we aan het eind van de vergadering ze afzonderlijk in stemming brengen. Dan heeft dat uw instemming? Dat is het geval.

8. Spreekteksten

De voorzitter: Dan gaan wij naar de eerste termijn van uw raad. Dan geef ik als eerste mevrouw Prenger als fractievoorzitter het woord. U heeft tien minuten spreektijd, mevrouw Prenger.

Mevrouw Prenger: Dank je wel. Voorzitter, goedemiddag. Het geeft mij een goed gevoel om hier vanmiddag als eerste te staan namens mijn fractie, Beter voor Rijswijk, om als eerste het belangrijke Kaderdebat te mogen openen. Beter voor Rijswijk staat hier met de ambitie om te werken aan een Rijswijk waar onze inwoners op kunnen rekenen. Vandaag, morgen en in de toekomst. Voorzitter, jeugdzorg. In Rijswijk maakt helaas één op de acht jongeren gebruik van jeugdzorg. In 2015 heeft de overheid besloten om de jeugdzorg over de schutting te gooien, zonder de hierbij behorende passende vergoedingen. De gemeente ontvangt slechts driehonderd euro per inwoner voor de jeugdzorg. Het zal eenieder duidelijk zijn dat je met dit geringe bedrag niet veel kan betekenen. De kosten voor deze zorg zijn immers veel hoger dan de vergoeding die de gemeente krijgt. Beter voor Rijswijk dient dan ook een motie in om de echte kosten die hiermee zijn gemoeid voor ouders en of verzorgers goed inzichtelijk te maken. Ouderenzorg. Rijswijk heeft een tekort aan voldoende plaatsen in verpleeghuizen. Dit aantal gaat de komende jaren bij ongewijzigd beleid alleen maar toenemen. Ook Rijswijk wordt geconfronteerd met vergrijzing. Verpleeghuiszorg thuis wat al wordt aangeboden is beperkt vanwege een ernstig tekort aan zorgpersoneel. Het tekort zal verder oplopen door de sterke groei van 85-plussers in onze gemeente, tot 450 plekken in 2040. Wat gaat de gemeente doen aan het forse tekort van deze plekken? Huiselijk geweld, femicide. Veilig Thuis Rijswijk registreerde vorig jaar 365 lopende zaken van huiselijk geweld. In een periode van vijftien maanden zijn er in Rijswijk drie vrouwen vermoord, twee door hun partners, een door haar buurman. Beter voor Rijswijk is heel blij dat onze burgemeester zich met hart en ziel inzet op persoonsgerichte steun en intensieve samenwerking met politie en andere hulpinstanties. Andere gemeenten roemen dit en kijken naar onze mensgerichte aanpak. Burgemeester, ik heb een vraag aan u. Hoe zouden wij als raad u kunnen helpen om de lokale aanpak van huiselijk geweld en femicide toekomstbestendig te maken in Rijswijk? Sociale huurwoningen. Beter voor Rijswijk vindt het jammer dat jongeren tot 35 jaar ruim 7 jaar moeten wachten voordat ze een sociale huurwoning kunnen krijgen. Vaak wonen ze om die reden noodgedwongen lange tijd bij hun ouders en of verzorgers. Beter voor Rijswijk dient samen met de PvdA Rijswijk, GroenLinks Rijswijk en D66 daarom een motie in om de Rijswijkse jongeren voorrang te geven bij sociale woningbouw. Deze motie staat in iBabs, eveneens als onze andere moties. Dierenwelzijn. Het losloopegebied bij De Schilp en de Schaapweg is een enorm succes. Gebruikers ontmoeten elkaar en dan ontstaan leuke contacten en het is ook een goed middel om eenzaamheid tegen te gaan. In Rijswijk geven veel mensen aan eenzaam te zijn. Nu we het toch hebben over eenzaamheid, het is bekend dat Welzijn Rijswijk al veel positieve projecten heeft uitgerold. Welzijn Rijswijk heeft eenzaamheid een gezicht gegeven. Bij deze wil Beter voor Rijswijk Welzijn Rijswijk hier een groot compliment voor maken. De Van Rijnweg. Beter voor Rijswijk heeft met meerdere partijen in september 2023 een motie ingediend, veilige Van Rijnweg, onder andere om maatregelen en herinrichting waarbij de veiligheid van langzaam verkeer vooropstaat. Na bijna twee jaar verder kan wellicht de verantwoordelijke wethouder de raad informeren naar de stand van zaken? Parkrijk jeugd. Beter voor Rijswijk krijgt heel veel vragen van jonge inwoners uit Parkrijk die heel erg graag een trapveldje zouden willen. Gewoon een plekje, een stukje, een veldje, twee doeltjes en ze zijn helemaal tevreden. Gewoon een plekje voor hunzelf. Beter voor Rijswijk zag nog een onbenut stukje grond. Ik neem aan dat het de kastanjenburg heet, ik ben daar zelf langs geweest met een aantal raadsleden. Ligt daar een bestemming op? Is dat misschien wel een stukje geschikte grond voor de jeugd? Graag horen wij dit. Bevolkingsonderzoek. Heel actueel, vandaag heeft het in meerdere kranten gestaan en is op het nieuws geweest. Maar met grote ontsteltenis heeft Beter voor Rijswijk kennisgenomen dat het belangrijke bevolkingsonderzoek om borstkanker vroegtijdig op te sporen in onze gemeente is beëindigd. Beter voor Rijswijk heeft samen met de gemeente jaren

geleden met veel inspanning en succes actie gehouden om dit bevolkingsonderzoek terug te krijgen naar Rijswijk. Dit nadat is gebleken dat 30 procent van de vrouwen geen onderzoek meer liet doen nadat de bus uit Rijswijk was verdwenen. Het staat vast dat vrouwen die regelmatig meedoen aan het bevolkingsonderzoek minder kans hebben om te overlijden aan borstkanker dan vrouwen die niet meedoen. Het RIVM geeft aan dat dit 50 procent minder kans is en dat vinden wij echt heel veel. Beter voor Rijswijk heeft 2 juli jongstleden hier al artikel 44 vragen over gesteld. Welke stappen gaat het college ondernemen om de borstenbus, zoals wij die in de volksmond noemen, weer zo snel mogelijk terug naar Rijswijk te brengen? En dan bedoel ik liever gister dan vandaag. Sport, sportparken. Beter voor Rijswijk is blij dat herinrichting van Sportpark Elsenburg is afgerond. Voor de andere buitensportlocaties is in maart 2024 een plan gedeeld voor de herstructurering van deze sportparken. Beter voor Rijswijk is benieuwd naar de vervolgstappen van dit plan. Kan de wethouder hier iets meer over vertellen? Ieder jaar wordt er een aantal gras- en of kunstgrasvelden vervangen. Dit gaat volgens een bepaald schema hebben wij begrepen. Kan de wethouder zeggen welke de komende 3 jaar op de planning staan? De bibliotheek. Beter voor Rijswijk is erg enthousiast over de komst van de bieb in het Huis van de stad, maar is ook heel benieuwd hoe de bibliotheek dit ervaart? Ook zijn we benieuwd of de bibliotheek financieel het hoofd boven water kan houden? Inrichting Huis van de stad. In het laatste Kaderdebat is door Beter voor Rijswijk gevraagd hoe het zit met de inrichting van de directe omgeving van het Huis van de stad? Beter voor Rijswijk moet helaas constateren dat met name het zijaanzicht van het Huis van de stad, de kant van de Naald, er verwaarloosd uitziet. Ook het plein voor het Huis van de stad ligt er niet naar behoren bij. Vraag aan het college, is het college bereid hier op korte termijn verandering in aan te brengen en zo nee, waarom niet? Buitenplaats Huis De Voorde. Beter voor Rijswijk vraagt zich af wat de toekomstplannen zijn van dit monumentale pand? Het pand staat er nu helaas bij als een bouwval. Nou, tot slot het paradepaardje van de oprichter van onze partij, alweer bijna 12,5 jaar geleden, parkeren. Beter voor Rijswijk is tevreden over het aantal parkeerplekken in Rijswijk, we houden 9000 plekken over voor bezoek. Het blijft voor Beter voor Rijswijk een droom om de inwoners een eigen vergunning te geven, zodat ze zelf hun auto kunnen parkeren waar ze hem willen zetten. Immers, je kan hem maar op één plek tegelijk zetten. Tot slot, voorzitter, we hebben onze zorgen gedeeld maar ook onze oplossingen. Niet omdat we het allemaal beter weten, al heet onze partij natuurlijk wel zo, maar omdat Beter voor Rijswijk iedere dag benaderbaar is voor al onze inwoners. Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Hartelijk dank, mevrouw Prenger. Ja, binnen de tien minuten gebleven. Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van 't Eind van GroenLinks.

De heer Van 't Eind: Dank u wel, voorzitter. Toen ik 16 jaar was las ik de Blikken Trommel van Günter Grass. Het was geen makkelijk boek, maar het greep me. Het werd mijn favoriet, niet vanwege de stijl of het tempo, maar vanwege de betekenis. Het verhaal van Oskar Matzerath die weigert volwassen te worden in een wereld die weigert te herinneren is een schrijnend protest tegen ontkenning en verdringing in het naoorlogse Duitsland. Oskar slaat op zijn blikken trommel, niet om gehoord te worden, maar om te voorkomen dat er wordt vergeten. Vandaag bij ons laatste Kaderdebat in deze raadsperiode wil ik die trommel laten klinken. Niet uit nostalgie, maar omdat het verleden ertoe doet als we vooruit willen. En dat politiek, zeker in een Kaderdebat, over keuzes in de tijd gaat, wat nemen we mee, wat laten we achter en voor wie doen we het eigenlijk? De Kadernota 2026 laat een opvallend positief financieel beeld zien. De meicirculaire zorgt voor een structurele meevaller van meer dan 5 miljoen euro, een tekort van bijna 3 miljoen euro is omgeslagen in een overschot van ruim 2 miljoen euro. Dat is uitzonderlijk, zeker in een tijd waarin veel gemeenten nog worstelen met hun begroting. Maar voorzitter, dit is geen geluk, dit is het gevolg van keuzes. Van tijdig en zorgvuldig beleid van een coalitie die niet wachtte tot het te laat was. We hebben in de

afgelopen jaren scherpe besluiten genomen, minder externe inhuur, een realistischer investeringsprogramma, een effectievere organisatie. Niet altijd leuk, soms pijnlijk, maar het heeft gewerkt en dat verdient erkenning. Het geeft ons nu de ruimte om opnieuw vooruit te kijken, om niet alleen de tekorten te dempen, maar de toekomst vorm te geven. En dat is precies waar GroenLinks politiek voor bedrijft, om de wereld van morgen beter achter te laten dan dat we haar aantreffen. GroenLinks kijkt naar de samenleving in de tijd, niet als iets wat alleen vandaag gebeurt, maar als een keten van keuzes, generaties en verhalen. De samenleving van de toekomst is geen toevallige uitkomst van marktwerking of economische groei, ze is een politiek project, een morele opdracht. En het fundament van het project ligt in wat we eerder leerden over verbondenheid, over solidariteit, over de gevolgen van uitsluiting, ongelijkheid en stilzwijgen. Daarom blijven wij kiezen voor investeren in wat mensen verbindt, in voorzieningen die nabij zijn, buurthuizen, bibliotheken, ontmoetingsplekken. In ondersteuning waar nodig, eerlijke zorg, verbondenheid over ... Eerlijke ... Sorry. Eerlijke zorg, stevig armoedebeloid en in veiligheid die je voelt op straat, in je wijk, in je huis. Daarom dienen wij een motie in voor de plaatsing van een toekomststoel in deze raadzaal, een lege stoel die staat voor wie er nog niet zijn. Die ons herinnert dat onze besluiten niet ophouden bij de verkiezingsdatum. Een stoel voor de generaties na ons. Een klein symbool met grote betekenis. De stad verandert en dat is nodig, maar verandering vraagt visie en in sommige gebieden om versnelling. De Plaspoelpolder is zo'n gebied. Dit strategisch gelegen gebied kent veel potentie, maar vooral in het Middengebied ontbreken nog actuele ontwikkelkaders. Juist daar kunnen we investeren in toekomstbestendige bedrijvigheid, vergroening, circulaire ontwikkeling en slimme benutting van ruimte. GroenLinks wil daarom dat het college sneller komt met een ontwikkelkader voor dit gebied, samen met betrokken partijen en gericht op duurzaamheid. Multifunctioneel ruimtegebruik in een aantrekkelijke werkomgeving en daarover dienen wij een motie in. De uitdagingen van deze tijd vragen dat we vooruitdenken over nieuwe maatschappelijke vraagstukken. De zomers worden heter en dat treft vooral de kwetsbare Rijswijkers in versteende buurten. Daarom dienen wij een motie in voor een integrale en inclusieve koeltevisie, een visie die gezondheid, leefbaarheid en klimaatadaptatie met elkaar verbindt. Die rekening houdt met waar de hitte het hardste aankomt en die samen met partners, bewoners en maatschappelijke organisaties wordt ontwikkeld. Wie over ruimte spreekt, spreekt ook over betekenis, over het verhaal dat de stad vertelt, over de namen op borden en op muren. Neem de Generaal Spoorlaan. Historisch onderzoek wijst op zijn verantwoordelijkheid in de periode van extreem geweld in Indonesië. Wij stellen niet voor om die straatnaam te schrappen, maar we willen wel context, begrip, uitleg, geen stilzwijgen. Daarom dienen wij een motie in om het college te vragen bij deze straat een toelichtend bordje of QR-code te plaatsen en een plan te maken om dit ook bij andere straatnamen te doen. Want zoals Günter Grass schreef, wie schrijft wil zich herinneren en wie zich herinnert liegt minder. Daarnaast dienen wij een motie in die aandacht vraagt voor het belang van onze democratische rechtsstaat. Daarvoor is het belangrijk dat wij ons als raad bij de bespreking van voorstellen steeds bewustzijn wat juridisch wel kan en wat juridisch niet kan. Wij zijn het hoogste orgaan, maar we staan niet boven de wet. Respect voor de rechtsstaat is geen formaliteit, maar een democratische grondhouding. Daarom pleiten wij voor een standaard juridische paragraaf in raadsvoorstellen, net zoals er een financiële paragraaf is. Dat maakt risico's inzichtelijk, versterkt de transparantie en zorgt voor zorgvuldige besluitvorming. Tot slot dienen wij een aantal moties mede in. GroenLinks staat voor een sociaal veerkrachtig Rijswijk waarin iedereen mee kan doen en niemand tussen wal en schip raakt. Daarom dienen wij naast onze eigen moties vier moties van andere fracties mede in. Deze moties dragen stuk voor stuk bij aan een sterkere sociale basis door jongeren uit Rijswijk meer kans te geven op een eigen woning, door gezinnen te ondersteunen via het netwerk van Buurtgezinnen, door social return en investment duurzamer en effectiever toe te passen en in het bijzonder door bijstandsgerechtigden te beschermen tegen onnodige hoge bestuurlijke boetes bij vergissingen. En die laatste motie raakt

voor ons aan de kern van sociale rechtvaardigheid. Mensen helpen opstaan, niet verder naar beneden duwen. Voorzitter, naast onze motie willen wij ook drie zorgen delen die ons richting geven bij toekomstige keuzes, juist nu er weer financiële ruimte ontstaat. Ten eerste maken wij ons zorgen over de robuustheid van het groen in onze stad. Wij zijn blij dat we de achterstanden van de afgelopen jaren grotendeels aan het inlopen zijn en we zijn positief over de plannen die er liggen voor versterking van de Landgoederenzone en het Wilheminapark. Maar door de eerdere financiële situatie zijn die investeringen vertraagd en met de groei van onze stad neemt de druk op het groen juist toe. Meer bewoners betekent meer gebruik van parken, plantsoenen en stadsnatuur. Groen is geen luxe, maar noodzaak voor gezondheid, klimaat en leefbaarheid. GroenLinks vindt daarom dat we niet moeten wachten tot het knelt. We blijven pleiten voor investeringen in ons groen. Denk aan natuurlijke speelplekken, schaduwrijke zones in versteende wijken en de ecologische samenhang van onze groengebieden. Kortom, wij pleiten ervoor de komende jaren echt werk te maken van het groenbeleid dat wij recentelijk als raad hebben vastgesteld en waar ook investeringen in staan die we nog niet hebben kunnen doen. Ten tweede maken we ons zorgen over hoe we de groei van de stad in goede banen leiden. De komende jaren komen er veel woningen bij. Dat is hard nodig, want er is een groot tekort. Maar groei is alleen gezond als we tegelijkertijd investeren in de leefomgeving, in voldoende voorzieningen, in groene, toegankelijke wijken, in bereikbare scholen en huisartsen, in goede ov-verbindingen, in veilige routes voor voetgangers en fietsers. Rijswijk moet niet alleen groeien in stenen, maar ook in sociale en fysieke kwaliteit. Tegelijkertijd moet groei niet blind zijn voor wat er al is. In ons bestand staan ook panden leeg, soms al jaren. Leegstand die niet bijdraagt aan wonen, werken of levendigheid. Wij willen dat er vaart gezet wordt achter het benutten van bestaande ruimte, transformatie, tijdelijke invulling of herbestemming. Alles is beter dan stilstand. Ten derde, kunnen mensen nog meekomen? In een tijd van technologische, economische en maatschappelijke verandering dreigt uitsluiting. Of het nu gaat om energiekosten, digitale vaardigheden, mentale gezondheid of taalvaardigheid, wie geen aansluiting vindt raakt geïsoleerd. GroenLinks vindt dat we hierin moeten investeren, in laagdrempelige ondersteuning en wijkgerichte zorg, in communicatie die iedereen bereikt en in beleid dat niet alleen uitgaat van zelfredzaamheid maar ook van samenredzaamheid. Wij vragen het college om daarin alert te blijven. Welke groepen bereiken we niet, waar groeit de afstand tot beleid en waar kunnen kleine ingrepen grote impact maken? Wij willen een stad die inclusief is in woord en in daad. Voorzitter, ik ga afronden. Politiek is verantwoordelijkheid nemen over tijd, niet alleen al voor vandaag, maar voor morgen. Niet alleen voor wie aan tafel zit, maar ook voor wie dat nog niet kan. Daarom blijven wij investeren in publieke voorzieningen. Daarom blijven wij ons inzetten voor een eerlijke energietransitie waarin iedereen kan meedoen. En daarom blijven wij staan voor een overheid die uitlegt, luistert en leert. Toen ik de Blikken Trommel las, begreep ik voor het eerst dat literatuur niet alleen iets vertelt, maar ook iets blootlegt. Dat verhalen niet alleen verbinding zijn, verbeelding zijn, maar ook onthulling en dat politiek soms precies dat moet doen. Niet wegpoetsen wat ongemakkelijk is, maar het bespreekbaar maken. Vandaag slaan wij symbolisch op die trommel, niet om te verstoren, maar om te herinneren aan waar we vandaan komen en waar we naartoe willen. Laten we doorgaan met herinnering als richting, met verantwoordelijkheid als grondhouding en met de overtuiging dat we de toekomst samen maken als gemeenschap, als raad, als stad. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van 't Eind. Ook binnen de tien minuten gebleven. Dan de heer Weterings van Rijswijks Belang. U heeft negen minuten spreektijd.

De heer Weterings: Voorzitter, dank u wel. Nog een kleine acht maanden tot de verkiezingen zou je je eigenlijk moeten afvragen of kaders meegeven aan een aflopend college wel zin heeft? Het college van Beter voor Rijswijk, GroenLinks, Partij van de Arbeid, VVD en D66 zijn dapper begonnen aan een termijn, daar waar cruciale punten uit het coalitieakkoord werden gehouden. En dat hebben we de

afgelopen jaren goed kunnen ondervinden, voorzitter. Zo heeft Rijswijk weer een azc met 350 personen, worden dure hotels gebruikt voor statushouders, daklozen en vluchtelingen onder te brengen. En voorzitter, er zijn zelfs momenten dat toeristen worden doorverwezen buiten Rijswijk om een hotel te boeken als ze eigenlijk in Rijswijk moeten zijn, omdat in Rijswijk geen kamers beschikbaar zijn. Dat vinden wij dat het totaal is doorgeslagen. Buiten het feit dat dit nog eens een keer tientallen miljoenen euro's belastinggeld kost, ligt de Rijswijkse citymarketing al een tijdje op zijn gat. Voorzitter, er zijn in Rijswijk gebieden daar waar bewoners zich terecht onveilig voelen. Als voorbeeld neem ik het Stationsgebied. Mede door een grote samenstelling van diverse groepen opvang is de situatie rondom het gebied uitermate zorgelijk te noemen. Afgelopen vrijdag heeft daar toevallig een gesprek plaatsgevonden tussen bewoners, de wijkagent en de burgemeester. Ik begreep dat er harde en zorgelijke woorden zijn uitgesproken door een aantal bewoners, waarvan een aantal bewoners al hebben aangegeven zelfs te willen verhuizen. Voorzitter, over opvang gesproken, de afgelopen periode hebben zich bij de gemeente meerdere mensen gemeld met een bijzonder verhaal. Denk aan onhoudbare situaties in een huwelijk. Rijswijkse moeders in scheiding die in principe met kinderen op straat staan en nergens heen kunnen. Huiselijk geweld, diverse noodkreten, smeekbedes om alsjeblieft te helpen voor tijdelijke opvang of tijdelijke huisvesting binnen Rijswijk, aangezien de situatie thuis onhoudbaar was geworden. Persoonlijke gesprekken en diverse mailwisselingen met de gemeente hebben helaas niks opgeleverd. En ik citeer uit een mail. Helaas is uw verzoek niet bijzonder. We krijgen met enige regelmaat dit soort vragen. Woonnet biedt doorgaans geen oplossing en onze urgentieregels zijn vrij streng. Daar zijn we wel mee bezig, maar dat kost tijd. Tijd die u misschien niet heeft. Uiteindelijk, voorzitter, worden een paar toekomstige mogelijkheden benoemd zoals een samenwerking met een Kansfonds dat een aantal woningen zou kopen voor dak- en thuisloze mensen. De woningen zouden wel bijna gereed zijn, alleen niet precies bekend was wanneer de woningen gereed zouden zijn en hoe de toewijzing zou gaan. Verder kwamen er nog wat tips ambtelijk onder andere om ad-hoc te gaan reageren om buiten de regio Haaglanden het te proberen met de zogenaamde krimp gemeenten daar waar mogelijk sneller een huis te vinden was. Ook, voorzitter, hebben helaas die tips niet geleid tot een oplossing. Voorzitter, kan het college zich voorstellen als er een azc uit de grond wordt gestampt, hotels vol zitten met Oekraïners en daklozen uit Den Haag, er de afgelopen 2 jaar 355 asielzoekers zijn gehuisvest in Rijswijk, het niet uit te leggen valt als er noodkreten worden geuit door mensen uit de Rijswijkse samenleving? Bijvoorbeeld radeloze moeders die smeken om hulp voor tijdelijke opvang of tijdelijke huisvesting, dat hiervoor geen regeling bestaat. Kan u zich dat voorstellen? Dit valt niet uit te leggen. En daarom verzoeken wij het college direct met een motie om binnen drie maanden met een concreet voorstel te komen naar de raad met daarin verwerkt hoe bijzondere Rijswijkse gevallen binnen Rijswijk geholpen kunnen worden aan tijdelijke opvang en of tijdelijke huisvesting en om dit op te nemen in de lokale Huisvestingsverordening, en gaat over tot de orde van de dag. Voorzitter, waarom kunnen mensen van buiten Rijswijk wel geholpen worden en geboren en getogen Rijswijkers niet? Ik snap dat niet. Voorzitter, ik maak een sprong naar de Bogaard. Het stadscentrum, de Bogaard, wordt ernstig getroffen door overlast. Veel winkeldiefstallen door personen soms in groepsverband, rondhangende jeugd die op fatbikes rondfietsen en bedreigingen uiten richting winkelend personeel en ondernemers. Deze overlast en de veiligheid en leefbaarheid in het stadscentrum sterk ondermijnt en het vertrouwen van de bewoners, ondernemers en bezoekers schaadt. Dus wij verzoeken ook direct het college om direct en krachtig op te treden tegen de vorm van winkeldiefstallen en jongerenoverlast. De regierol van de gemeente nadrukkelijk te benutten door samen met de politie, jongerenwerk, ondernemers, bewoners een integrale en effectieve aanpak te organiseren en ook binnen drie maanden de gemeenteraad te informeren over de voortgang van de concrete maatregelen die zijn genomen om de overlast terug te dringen, en gaat over tot orde van de dag. Voorzitter, in 2024 zijn een aantal goede stappen gezet voor de aanpak van

criminaliteit. Onder andere Dealbreakers op het Stanislascollege, beweegonderwijs en de ontvangen aanvragen voor de preventie met gezag en niet te vergeten de Pandbrigade. Goed gedaan, echt hele goede sprongen gemaakt. Complimenten. En toch zijn er, voorzitter, een aantal zaken die ons een doorn in het oog blijven, waardoor wij van mening zijn dat Rijswijk achteruit holt. Het straatbeeld is niet meer wat er is geweest. De situatie in onze openbare ruimte van Rijswijk is erg zorgwekkend. Ondanks eerdere toezeggingen, inzet en campagnes blijft overlast zichtbaar en voelbaar voor onze inwoners. Zwerfafval stapelt zich op, afval wordt structureel naast de containers geplaatst, illegale dumpingen nemen toe en de ratten zijn op meerdere plekken in de gemeente een hardnekkig probleem. Ook de kosten voor het verwijderen van die dumpingen tikt inmiddels de 2 ton aan, 200 duizend euro. Bewoners melden zich steeds vaker dat ze zich ergeren aan de rommel in de straat en het gebrek aan handhaving. De huidige aanpak werkt simpelweg gewoon niet. De handhavingscapaciteit schiet tekort, het toezicht is onvoldoende zichtbaar en het ontbreekt aan duidelijke kaders. Niks persoonlijks tegen de handhavers, die werken keihard en voeren beleid uit. Wil ik wel gezegd hebben. En ook deze motie roept op om het college binnen drie maanden met een stevig plan te laten komen, zodat de openbare ruimte in Rijswijk daadwerkelijk schoner en leefbaarder wordt, en gaat over tot de orde van de dag. Voorzitter, we hebben u enige tijd geleden een participatieproces verbeteringsmotie doen toekomen en die heeft het helaas ook niet gered. Of dat nu was uit schaamte vanuit de coalitiepartij om deze niet te steunen, ik heb geen idee. Maar vandaag is weer gebleken hoe erg het is, hoe erg nodig het is om het wel te doen. De voorzitter van de BBR heeft zich vandaag keihard uitgesproken over het participatie- en communicatiebeleid van de gemeente Rijswijk over het betaald parkeren in de Plaspoelpolder. En ik citeer, de oplossing had in samenspraak met de ondernemers in het gebied moeten gaan. Er is verzuimd inspraaksessies te organiseren voor de juiste oplossing. Er komen nu alsnog inspreksessies om de invoering in goede banen te leiden, dus er komen inspraaksessies na een besluit. Nou, vind ik knap. Wat valt er dan nog in te spreken, denk ik dan? Goed, voorzitter, neem het alsjeblieft mee. Voorzitter, verkeer. Ik heb volgens mij nog één minuut. Kan dat? Goed hè? Dan neem ik die minuut ter harte en dan neem ik een klein gedeelte mee naar de tweede termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Weterings. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Dam van de fractie Wij. Rijswijk.

De heer Van Dam: Voorzitter, dank. Het financiële beeld in deze Kadernota oogt geruststellend, maar laten we eerlijk zijn, het is ook beperkt. Het negeert de echte opgaven waarvoor Rijswijk staat. Hoe houden we onze stad leefbaar met 20 duizend inwoners extra op komst? Want de problemen die zien we nu al in onze stad, sportclubs met wachtlijsten, volle huisartsenposten en dagelijks staan op onze wegen de auto's stil. En als we blijven bouwen zonder tegelijkertijd te investeren in onze infrastructuur, maar ook in onze voorzieningen, dan groeien die problemen met onze stad mee. En toch kiest het college ervoor om vandaag in deze Kadernota vooral naar het positieve plaatje te kijken. En dat snap ik. Want na jaren aan tekorten is een uitzicht op een gezonde begroting natuurlijk wel een hele oplucht. Maar die financiële rust dat is geen vrijbrief voor bestuurlijke stilstand. Want stilstand, dat is iets wat onze gemeente al jarenlang kenmerkt. We zijn een soort van bootje dat in een haven stilligt zonder te bewegen en zonder richting. Maar iedereen weet, als je te lang blijft liggen, dan raak je de controle kwijt. Dus voorzitter, het is tijd om het roer om te gooien. Niet te blijven wachten op betere tijden, maar om te kiezen voor een koers waarin we investeren in wat echt nodig is. Wij. Rijswijk wil vooruit, want we kunnen het ons niet permitteren en niet veroorloven om nu stil te staan in een stad die zo erg aan het veranderen is. Een groeiende stad die vraagt om meer dan alleen huizen, het gaat erom dat mensen fijn kunnen wonen in onze stad. Voor Wij. Rijswijk betekent dat, dat je een supermarkt om de hoek hebt, dat je een sportclub hebt voor je kinderen, dat je op de fiets kan naar je huisarts of naar je tandarts en dat je genoeg veilige wegen hebt en in je

leefomgeving genoeg groen hebt. Dat is wat voor ons leefbaarheid betekent. Wijken waarin Rijswijkers zich thuis voelen. Maar diezelfde leefbaarheid die staat onder druk. We weten dat onze stad in een rap tempo afstevent op tekorten aan basisvoorzieningen en dat al voor 2030, denk aan sportruimtes, tekort in de zorg en aan welzijnsplekken. We zien nu al dat het niet toereikend is, terwijl Rijswijk groeit, blijft onze basis achter. Het college beloofde dat we kaders zouden stellen, hoeveel sportvoorzieningen, zorgvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen zijn er eigenlijk in onze buurten nodig? Maar dat onderzoek is nog niet afgerond. Het resultaat is een stad die groeit zonder dat de leefbaarheid geborgd wordt. Voorzitter, laat me een klein voorbeeldje noemen. Het vernieuwde afvalbeleid, hoge kosten voor inwoners en tegelijkertijd steeds minder service. In veel wijken staan de containers structureel vol en dat leidt tot bijplaatsingen, zwerfafval en een straatbeeld wat je eigenlijk niet wil hebben. Rommelig en onaantrekkelijk en dat is niet het beeld van een stad waarin je graag wilt gaan wonen. Wij, Rijswijk vindt dat we hier al lang iets aan hadden moeten doen, aan al die problemen die ik net noemde. Niet pas als we straks met 80 duizend inwoners in onze stad wonen, maar nu. Daarom dienen wij vandaag twee moties in. Motie één, investeren in voorzieningen voor een leefbare stad. Deze motie die roept het college op om uitkomsten van het behoefteonderzoek direct te vertalen naar voorstellen voor mogelijke investeringen in de komende begroting. Want wie een stad laat groeien moet ook zorgen dat die leefbaar blijft. Motie twee, voor een schoon en leefbaar Rijswijk. Met deze motie vragen we het college om in overleg te gaan met Avalex voor het extra leeghalen van afvalbakken, voor het verhogen van de servicegraad en voor het steviger aanpakken van afvaldumpers. Want ook een schone stad is essentieel voor een prettige leefomgeving. Beide moties zijn gericht op hetzelfde doel, zorgen dat onze stad leefbaar blijft voor iedereen, voor nu en voor de toekomst. Voorzitter, Rijswijk staat niet alleen stil, maar we staan ook vast, voornamelijk op onze hoofdwegen. Als je vanaf de McDonald's in de Plaspoelpolder naar de McDonald's in de Bogaard wil gaan rijden, dan is dat hemelsbreed ongeveer 500 meter. Ik zie D66 al nee knikken, dat moet je niet doen dat voorbeeld met McDonald's. Maar het is hemelsbreed 500 meter en daar doen we gemiddeld een half uur over in de spits in Rijswijk. En ik denk dat je dan toch wel een probleem hebt. En als dat probleem nu al ontstaat met 60 duizend mensen, dan vragen wij ons af, joh, wat doe je dan met 80 duizend mensen? En tuurlijk, er wordt gewerkt aan de infrastructuur. Je ziet het nu ook op de Lindenlaan. Maar waar blijven dan de maatregelen die echt impact hebben op de bereikbaarheid van onze stad? Waar is het plan voor de filevorming? En waar is die structurele aanpak op het hoofdwegennetwerk dat wij hier zo hebben? Het antwoord vinden we niet in de Mobiliteitsstrategie en we hebben de Kadernota doorgespit, maar die vinden we daar ook niet in. De Mobiliteitsstrategie bevat drie maatregelen waarvan er eentje echt werkt en dat is het inzetten van slimme verkeerslichten, maar dat is nagenoeg niet genoeg om onze stad bereikbaar te houden. En ook in de lange termijn investeringsprogramma wat we in onze Kadernota vandaag vinden zien we te weinig maatregelen die echt betrekking hebben op die hoofdwegen en op die hoofdknelpunten die wij hebben. Wij, Rijswijk vindt dat dat anders moet. We willen echte keuzes maken, echte plannen en vooral echte investeringen, anders dan gaat onze stad op slot. Er zijn tal van oplossingen te bedenken. Je kan extra opstelplekken maken bij stoplichten, doorstroom verbeteren bij afritten van de A4, het verminderen van vertakkingen op hoofdwegen, park en rides aanleggen bij strategische plekken in onze stad. Maar die moeten wel aansluiten op wat we aan het doen zijn. En daarom dienen we vandaag een motie in, inzicht in aanpak voor het hoofdwegennetwerk van Rijswijk. Die motie die roept het college op om voor de begroting te komen met een duidelijk en concrete memo, een overzicht van hoe wij ons hoofdwegennetwerk van de Beatrixlaan tot aan de Churchillaan toekomstbestendig gaan maken. En niet alleen rekening houdend met onze groei van 20 duizend inwoners, maar ook met die groei van Delft en ook van Den Haag, want die bouwen op hun beurt ook tienduizenden woningen erbij. De tijd van uitstellen is voorbij en voor Wij, Rijswijk betreft moeten we nu overgaan tot actie.

Voorzitter, de moties die wij vandaag indienen die zijn belangrijk, die geven richting en die geven beweging. Maar laten we ook eerlijk zijn, dat is niet een oplossing op zichzelf. Want de grote opgaven waarvoor Rijswijk staat op het gebied van bereikbaarheid, maar ook op het gebied van leefbaarheid, die lossen we niet op met losse moties en amendementen. Daar is echt meer voor nodig. Rijswijk verdient een bestuur met pit, met wilskracht en met durf. Een college dat niet achter de feiten aanloopt, maar vooruitkijkt. Dat handelt niet in de waan van de dag, maar met het oog op de toekomst. En bovenal dat luistert naar inwoners, dat kijkt naar cijfers en vooral handelt naar wat er echt nodig is in onze stad. Het is tijd om het roer om te gooien, want als we lang genoeg niks doen, drijven we verder af en dat kunnen we ons nu niet veroorloven. Bedankt, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Dam. Ook eigenlijk ruim binnen de negen minuten bent u gebleven. Dan geef ik nu graag het woord aan mevrouw Woudstra van D66. Aan u het woord.

Mevrouw Woudstra: Dank, voorzitter. Dank voor het woord. Samen investeren in mens en toekomst, nu en later. Dankzij de genomen maatregelen staat Rijswijk er financieel beter voor. Dat was hard nodig om problemen te voorkomen. Tegelijk zien we minder zichtbare verbeteringen in de stad en dat doet pijn. Er is nog veel nodig om ook in de toekomst goed te kunnen zorgen voor Rijswijk. En de signalen zijn helder, mensen maken zich zorgen over hun thuis, dat van hun kinderen, een fijne woonomgeving en de verharding in hoe we met elkaar omgaan. Verschillen tussen mensen nemen toe en dat maakt onzeker over de toekomst. D66 Rijswijk vindt het belangrijk dat Rijswijkers oog hebben voor elkaars verhaal en iedereen mee kan doen en regie houdt over zijn eigen leven. We steunen de voorgestelde aanpak richting de begroting 2026. Onze ambities reiken echter verder. We zien de stappen die worden gezet voor de toekomst van onze stad. Niet alleen vanuit een idee of los project, meer in samenhang. En dat doet ertoe, want de toekomst is niet iets wat je overkomt. Je bouwt het samen, steen voor steen. Ik zal mijn verhaal opbouwen met thuis in Rijswijk, samen in Rijswijk en tot slot daartussendoor nog kansen voor Rijswijk. Thuis in Rijswijk. We werken aan leefbare buurten met woningen voor de toekomst en sociale samenhang. Leegstand en verloedering pakken we aan. Dat vraagt om wijkvernieuwing en inwoners die meedenken over de inrichting van hun buurt en wijk. Zo wordt je buurt echt een plek waar je je thuis voelt. Iedereen wil oud worden, maar niemand wil het zijn. Meedoen en blijven, dat gaat niet altijd even makkelijk en er zijn te weinig geschikte en betaalbare woningen. Aan het college, hoe staat het met Wonen met een plus in de voormalige Triaslocatie? Kunt u in de komende afspraken met corporaties ouderen voorrang geven op gelijkvloerse woningen en huurprijsbehoud regelen? Eigenaren willen graag duidelijkheid over splitsingsregels en het omgevingsplan. Kunt u de informatie hierover verbeteren en ook meedenken over bijvoorbeeld het kangoeroewonen en andere oplossingen. Een groene stad met schone lucht. Blijf investeren in parken, zoals het Wilheminapark en de Landgoederenzone. Wanneer wordt het parkgedeelte van Hofstede overgedragen aan de gemeente en wanneer volgen investeringen in de Landgoederenzone wat bewoners ook gaan merken? Veel inwoners hebben een fiets of een e-bike. Fietsen is gezond en duurzaam, alleen veilige stallingen ontbreken. Wanneer starten de experimenten uit het Fietsplan? In onze stad ga je veilig over straat, goede wandel- en fietspaden, duidelijke routes en overzichtelijke kruispunten zijn noodzakelijk om de veiligheid op straat te garanderen. D66 steunt de verdere uitvoering van de mobiliteitsvisie met een duidelijk weggennet en aanpassing van de norm naar 30 kilometer per uur in woonwijken. Kunt u ingaan op het vervolg hiervan? De motie van BvR over wandelpaden dienen we mede in. Net als de motie om via Samen.Rijswijk inwoners te laten wijzen op gevaarlijke verkeersplekken die zo nog voorbijkomt. Kunnen signalen van inwoners worden gebruikt voor de locaties van de flexibele flitspalen? De ontwerpprincipes voor de openbare ruimte zijn opnieuw onderzocht. Meisjes en jonge vrouwen hebben een andere behoefte die nu bij het ontwerpen niet wordt meegenomen. Dat betekent dat meisjes en jongeren nu minder buiten komen dan ze eigenlijk zouden willen. Het onderzoek toont

aan, als de ruimte veilig is voor hen is de ruimte veiliger voor iedereen. Daarom dient D66 Rijswijk een motie in voor een veilige openbare ruimte voor iedereen, met de boodschap om samen met meisjes en jonge vrouwen het ontwerpprincipes echt aan te passen. Met de VVD vragen we om het aanpakken van gedrag van fatbikers en om betere routes en bewegwijzering. We dienen deze moties mede in. Wat gaat u doen om bij bouwwerkzaamheden te zorgen dat er logische fietsers- en voetgangersmogelijkheden zijn bij de omleidingen. Er is hulp als het in je omgeving niet veilig is. Femicide is een ernstige realiteit. Dank aan de burgemeester, wethouder en ambtenaren voor hun inzet. Komt er inderdaad een lokaal actieplan tegen huiselijk geweld en worden de ervaringen met gespecialiseerde interventieteams, de inzet van ervaringsdeskundigen en een meldpunt hierin meegenomen? Want samen voorkomen we geweld met begrip en daadkracht. Kansen voor Rijswijk. Onderwijs en jeugd voor de toekomst. De toekomststoel motie gaat ons aan het hart. Zoals Terlouw zei, je leeft niet voor jezelf alleen, maar ook voor mensen die jong of niet geboren zijn. Kunt u toezeggen dat hier concreet op terug wordt gekomen bij raadsvoorstellen en participatie en op andere momenten, zodat de betekenis van de stoel ook echt wordt ingevuld? De motie van de ChristenUnie over participatie door de jeugd bij verkeer dienen we mede in. De jeugdzorg is terecht elke dag onderwerp van gesprek. Een deel van onze jeugd zit in de knel. We zetten door met het aanpakken van wachtlijsten en de inkoop. Alleen minder preventie leidt ook tot hogere zorgkosten. Hoe ziet de wethouder dit en wat wordt gedaan om ouder-kindcontact te versterken? Onze schoolgebouwen. In de winter gaat het mis en gaat de verwarming, smelten de stoelpoten weg door de verwarming. In de zomer is het 34 graden. Wat D66 Rijswijk betreft, op naar een beter binnenklimaat en groene koele schoolpleinen, want dat zijn ook de ruimtes waar buiten schooltijd de speelplekken van de buurt zijn. De wethouder gaf aan dat de normen voor onderwijshuisvesting niet goed passen. Kunt u voorbeelden verzamelen over binnenklimaat en toegankelijke schoolpleinen voor het Integraal Huisvestingsplan en die gebruiken bij het aanpassen van het plan? Want kinderen zijn geen toekomst van morgen, ze zijn het heden van vandaag. Onze economie staat niet alleen. De Plaspoelpolder heeft alle aandacht nodig. Samen met GroenLinks dienen we de motie over de Plaspoelpolder in en zijn benieuwd naar het vervolg. Het Kessler Park wordt een innovatieve wijk. Hoe wordt dit een bruisende plek voor jongeren, vragen we, met nieuwe bewoners en hoe stimuleert u innovatieve bedrijven op die plek? Dit najaar is er een beroepenmarkt. Het is een belangrijk onderdeel van het door D66 Rijswijk voorgestelde onderwijs-, arbeidsmarktbeleid. Wat wordt het vervolg hierop en zijn er cijfers over de huidige stand van zaken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt? Afval, het kwam al voorbij. De prijs stijgt. Wij zien dat huishoudens meerdere passen kunnen aanvragen. Er zijn signalen dat deze gebruikt worden voor bedrijfsafval. Wat gaat het college doen om bedrijven aan te spreken op hun gedrag, zodat lasten eerlijk worden verdeeld? En kan het passysteem in lijn met de aangenomen moties en amendementen worden aangepast? Investeren in een bruisende Bogaard. Bogaard stadscentrum mag wat bij ons betreft wat actiever, zeker met de huidige bouwwerkzaamheden. Een buitenbioscoop of optredens. We dienen de motie bruisend stadscentrum Bogaard in en vragen om duidelijker aan te geven wat er mogelijk is met voorbeelden en te wijzen op het Loket Stadskracht voor ondersteuning. Samen met BvR dienen we een motie in over waterspeelplaatsen. De markten in de Bogaard in Oud Rijswijk zijn belangrijke ontmoetingsplekken. Ze zorgen voor verbinding en geven ondernemers kansen. De toekomst van de markt staat echter onder druk. Wat gaat u extra doen om de markten een impuls te geven? Samen in Rijswijk. Onze verhalen maken de stad. Dat verdient meer zichtbaarheid. Hoe staat het met de tentoonstelling over de Vuursteen van Sion in het Huis van de stad? Kunt u kunst- en erfgoedroutes onderhouden en bijzondere plekken zichtbaar maken, bijvoorbeeld via [samen.Rijswijk.nl](https://www.samenrijswijk.nl)?

De voorzitter: Mevrouw Woudstra, u zit in uw laatste minuut.

Mevrouw Woudstra: Ja, klopt. Gaat u gebruikmaken van de subsidie voor Romeins erfgoed en de Trekvluit? Meedoen. De vitale democratie is meer dan stemmen alleen. Hoe staat het met de voorbereidingen voor een burgerberaad en zijn er al onderwerpen voor in beeld? En tot slot, benaderbare en moderne dienstverlening. Wordt het recht op vergissen ook in Rijswijk ingevoerd? En wat gaat u doen met AI? Is er een pilot voor burgercontact te realiseren? En waarom staat Rijswijk nog niet in het landelijk AI-register? Hoe staat het met voldoen aan de toegankelijkheidseisen, zoals ook PG&R nog naar gaat vragen. We investeren in elkaar, werken aan vertrouwen en een toekomst die eerlijk, gezond en hoopvol is. Aan een stad waar je je thuis voelt, waar kansen zijn en je samen bent. Waar je meetelt en meedoet, nu en in de toekomst.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Dan geef ik graag nu het woord aan de heer Loof van de Rijswijkse VVD.

De heer Loof: Dank, voorzitter. Voorzitter, wat is de liberale belofte? Vrijheid en individuele rechten centraal stellen, burgers perspectief bieden om hun leven zelf in te richten. Een kleine en efficiënte overheid die zich terughoudend opstelt waar dat kan en daadkrachtig optreedt waar dat moet. De fractie van de Rijswijkse VVD droomt van een Rijswijk waarin dit realiteit is, waar de Rijswijker de gemeente zo min als mogelijk nodig heeft en kerntaken goed en efficiënt worden uitgevoerd. Veiligheid, een schone openbare ruimte met groen, bereikbaarheid en verkeersveilige wijken. Voldoende voorzieningen en oog voor elkaar. En als Rijswijkers de gemeente nodig hebben, dan moeten ze gewoon het Huis van de stad binnen kunnen lopen. Dat is de liberale belofte, ruimte geven waar mogelijk, bijsturen waar nodig. Daarvoor zijn cruciaal gezonde financiën, zodat de gemeente kerntaken kan uitvoeren, lage lasten, omdat Rijswijkers niet enkel hoeven te betalen voor politieke hobby's, minder regeldruk, omdat Rijswijkers de ruimte moeten hebben om te ondernemen. De afgelopen jaren heeft de Rijswijkse VVD meerdere stappen gezet richting dit ideaal. Zo zijn vorig jaar onze moties structureel gezonde financiën en beperk externe inhuur aangenomen. Met resultaat. Er wordt nu kritisch gekeken naar de omvang van de gemeentelijke organisatie, zodat deze kan inkrimpen en efficiënter wordt. Er worden stappen gezet om externe inhuur te verminderen. De financiële basis wordt op orde gebracht door kritisch te kijken naar investeringen en belastingen laag te houden. Ook in deze Kadernota zien we deze uitgangspunten terug, want er wordt onder andere voorgesteld de OZB met niet meer dan het inflatiepercentage te verhogen. Deze maatregelen houden de financiën gezond. We staan in deze moeilijke jaren nog steeds in de top 3 van gemeenten met laagste woonlasten in de regio. De afgelopen jaren hebben amendementen van de Rijswijkse VVD ervoor gezorgd dat de afvalstoffenheffing minder hard steeg. Het is gelukt om een nieuwe bushalte in Rijswijk Buiten te plaatsen. De Lange Kleiweg blijft open voor verkeer. Er is een motie aangenomen over het ondertunnelen van de Prinses Beatrixlaan. Betaald parkeren in Parkrijk, Pasgeld en 't Haantje wordt nu niet ingevoerd. Constructieve samenwerking brengt ons verder. Het brengt Rijswijk verder en het houdt Rijswijk financieel gezond. Want Rijswijk stond onder enorme financiële druk van het ravijnjaar en dat is nog steeds zo. Rijswijk staat er financieel wat beter voor en dat is mede dankzij de keuzes van dit college en deze gemeenteraad. Er was lef om ook moeilijke keuzes te maken. Maar let op, we zijn er nog niet. De Rijswijkse VVD roept op, bestuur niet op alle details voorbij ons graf door te gaan stapelen met duizelingwekkende moties, beleidsplannen of hobbyprojecten. Juist omdat we onszelf inhielden, keuzes maakten en met verstandig beleid kwamen, gaat het nu financieel wat beter. Laten we dat ook volhouden met rust, reinheid en regelmaat. Voorzitter, ondanks dit alles zijn er ook zaken waar de liberale belofte nog niet volledig tot uiting komt. Ik sta hier kort stil bij drie onderwerpen, de jeugdzorg en de Wmo, verkeersveiligheid en bereikbaarheid en een overheid die levert. Want in de jeugdzorg en de Wmo gaat iets mis. De kosten rijzen de pan uit. De Rijswijkse VVD kan niet genoeg benadrukken dat kostenbeheersing in het sociaal domein van groot belang is. Daarom aan de wethouder de vraag, hebben de genomen

maatregelen van de afgelopen jaren bijgedragen aan die kostenbeheersing en welke maatregelen gaan we nog nemen? De gemeente moet leveren als Rijswijkers zorg nodig hebben. Zelfs met al deze financiële middelen lukt dit niet altijd. Het is onacceptabel en niet uit te leggen dat er sprake is van zo'n lange wachtlijst in de Wmo. Dus wethouder, ga dit oplossen. Het is goed om te zien dat het college daarvoor ook maatregelen voorstelt. Er wordt fors extra geld vrijgemaakt om de wachtlijsten in de Wmo terug te dringen. Enkel geld ergens tegenaan gooien, lost alleen niets op. Wat nodig is, is duidelijke en heldere sturing, maatwerk en menselijk contact. De extra middelen die worden vrijgemaakt zijn wat de Rijswijkse VVD betreft gekoppeld aan het door de wethouder toegezegde verbetertraject. We verwachten hier dus snel resultaten. Zonder zorg kan de liberale belofte voor een deel van onze inwoners namelijk niet worden waargemaakt en dat kunnen we niet accepteren. Rijswijk is een stad met een prachtige ligging, het is een poort naar kansen. Het biedt Rijswijkers de kans henzelf te ontplooiën en wat van de wereld te zien. Toch slibben wegen steeds eerder op de dag dicht. De Rijswijkse VVD staat voor keuzevrijheid van vervoersmiddel. Het is een feit dat inwoners flexibiliteit willen. Dat kan met de auto, de fiets, het ov of lopend. Die vervoersmiddelen moeten we faciliteren. Deze uitdaging is bij uitstek een regionaal probleem. Kan de wethouder uiteenzetten hoe het college in de regio vecht voor de brede Rijswijkse bereikbaarheid? En kan de wethouder toezeggen hier nog meer druk achter te zetten? Den Haag lijkt tenslotte vooral bezig met postzegelproblematiek in de eigen stad, waardoor problemen zonder overleg over de grens worden geduwd. Delft gaat de Prinses Beatrixlaan aan hun kant versmallen. Het openbaar vervoer is niet op alle trajecten een goed alternatief. We vragen de wethouder om meer perspectief. Wat de Rijswijkse VVD betreft gaat dit hand in hand met investeringen in de verkeersveiligheid. Bereikbaarheid is niet los te zien van veiligheid. Daarbij moeten we beginnen in onze wijken, op straatniveau. Een drempel kan al ontzettend helpen, net als handhaving. Heeft de wethouder genoeg middelen om de Rijswijkse straten snel verkeersveiliger te maken? Zonder bereikbaarheid en veiligheid in het verkeer kan de liberale belofte niet worden nagekomen. Want Rijswijkers en ondernemers moeten tenslotte snel van A naar B kunnen. Wat de Rijswijkse VVD betreft heeft de gemeente verschillende kerntaken, zoals het zorgen voor veiligheid, bereikbaarheid, een efficiënte dienstverlening, het leveren van goede zorg en het netjes houden van de openbare ruimte. Een overheid die levert en dat gaat nog wel eens mis. Neem de Marimbahal die waarschijnlijk vertraging zal gaan oplopen, omdat de meerderheid van de gemeenteraad symboolpolitiek wilde bedrijven rondom een kunstwerk. Staat de Marimbahal overigens al in het lange termijn investeringsplan? Onze fractie maakt zich zorgen over de openbare ruimte. Zeker, mede dankzij de Rijswijkse VVD is er geld vrijgemaakt voor het groen en wegenbeheer. Tegelijkertijd lijkt het normaal te worden dat afval naast containers wordt gezet, dat afval op de grond wordt gegooid, dat van je eigen probleem het probleem van een ander wordt gemaakt. Wekelijks zien we opengescheurde afvalzakken naast containers staan. Dit moet stoppen. Een kleine groep verpest het voor de nette meerderheid. Het is wat ons betreft zaak om vaker te controleren op bijplaatsingen en dit te combineren met een keiharde aanpak via boetes. Kan het college aangeven waar ze nu al mee bezig zijn en toezeggen dat deze problematiek harder wordt aangepakt? Zouden hogere bestuurlijke boetes wellicht helpen? Voorzitter, de Rijswijkse VVD wil het college en de ambtelijke organisatie complimenteren met de voorliggende Kadernota. Het is een goed, helder en duidelijk stuk waar zichtbaar veel werk in heeft gezeten. Een helder LTIP, een duidelijk overzicht van gebiedsontwikkelingen. En had dit eerder gekund? Wellicht. Want het was nu soms varen in de mist. Gelukkig kunnen we nu duidelijker ...

De voorzitter: U heeft nog een halve minuut, mijnheer Loof.

De heer Loof: Dank. Gelukkig kunnen we nu duidelijker inzicht krijgen in de cijfers en sneller bijsturen wanneer dat nodig is. Daarom complimenten voor het goede financiële resultaat voor 2024. Dat hebben we met elkaar gedaan doordat lef is getoond om moeilijke keuzes te maken. En zo krijgt die

liberale belofte steeds meer vorm in Rijswijk. Een kleine en efficiënte overheid waar veiligheid en sterke economie, bereikbaarheid, zelfontplooiing en oog voor de zwakkeren in de samenleving vooropstaan. De Rijswijkse VVD zal blijven werken aan dit ideaal, want er is nog veel te doen. Laatste zin, de lasten kunnen lager, de gemeente kan efficiënter werken en er zijn investeringen nodig voor het Rijswijk van de toekomst. En daarmee gaan we aan de slag. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loof. Ik geef nu graag het woord aan de heer Van Enk van het CDA. En ik noemde u volgens mij mijnheer Van het Loof. Excuses daarvoor. Het is mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het CDA heeft zich de afgelopen jaren zorgen gemaakt over de Rijswijkse financiën. Nog voor het Rijksravijn toeslaat, raakt onze gemeente al 20 miljoen van onze reserves kwijt aan eigen tekorten. Uit de jaarstukken blijkt nu dat onze financiën weer in kalmer vaarwater geraken. De structurele tegenvallers van nog geen half jaar geleden worden nu gevolgd door incidentele meevallers. En niet te vergeten, een enorm enorme meevaller in de meicirculaire. Dat alles leidt sowieso al tot een overschot op de rekening van 2024. Het eerste echte overschot van miljoenen onder bewind van deze coalitie. En dat is wat ons betreft een felicitatie waard. Maar we zijn er nog niet, dat zeg ik de heer Loof na. Onze vermogenspositie is nog lang niet hersteld en de structurele Rijksbezuinigingen zijn weliswaar twee jaar doorgeschoven, maar ze komen onverbiddeijk. Na de wake-up call van de provincie vorig jaar kan Rijswijk zich niet meer in slaap sussen. Om te beginnen, het kabinet van mooie belofte partijen is gevallen. En alle nationale vraagstukken zijn blijven liggen, inclusief de noodzakelijke financieringsbehoefte daarvan. Daarnaast is de wereld sinds ons begrotingsdebat in november, u wees er al op, ingrijpend veranderd. En daar kunnen we ook in dit Kaderdebat niet omheen, want met de populistische koers van Amerika en zijn onvoorspelbare president zal Europa een enorme investering in haar defensie moeten doen. Mondiaal staat onze vrije democratie op het spel, of wij nou een juridische paragraaf in onze raadsvoorstellen opnemen of niet. Dus als er straks een kabinet aantreedt dat wel verantwoordelijkheid neemt, dan is er geen ruimte meer voor claims op openbaar vervoer of bedelbrieven voor geld voor jeugdzorg. Laat staan voor de tactiek om tekorten op te stapelen en indruk te maken op het Rijk. Wij roepen dus het college op om de begroting 2026 niet te laten eindigen bij 18 maart. Met het CDA-amendement op de begroting om meer bezuiniging in te boeken vorig jaar is niets gedaan, maar we komen er dit jaar niet onderuit om heel scherp aan de wind te gaan varen. We moeten ook voor lange termijn de structurele financiën op orde hebben. Dat gezegd hebbende rijst de vraag, wat betekent dit praktisch voor onze bouwopgave? En er zijn al veel sprekers die daar hun visie op hebben gegeven en ik kan me daar grotendeels in vinden. Uit de nieuwe kostenanalyse van die bouwlocaties blijkt dat we daar op termijn zo'n 6 miljoen bij inschieten. Heel verstandig dat het college daar alvast begint reserves voor op te nemen. Maar daarnaast ontstaat met al die nieuwe woningen een toenemende druk op de leefbaarheid in Rijswijk. Het is al gememoreerd. We zijn dan ook niet blij dat de coalitiepartijen nog eens honderden woningen extra toestaan in bouwplan Pasgeld en Havenkwartier om meer sociale huur te bouwen en om openbaar groen mee te kunnen betalen nota bene. Zo gaat het van kwaad tot erger. En die Vervoerregio, waar de wethouder net nog een hoopvolle mededeling over deed, daarvan moeten we constateren dat we in 10 jaar tijd niks hebben bereikt dan één extra bushalte in Rijswijk Buiten. En als we nog steeds geld besteden aan lobbybureaus om infrastructuur in Rijswijk te krijgen en als grote fracties alleen schriftelijke vragen kunnen stellen over verdwijnende gezondheidsvoorzieningen en als ze zelf alleen maar sporthallen en scholen kunnen bouwen met nieuwe forse structurele tekorten, ja, voorzitter, dan gaat er iets niet goed in Rijswijk. Dan groeit onze gemeente harder dan wij bestuurlijk kunnen bijbenen. Het CDA pleit dus ook, net als een aantal partijen voor mij, voor koers verleggen. Ten eerste stoppen met nieuwbouwplannen en meer met de woningcapaciteit doen die we hebben. Ten tweede, stoppen met nieuw beleid, echt daarmee stoppen en meer geld begroten

voor de uitvoering. Handjes aan het bed voor veiligheid, onderhoud, beheer, et cetera. Ten derde moeten we zorgen dat de uitgaven voor sociale zaken, afgelopen jaar zo'n 110 miljoen euro, in controle komen en dat die weer onder de 40 procent van onze totale uitgaven worden gebracht. Voor het benutten van onze woningcapaciteit kregen we onlangs een interessant signaal van het CBS, Rijswijk kent een bovengemiddelde leegstand. Wij hebben daar schriftelijke vragen over gesteld. Een lang verhaal kort te maken, wij zijn ongeduldig en ik merk gelukkig het ongeduld ook net bij GroenLinks. Het duurt te lang, we doen te weinig aan misbruik van sociale huurwoningen. Eenzolang we geen leegstandsverordening hebben, voorzitter, kunnen we daar in de private sector al helemaal niets tegen beginnen. Wij vinden het college hierin nalatig. Die zijn al een jaar bezig met het maken van plannen en daarom maken we gebruik van ons initiatiefrecht om zelf een raadsvoorstel in te dienen. En ik ga u zo dadelijk vast de verordening aanbieden, zodat het college daarover deze zomer advies kan uitbrengen. Na raadsbehandeling in september kan deze leegstandsverordening wat ons betreft per 1 oktober dan al in werking treden. Wilt u daar, voorzitter, in de begroting voor de Pandbrigade voor de handhaving ook vast rekening mee houden, is onze vraag? Tot slot, sociaal domein. Gelukkig zijn in de jaarrekening ook positieve ontwikkelingen te zien. Inspanningen om mensen met een achterstand te helpen bij participatie in het maatschappelijk leven en bij betaald werk werpt zijn vruchten af. En wij vinden dat als CDA erg belangrijk. De beste armoedebestrijding zit in het begeleiden van mensen naar werk en een zelfstandig bestaan. En kansrijk waar nu zoveel behoefte is aan mensen, zowel bij overheid als bedrijfsleven, maar wat is nou het effect hiervan? Wat is nou zichtbaar in de kosten van de bijstand die we het afgelopen jaar hebben gemaakt, zo'n slordige 30 miljoen euro? Dat is nu niet uit de jaarrekening te halen. En hoe we daarin als Rijswijk staan ten opzichte van andere gemeenten evenmin. Hetzelfde geldt voor de kosten van armoede en schuldsanering. Deze zijn het afgelopen jaar van 10 miljoen naar 6 miljoen gedaald. Goed nieuws, maar niemand weet te vertellen waarom. Wij denken dat armoede daalt en we hopen dat de werkwijze om mensen met schulden eerder op te sporen, dat die effectief is. Maar het staat niet in de jaarrekening en uit de Forumvergadering blijkt dat de wethouder het ook niet weet. Dus waarom dan weer nieuw beleid, weer nieuwe nota's armoede, als we niet weten waarop we sturen? Ik heb ...

De voorzitter: Uw laatste minuut.

De heer Van Enk: Ik heb het dan nog niet eens, voorzitter, gehad over de 24 miljoen euro die we afgelopen jaar voor jeugdzorg hebben besteed. En waar niemand, nog steeds niemand ons kan vertellen of het heeft geholpen en zo ja, hoe en waarom en wat wel en wat niet? En nee, voorzitter, dit zijn dus geen vragen voor een tafeltjesavond met de ambtenaren. Dit zijn vragen voor u als college en voor ons als raad, als stadsbestuur. Bestuurlijk uitermate relevant om de keuzes in je nieuwe begroting op te baseren, wat werkt wel en wat niet? Doelmatigheid.

De voorzitter: Wilt u tot een afronding komen, mijnheer Van Enk?

De heer Van Enk: Daarom dienen we daar een motie over in en het CDA kijkt uit naar een begroting met alle hens aan dek. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: De motie. Of hoeft dat niet meer?

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Van Enk, voor het opstellen en indienen van het initiatiefvoorstel. Het allereerste initiatiefvoorstel volgens mij van deze raadsperiode. Of zijn er eerdere initiatieven geweest? O ja, volgens mij is er ook iets, cultuuragenda geweest en ... Nou ja, in ieder geval heel mooi dat uw raad, u met initiatieven komt en ook dit initiatiefvoorstel zullen wij zorgvuldig behandelen. Volgens het reglement kan het college daar wensen en bedenkingen op

geven. Ik denk dat het in, even vooruitlopend, ik denk dat het college daarop zal reageren, dat de behandeling in september, oktober in de Forumvergadering eerst zal moeten plaatsvinden en daarna naar de raad zal gaan. Dan geef ik graag nu het woord aan mevrouw Van Nunen van de Partij van de Arbeid. Mevrouw Van Nunen, u heeft zeven minuten spreektijd.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter, ik stond al even klaar, zoals u zag. Een gezonde groei van Rijswijk vraagt om een sterke lokale sociale verbinding tussen gemeente en haar inwoners en ondernemers. Dat is in deze tijd meer dan ooit belangrijk. De vraag is, wat kunnen we morgen anders en beter doen dan gisteren voor en samen met onze inwoners? Het lijken zo vanzelfsprekend uitgangspunten, maar we moeten er als college en raad iedere dag keihard aan werken. De PvdA complimenteert college en raad met een verwacht gezond financieel beeld in de komende jaren. Dat is het resultaat van een bijgestelde positieve Rijksbijdrage, maar ook van een fors maatregelenpakket dat afgelopen jaar in november met steun van de meerderheid van de raad is doorgevoerd. De effecten hiervan zijn nu halverwege het jaar zichtbaar. Met daarnaast een positief saldo van 5 miljoen, heeft de gemeente het jaar 2024 ook keurig afgesloten. Voorzitter, de PvdA is er trots op dat we niet alleen via systemen en scenario's op papier het beleid uitvoeren, maar ook kijken naar de dagelijkse werkelijkheid van onze inwoners. Vorig jaar noemde ik het toen recent verschenen SCP-rapport zien, luisteren en helpen in mijn bijdrage. Hierin wordt geconstateerd dat gemeenten nog steeds te aanbodgericht werken, denken en werken, in die volgorde. De aanbevelingen uit dat rapport concentreerden zich op drie punten, het bereik van inwoners en hun vragen centraal stellen, echt contact leggen met inwoners, dus niet alleen digitaal, en ervaringen van inwoners betrekken bij nieuw beleid en structureel blijven leren van de praktijk. Kortom, de mens achter de cijfers blijven zien en niet andersom, zoals ik enkele politici zonder blikken of blozen vorige week in het Tweede-Kaderdebat hoorde zeggen. Voorzitter, ik noem een paar voorbeelden waarbij deze aanbevelingen ook in toenemende mate een meetlat vormen van ons eigen lokale beleid. In onze aanpak bestaanszekerheid en armoedebestrijding werken we samen met inwoners om op maatgerichte steun te geven, ook buiten vaste kaders, de zogeheten bijzondere overheid. Belangrijk, want armoede mag dan breed beschouwd afnemen, zoals de heer Van Enk net ook zei, maar bij een groep verdiept de armoede zich. Laten we dat ook constateren. In het verlengde hiervan willen we het college vragen wanneer de nieuwe inwonersraad van start gaat? Diversiteit van deelnemers aan deze raad en een kort trainingstraject lijken ons zinvol om deelnemers de basis te geven om hun rol goed te vervullen. Graag uw reactie hierop. Wordt er naast regionaal ook gestreefd naar meer harmonisatie en regelingen in het sociaal domein? Het moet als kind maar ook volwassene met een zorgvraag toch niet uitmaken of je in Den Haag woont of net over de grens in Rijswijk? In ons maatschappelijk participatiebeleid kijken we naar waar iemand staat en hoe met begeleiding binnen de mogelijkheden een stap vooruit kan worden gezet. We zijn trots op het succesvolle werk van de consultants van de gemeente, coaches en andere partners. Een ander voorbeeld. Kwetsbare kinderen. Kunnen we met vrijwillige inzet van onze eigen Rijswijkse steungezinnen een betere toekomst bieden. Fijn dat we Buurtgezinnen ook binnen de Rijswijkse grenzen hebben. Met veel andere partijen dien ik in eerste termijn een motie in om dit traject ook financieel perspectief te bieden in de komende jaren. Graag uw reactie op de motie. Een laatste voorbeeld. We betrekken onze inwoners bij de inrichting van de openbare ruimte en het vergroten van verkeersveiligheid in Rijswijk. De input van onze inwoners op verkeersveiligheid willen we nog verder verbeteren via het platform Samen.Rijswijk. We dienen in eerste termijn een motie in die hiertoe oproept. Graag horen we de reflectie van de wethouder hierop. Voorzitter, het mag duidelijk zijn dat de Partij van de Arbeid een warm pleitbezorger is van de brede welvaartsgedachte, waarbij we de smalle definitie van welvaart graag verbreden naar de kwaliteit van leven. Dat geldt voor nu en zeker ook met het oog op verdere groei van de stad. Dan hebben we het over voldoende groen in wijken en de grote

diversiteit aan groen in onze parken. Daarnaast voorzieningen om zeker bij stedelijke verdichting elkaar te ontmoeten. Aandacht voor gezonde wijken waar beweging en sport voor iedereen beschikbaar is. Goed toegankelijk onderwijs en een rijk cultuuraanbod voor steeds meer Rijswijkse inwoners. Er is een bewezen verband tussen deelname aan cultuur en de effecten ervan op brede welvaart. Graag een toezegging van de wethouder om in de Rijswijkse cultuur in groot en kleiner verband te blijven investeren. Voorzitter, wat de PvdA betreft zijn er nog voldoende uitdagingen in dit laatste jaar voor college en raad. Ik noem er een paar die voor onze fractie prioriteit hebben. De wethouder heeft vorige week al toegezegd om eind van dit jaar met een eerste rapportage te komen over de herinrichting van de behandeling van aanvragen Wmo. Daar kijkt onze fractie verwachtingsvol naar uit. Voorzitter, de PvdA-fractie wil ook het college oproepen om bij niet opzettelijk gemaakte bijstandsfouten een waarschuwing te geven of een boete te verlagen. Het blijkt dat in onze gemeente ruim honderd keer per jaar een boete wordt opgelegd. Nieuwe landelijke wetgeving komt eraan en met betrokkenen moet eerst een gesprek worden gevoerd over geldzorgen, hoge stress en andere problemen. Ook onze gemeente anticipeert hierop. Zie daarom de motie die we samen met enkele andere partijen indienen dan ook als een steun in de rug om voortvarend op deze ingeslagen weg door te gaan. Ook dank voor de relevante interne ambtelijke informatie die we mochten ontvangen. Graag zien we een reactie op de motie. De stevige inzet van de gemeente om op verschillende wijzen mensen die langs de kant staan naar een baan te begeleiden, is mooi. Uit de SROI-verplichting kunnen we echter nog meer maatschappelijk rendement halen en mensen perspectief geven op persoonlijke groei en ontwikkeling. Goed voor alle partijen. De bouwpraktijk van ERA Contour in diverse gemeenten is hier een goed voorbeeld van. Graag uw reactie op de motie die we met enkele partijen indienen. Voorzitter ...

De voorzitter: U laatste minuut, mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Dank u. We hebben in dit laatste raadsjaar met elkaar ook nog een forse opgave in het realiseren van meer sociale woningbouw. Complimenten overigens voor de inspanning in de afgelopen periode om zowel flexwonen, doorstroming van senioren en grote renovaties in de bestaande voorraad een impuls te geven samen met onze corporaties. Welke voortgang kunnen we nog van het college verwachten en hoe staat het met de plannen voor hofjeswoningen op de oude Triaslocatie waar D66 ook al aandacht voor vroeg? Voorzitter, dan als laatste, op het VNG-congres in Eindhoven afgelopen juni had Teun Toebe het over een betere wereld creëren voor mensen met dementie. Ik ben er trots op dat in de uitvoering van onze motie van eind '22 al forse stappen zijn gezet in bewustwording en training. We kijken uit naar het moment dat onze gemeente hopelijk nog in deze raadsperiode het predicaat dementievriendelijk ontvangt. Zien, luisteren en helpen, laten we het vooral in deze volgorde samendoen voor onze inwoners. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van Nunen. Dan geef ik graag nu het woord aan mevrouw Harmsen van de ChristenUnie. En u heeft zes minuten spreektijd.

Mevrouw Harmsen: Dank u wel, voorzitter. Ik wil het college bedanken voor een tijdig verstuurd jaarrekening en de halfjaarcijfers en de goed te lezen Kadernota. Complimenten daarvoor. In de zes minuten spreektijd bespreek ik niet alle 32 moties, maar concentreer ik mij op drie punten waar ik aan meewerk die passen bij ons profiel en die terugkijkend op afgelopen halfjaar extra aandacht vragen komend jaar. Een dienstbare overheid, een gezonde leefomgeving en veilig fietsen voor kinderen als een recht. In de eerste plaats die dienstbare overheid, een overheid die meedenkt met burgers, het makkelijk maakt om zaken te vinden op de website van de gemeente, een welkom entree in ons stadhuis, zaken die regelmatig nagekeken, besproken en verbeterd worden en daar blijven we als ChristenUnie alert op. Maar er is meer. Een dienstbare overheid heeft ook begrip, wacht even, als we allemaal eens een addendum moeten nasturen of onbewust kleine fouten

gemaakt worden in onze communicatie. We willen daarom graag als ChristenUnie meewerken aan een coulanceregeling die in de motie van de PvdA aangegeven is. Boetes voor kleine foutjes hoeven niet geautomatiseerd uitgedeeld te worden. Die foutjes kunnen er zijn om wat voor reden dan ook. Iedere burger die een subsidieaanvraag doet, weet waar we het over hebben. Als lokale overheid boetes niet meteen automatiseert, kan het ook schelen in het zorg mijden van mensen. Twee, een gezonde leefomgeving. We willen ook dat Rijswijk leefbaar blijft en is. De meeste inwoners willen graag in Rijswijk blijven wonen en geven onze gemeente een mooie 7. Mooi om zo te houden. Dan moeten we onze parken schoonhouden. Zie de motie van PG&R, onze straten koel, de motie van GroenLinks, de Bogaard bruisend, de motie van D66 en de voetpaden in de Bogaard moeten weer echt voetgangersgebied worden, motie VVD en anderen. En als laatste maar niet het minste, Rijswijk moet veilig zijn en blijven, vooral voor meisjes en jonge vrouwen. Dat zijn de twee begrippen die in de nota diversiteit en inclusie, ik heb het al eerder gezegd, gemist werden. Het woord vrouwen en het onderwerp vrouwen kwam drie keer voor, het woord meisje nul keer toen. De motie van D66 vraagt aandacht voor de eigen rechten van vrouwen en meisjes en die ondersteunen wij ook. Vrouw, dat is een biologische realiteit die eigen rechten heeft op het gebied van veiligheid. Rem Alsalem, de VN speciaal rapporteur inzake geweld tegen vrouwen, vraagt ook lokale overheden om seksspecifieke maatregelen te nemen om de veiligheid van vrouwen te waarborgen als gemeente. Tot slot mijn derde punt, de kinderen en hun recht om veilig te kunnen fietsen in het verkeer in Rijswijk. Maar eerst dat verkeer. We hebben het afgelopen jaar in de raad veel over verkeer gehad en hoe een goede doorstroming de leefbaarheid van de stad vergroot. En vaak heb ik tijdens de vergaderingen gevraagd aan het college en aan collega-raadsleden om helder te spreken over welk verkeer we het dan hebben? Het verkeer of het autoverkeer, de wegen of de autowegen? Een fixatie op de auto in de verkeersdebatten hier leidt altijd tot een tunnelvisie. Ja, unintended. Waarin al de andere verkeersdeelnemers en ons OV vergeten worden en niet meegenomen worden. En dat is ook zeker zo met participatieprocessen voor burgers. Kinderen doen daar niet aan mee en dat is jammer. En nu hebben we kinderrechtenambassadeurs die zelf zaken kunnen aankaarten, maar wij kunnen hen ook vragen om mee te denken over bepaalde zaken, zonder politiek te worden. Ik zou met de motie die ik nu indien, samen met PvdA en D66, ook graag de participatie van kinderen willen vergroten. Vooral voor het verkeer, zodat wij als raadsleden ook de jongste verkeersdeelnemers nooit meer zullen vergeten. Het verzoek in de motie luidt dus ook, bij eventuele verkeersmaatregelen de kinderrechtenambassadeurs uit te nodigen en te laten participeren in ontwikkeling en evaluatie van verkeersopgaven waar kinderen en jongeren de kwetsbaarste deelnemers zijn. Voorzitter, ik rond af, een dienstbare overheid, leefbare omgeving en kinderen veilig op de fiets waren onze speerpunten hier. We willen ook graag een debat over andere zaken als de stoel voor toekomstige generatie. We zijn hier allemaal vertegenwoordigd en spreken we als raad met zijn 31-en over alle inwoners? Zouden ook chronisch zieken niet net zo goed een stoel of een rolstoel moeten hebben in de raad? Nou ja, ik hou het maar op de tweede ronde hebben we daar nog tijd voor. Ik zou graag wat debat willen zien en wat discussie en heb er zin in. Daarvoor zijn we hier voor dat debat. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Harmsen. Dan geef ik nu het woord aan de heer El Majjaoui van de Partij voor de Gelijkheid & Rechtvaardigheid. Mijnheer El Majjaoui, u heeft zes minuten spreektijd.

De heer El Majjaoui: Voorzitter, het afgelopen jaar hebben we veel bereikt. Met trots kunnen we ook melden dat we 2024 hebben afgesloten met een positief financieel resultaat. Dit is deels te danken aan incidentele meevallers, maar vooral aan een stevig financieel beleid van het college. Ondanks druk op de begroting en sombere vooruitzichten is er gestuurd op een sluitende begroting. Dankzij gerichte maatregelen en de meevallers sluiten we het jaar af met een positief saldo van maar liefst 8

miljoen euro. Dit is duidelijk een signaal dat zorgvuldig beleid loont. Onze dank daarvoor. Voorzitter, het is goed om te lezen dat de gemeente optreedt tegen ondermijning. Dat draagt bij aan zowel de leefbaarheid als de veiligheid in onze gemeente. Tegelijkertijd willen we waarschuwen voor mogelijke risico's. Optreden tegen ondermijning mag nooit doorslaan in willekeur of etnisch profilering. Ik zeg niet dat dat in onze gemeente gebeurt, maar elders zien we helaas dat hardwerkende ondernemers vaak uit onwetendheid of door onbedoelde fouten hard worden aangepakt. En dat willen we voorkomen, voorzitter. Kortom, we streven naar een positief ondernemersklimaat. We vragen de gemeente om een meer dienstverlenende rol aan te nemen, help ondernemers die met de wetgeving worstelen. Wanneer de gemeente ondernemers ondersteunt bij bijvoorbeeld het legaliseren van bepaalde situaties, kan zij daarin een voortrekkersrol spelen. Voorzitter, transparantie is essentieel voor het vertrouwen in de overheid. Het algoritmeregister bedoeld voor alle overheden, van ministers tot de gemeentes, draagt bij door inzicht te geven in het gebruik van algoritmes. Algoritmes nemen steeds vaker beslissingen die over mensen gaan. Verantwoord en transparant gebruik is dus van groot belang. Onze gemeente neemt actief deel aan het algoritmeregister, maar het is nog niet gepubliceerd. Daarom dienen wij een motie in om het college te verzoeken zich alsnog aan te sluiten bij de publicatie van het algoritmeregister. Voorzitter, we staan voor een grote financiële uitdaging met dalende inkomsten uit het gemeentefonds en stijgende uitgaven. Bezuinigingen zijn helaas onvermijdelijk, maar niet op alles mag worden bezuinigd, voorzitter. We doen een dringend beroep op u om de thema's zoals bijvoorbeeld kansengelijkheid en discriminatiebestrijding te ontzien. Deze thema's raken de kern van onze samenleving. Elk kind moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen, ongeacht achtergrond of inkomen. En de toenemende discriminatie ook in onze gemeente baart ons zorgen, voorzitter. Daarom dienen wij twee moties in, bezuinig niet op kansengelijkheid en bezuinig niet op antidiscriminatie. Wij roepen het college op deze inspanningen voort te zetten en ze juist te versterken in plaats van ze af te zwakken of af te bouwen. Voorzitter, onze fractie heeft ook de motie zomergastheer in het Wilhelminapark ingediend. Met deze motie willen we zwerfafval tegengaan door naast handhaving ook preventieve maatregelen in te zetten. Omdat de vervuilers vaak moeilijk op heterdaad te betrappen zijn, helaas, stellen wij voor om via de Participatiewet gastheer of een gastvrouw aan te stellen. Zij fungeren als zodanig zichtbaar als aanspreekpunt in het park, wijzen bezoekers aan op hun verantwoordelijkheid en informeren over regels rondom barbecue en afval. Deze gastheer of gastvrouw werken samen met de handhaving waardoor preventie en handhaving hand in hand samengaan. We vragen het college om dit voorstel te onderzoeken en een duidelijke taakomschrijving op te stellen en de effectiviteit te evalueren. Zo maken we het park schoner en leefbaarder. Tot slot, voorzitter, de recent aangenomen Asielnoodmaatregelenwet is in onze ogen een verkeerde stap. De wet criminaliseert mensen zonder verblijfsdocumenten en schaadt de fundamentele rechtswaarde, zoals de menselijke waardigheid. Zelfs de politie spreekt van een onuitvoerbare wet die leidt tot stigmatisering en onrust in de samenleving. Hoewel onze gemeente weinig direct invloed heeft op deze wet, hebben we wel een morele verantwoordelijkheid. Wij kiezen voor een menswaardige benadering en vragen het college daarom om afstand te nemen van deze wet. Onze motie roept daarom op, we hopen dat de Eerste Kamer de wet alsnog tegenhoudt in ieder geval na de zomer en tot die tijd laten we als gemeente hier helder zijn in onze waarden. Tot slot, voorzitter, mijn eerste termijn. Dank.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer El Majjaoui. Dan zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw raad. Ik stel voor om een kwartier te schorsen. Mee eens? Dan gaan we kwart over vijf weer verder. Gaan we kwart voor verder, dus 16:45.

4. Kaderdebat

5. Raadsvoorstel 1e halfjaar rapportage 2025 (RV 25 035)

6. Raadsvoorstel Kadernota 2026 (RV 25 034)

De voorzitter: Ik vraag u vriendelijk om plaats te nemen. Ik heropen de vergadering en geef graag het woord aan wethouder Van Damme voor de eerste termijn van het college.

De heer Van Damme: Ja, voorzitter, dank. Laat ik ook beginnen met een woord van dank aan uw raad. Ik heb van een aantal van u, van velen van u eigenlijk, complimenten gehoord over de stukken die voorliggen. En ja, die neem ik natuurlijk graag in ontvangst, maar die zou ik ook graag door willen zetten naar iedereen die daar een bijdrage aan heeft geleverd, dus dat is ook vooral de ambtelijke organisatie. En voorzitter, daarbij moet ik eigenlijk ook complimenten teruggeven aan de raad. Want door onze gezamenlijke inspanning is het gelukt om een meerjarig financieel sluitend beeld neer te leggen. En daar heeft echt ieder van u, in welke partij dan ook, aan bijgedragen. Sommigen waren actief in raden in verzet of zijn actief geweest door de gemeentefinanciën in verkiezingsprogramma's van landelijke partijen te zetten en de anderen hebben gewoon kritische vragen aan het college gesteld. En ik mag natuurlijk ook niet het belangrijke werk van de auditcommissie vergeten. In overleg met de accountant is de commissie voortdurend scherp op onze organisatie en scherp op de financiën. Voorzitter, ruim drie jaar is dit college aan de slag om onze mooie stad gezond te laten groeien. En als college zijn we echt trots op wat we hebben bereikt. De afgelopen jaren is letterlijk fors gebouwd aan Rijswijk. Er zijn in deze collegeperiode zo'n 1.700 woningen opgeleverd, twintig bestemmingsplannen vastgesteld en door de hele stad zijn straten en wegen heringericht van de Sammersweg tot de Rembrandtkade. En deze collegeperiode zijn ruim 2.700 woningen bezocht voor advies over energiebesparende maatregelen. En voorzitter, de jaarverslagen staan bol met behaalde resultaten op andere terreinen. Ik ga u daar verder ook niet mee vermoeien. Maar een stad besturen doe je natuurlijk niet alleen, dat doen we samen met uw raad, maar samen met onze inwoners, natuurlijk ook samen met ondernemers, samen met alle partners in de stad, scholen, sportverenigingen, zorginstanties, mantelzorgers en samen met de griffie en de ambtelijke organisatie. Samen hebben we gebouwd aan een prettig en veilig thuis voor wie er woont, werkt en verblijft en daar gaan we nog volop mee door. En je ziet die gezonde groei bijvoorbeeld als je Bogaard stadscentrum bezoekt waar wonen, verblijven en winkelen samengaan. Het is nu soms nog even doorbijten, maar je ziet daar letterlijk iets moois ontstaan. En ja, dat daar ook bruisende dingen moeten gaan plaatsvinden, zoals de motie van D66 oproept, dat is evident en ik zal ook die ondernemers erop wijzen wat voor mogelijkheden er zijn als het gaat om evenementen. Qua het wijzen op stadskracht, ja, daar zal ik wat terughoudend in zijn, want ik vind het wel wat om de ene buurt wat meer voordeel te geven dan een andere buurt, maar ik zal ze ook in die gesprekken wijzen op dat die zaken bestaan. We stijgen op lijstjes die het vestigingsklimaat beoordelen. Dat is te zien aan de komst van enkele gerenommeerde bedrijven. En met ondernemers maken we contact. De randen van de Plaspoelpolder ontwikkelen we tot woon-werkgebied, het Middengebied blijft behouden voor bedrijvigheid. En om die toekomstige bedrijvigheid te laten floreren helpt het opstellen van het ontwikkelkader en in die zin is de motie van GroenLinks hierover een vorm van ondersteuning van het beleid en een steun in de rug. Rijswijk is ook de afgelopen jaren uitgeroepen tot meest hondvriendelijke gemeente van Nederland en behoort volgens Jantje Beton tot de top 3 meest speelvriendelijke gemeente van ons land. Dus we bouwen aan een stad waar we ontmoeting bevorderen en oog hebben voor het welzijn van onze inwoners en waar we oog hebben voor elkaar en voor de ander. De organisatie die is verhuisd naar het Huis van de stad, wat letterlijk het hart van de stad is geworden, met Trias, bibliotheek en Welzijn Rijswijk. Op financieel vlak houden we koers om de boel op orde te houden en staan we regionaal nog steeds in de top 3 van gemeenten met de

laagste woonlasten. De VVD memoreerde het al. We houden succesvol koers met gezonde financiële ratio's en voldoende reserves. En we grijpen in waar nodig is, dat hebben we ook laten zien. En het nieuwe financiële pakket, de vernieuwde financiële verordening, verbeterde interne controle maken dit mede mogelijk. Het blijft opletten, maar voor nu ligt er een meerjarig solide financiële basis. En ingrijpen als dat nodig is, doen we altijd op een verantwoorde manier om gezond te blijven en door zo veel mogelijk de uitvoering of dienstverlening te ontzien. Sterker nog, we hebben juist ingezet op een verbetering van die dienstverlening. En uit de meest recente burgerpeiling blijkt dat de tevredenheid over die dienstverlening hoger ligt dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. En we hebben ook net een nieuw contactmonitor in gebruik en daar meten we sinds begin dit jaar de tevredenheid van onze inwoners en ondernemers over geleverde diensten, zoals de website en na baliebezoek. De eerste uitkomsten die geven een positief beeld en het baliebezoek wordt gemiddeld zelfs met een 8,7 beoordeeld. In het Rijswijks Contact Centrum is ook fors geïnvesteerd en door verbeteringen aan telefonie, e-mail en sociale media is de bereikbaarheid en respons naar inwoners merkbaar versneld. De gemiddelde wachttijd ligt momenteel rond de anderhalve minuut, terwijl de service level agreement, dat is een heel ingewikkeld woord voor waar je aan moet voldoen, tweeënhalve minuut is. Iedere medewerker van de gemeente heeft een online training gastgerichtheid gevolgd en medewerkers die vaker contact hebben met inwoners en bedrijven die hebben daar een workshop voor gevolgd. En voor de digitaal minder vaardige inwoners is er volop aandacht, hulp en ondersteuning beschikbaar, zoals bij het invullen van formulieren en bij het ontwikkelen van digitale vaardigheden. Dat gebeurt in samenwerking met onder andere Welzijn Rijswijk, maar ook het Informatiepunt Digitale Overheid, dat is een onderdeel van de bibliotheek. Ook weten steeds meer inwoners de weg te vragen naar onze sociale raadvrouw, dus ook gaat allemaal erg goed. Dan zijn er nog wat specifieke vragen gesteld door een aantal partijen, zoals de aandacht voor de markt die onder druk zou staan. Ja, we doen er echt alles aan, aan de markt, om daar dat te laten volleren. Ik heb geen signalen dat er nu onder druk staat omdat er eigenlijk een wachtlijst is. Dit wordt heel makkelijk gevuld. We hebben dus vorig jaar ook het marktreglement vernieuwd en is de marktcommissie actief geworden en benoemd waar we ook actief contact mee hebben. Dus, en als er zaken zijn die verbetering nodig hebben op de markt, dan houden we die signalen vrij snel. Dan hadden we nog wat vragen over de digitale geletterdheid, dienstverlening en de digitale ethiek. Daar zijn we natuurlijk ook volop mee bezig in de gemeente Rijswijk. Die digitale inclusie en ethische kaders, ja, dat is ook een belangrijk aspect bij de inzet van AI. In de begroting '25 is aangekondigd dat er een team wordt samengesteld, ook multidisciplinair samengesteld over het ontwikkelen van de zogenaamde AI-governance, dus daar zijn ook gewoon middelen voor vrijgemaakt. Want die Europese verordening over AI die is sinds juli 2014 van kracht en die geeft de gemeente twee jaar de tijd om dat geïmplementeerd te hebben. Dus daar hebben we ook middelen voor vrijgemaakt, is ook in de jaarrekening nog wat over gezegd. We zijn volop in het traject bezig om te zorgen dat we op het moment dat het echt verplicht wordt, dus dat er gehandhaafd opgetreden kan worden, dat is rond juli '26, om dat ook echt voor elkaar te krijgen. Dus in die zin zou ik ook richting de heer Majjaoui willen zeggen dat de motie die die heeft ingediend het beleid daadwerkelijk ondersteunt. Op één ding zou ik, heb ik wel wat twijfels als het gaat om de overweging dat we daar nu niet transparant over zijn. Maar ik trek me dat aan dat we misschien wat transparanter over zouden kunnen zijn, maar in die zin steun ik die motie wel. Dan zijn er nog vragen over het Kessler Park gesteld, hoe we dat maken tot een innovatieve wijk? Nou ja, zoals u weet is volgens mij vorig jaar het bestemmingsplan onherroepelijk geworden en daar wordt met man en macht aan gewerkt om daar een mooie omgeving van te maken. En daar focussen we echt ook op qua onderwijs, arbeidsmarkt, onderwijs arbeidsmarkt aansluiting, waar we echt wel aan de gang zijn om te kijken of we daar ook onderwijs kunnen laten landen. Studenten zijn er al geland in het gebied, er komen nog meer studentenwoningen. En dat moet uiteindelijk leiden tot een mooie broedplaats van innovatie,

maar ook tot een levendig district. Er is ook continu vanuit accountmanagement bijvoorbeeld met YES!Delft contact of met The Hage Business Agency, YES!Delft, de TU Delft zelfs, dus daar hebben we gewoon intensieve contacten mee. Met de Energy Cave hebben we ook matchmakingdagen, dus dat zijn nog zaken hoe we daarmee bezig zijn om daar een innovatieve wijk van te maken. Dan had ik nog een vraag, ja, het is altijd even de vraag moet ik zeggen of die nou voor mij is of voor de portefeuillehouder die over de website gaat, want dat hebben we sinds kort overgedragen eigenlijk. Ik kan daar wel kort op ingaan over de toegankelijkheidsverklaring van die websites natuurlijk. Dat heeft eerlijk gezegd tot vorig jaar geen aandacht gehad. Daar zijn we mee aan de gang gegaan. U ziet ook dat een aantal websites zijn gestegen qua toegankelijkheidsverklaring. Er zijn nog een aantal websites die aandacht behoeven. En bij sommige websites is het ook gewoon de vraag, wil je die nog in de lucht houden? En daar zijn alle teams nu mee aan de slag om te kijken van, ja, hoe kunnen we dat dus ook op dat punt verbeteren? Ik denk, voorzitter, dat ik maar tot een afronding kom voor mijn termijn. Want het college kijkt, ondanks die landelijke en geopolitieke ontwikkelingen, mijnheer Van Enk had daar volle aandacht voor, terecht wat mij betreft, maar we kijken toch met vertrouwen naar de Rijswijkse toekomst. Maar de bomen groeien niet tot in de hemel, het wensenpakket is natuurlijk altijd groter dan het beschikbare budget, dus moeten we kritisch blijven kijken en slimme keuzes maken. Maar Rijswijk is fysiek, sociaal en financieel gegroeid en de keuze voor gezonde groei die pakt dus gewoon goed uit met een heel wisselend breed samengesteld college. Maar natuurlijk ideologische verschillen zijn, maar juist die verschillen leiden echt tot concrete merkbare resultaten. Er ligt dus een gezonde basis en op die basis bouwen we de begroting '26. Er ligt via de Kadernota volgens mij een mooi raamwerk om gezond te blijven groeien. Voorzitter, bedankt.

De voorzitter: Hartelijk dank, wethouder Van Damme.

De heer Van Enk: Ja, ik vind het jammer dat ik er een interruptie aan moet besteden, maar ik heb ...

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, via de voorzitter graag en via de interruptiemicrofoon.

De heer Van Enk: Voorzitter, jammer, maar ... O, de micro. Ja, ach ja.

De voorzitter: U bent toch al inmiddels gewend na een tijdje experimenteren.

De heer Van Enk: Zo. Nee, het enige wat ik wilde vragen, of de wethouder ons een zienswijze kan geven op de motie die we hebben ingediend? Doelmatig begroten, ik dacht dat hem dat wel zou aanspreken.

De voorzitter: Wethouder Van Damme, wilt u dat nu doen of later?

De heer Van Damme: Is die ingediend? Moet ik even goed kijken.

De voorzitter: De motie doelmatig begroten. Ja, die is ingediend. U kunt er ook in tweede termijn uiteraard op reageren, als u nog niet in de gelegenheid bent geweest.

De heer Van Damme: Ik heb hem nog niet helemaal tot me kunnen nemen. Maar over doelmatig begroten, daar kan ik wel in het algemeen positief over zijn, want dat moeten we natuurlijk altijd doen. Dus in die zin zal ik hem nog even goed bekijken, kom ik er in tweede termijn op terug. Want u heeft hem net ingediend denk ik, dus ik heb hem niet eerder gezien eigenlijk.

De voorzitter: Klopt. Dank. Wethouder Van Damme, ik zie ook dat mijnheer Van Dam u wil interromperen. Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Ja, ik hoorde de wethouder zeggen dat hij zo trots is op alle resultaten die dit college heeft behaald de afgelopen jaren, met name over de gezonde groei van onze stad. En ik vroeg

me af of hij daarop kon uitweiden? Een paar voorbeelden kon noemen van de resultaten waar hij dan extra trots op is en de beste resultaten die de afgelopen vier jaar zijn behaald?

De voorzitter: Wethouder Van Damme.

De heer Van Damme: Ja, ik heb er natuurlijk al talloze genoemd als het gaat over de verbetering van de dienstverlening, de digitaliseringsslag die we ontzettend gemaakt hebben, om maar even op mijn eigen portefeuilles te blijven als het gaat om de stijging in de lijstjes van gezond vestigingsklimaat, de bedrijven die hier komen. Ja, ik kan nog wel doorgaan. We hebben, nou, dan toch ook de resultaten van anderen te noemen, nog onlangs een Kadernota parkeren neergelegd. En mede dankzij uw initiatief over de Uitagenda hebben we een mooi evenementenbeleid neergelegd waarin die evenementen ook structureel geborgd zijn. Dus ja, kijk, ik kan door blijven gaan, mijnheer Van Dam. Maar dan moet u wel even zeggen wanneer ik moet ophouden, maar ik zie al dat het voldoende is. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Van Damme. Dan geef ik graag het woord aan wethouder Bentvelzen.

Mevrouw Bentvelzen: Ja, dank, voorzitter en ik doe dat vanuit deze positie. Dat scheelt tijd. Voorzitter, dank aan alle verschillende fracties voor alle politieke anekdotes die ik heb mogen horen en alle vragen die daar nog tussenlagen en alle moties die ik ook nog heb gehad. Voorzitter, om te beginnen met de vragen van Beter voor Rijswijk rondom de tekorten aan de, of tenminste, ja, het tekort aan voldoende plekken verpleeghuizen. Dan is dat misschien wat lullig, want wat gaat de gemeente daaraan doen? Ja, dat is vervelend genoeg iets wat onder de Wet langdurige zorg valt, dus daar gaan de zorgkantoren over. Dus daarom valt het ook niet onder onze Woonzorgvisie. Het landelijk beleid is het landelijke beleid. Er komen wat wij weten geen nieuwe plekken bij in de verpleegtehuizen, in ieder geval niet in onze stad. Maar daar is wel een beweging natuurlijk van verpleeghuiszorg naar thuiszorg of in de thuissituatie blijvend met bijvoorbeeld een Volledig Pakket Thuis. En dat leidt ertoe dat er wel minder druk is op intramurale verpleeghuiszorgplekken. Belangrijkste dus wat ik wil zeggen is dat wij niet verantwoordelijk zijn voor die verpleeghuiszorg. Maar iets anders wat ik wel graag wil zeggen is dat wij 26 juni onlangs nog een evaluatie hebben gestuurd naar uw raad, wat u misschien nog niet helemaal gelezen heeft, maar daar hebben we een evaluatie neergelegd van alles wat we met onze eigen lokale Woonzorgvisie gedaan hebben. En daarin hebben we uit mijn hoofd gezegd 724 woningen, sociale huurwoningen omgevormd naar woningen met een plus onder andere. En we hebben laatst in Rijswijk Buiten nog een pand geopend die opereert met Volledig Pakket Thuis en daar komt er nog een van in Rijswijk, dus daar ben ik wel heel trots op. Ook een mooi resultaat, om in de resultaten te blijven hangen, voor de heer Van Dam, en daar zullen er nog wel een paar volgen denk ik. Dan is er een motie om de jeugdhulpkosten inzichtelijk te maken, ook vanuit Beter voor Rijswijk. Nou, de kerngroep kostenbeheersing jeugdhulp is medio 2024 gestart. De raad is daarover geïnformeerd ook op 26 mei met een tussenstand van alle dingen die we doen rondom kostenbeheersing. Maatregelen die veelal worden uitgevoerd door ons eigen jeugdteam hebben mogen resulteren in kostenbesparingen voor zowel 2024 als de tijd erna. Een van die maatregelen die nu in onderzoek is, is dus het vermelden ook van de kosten van de in te zetten interventies op de beschikking. Daarmee volgen we volledig gemeente Westland, die zijn daar al mee gestart en die zitten ook in onze regio. Dat lijkt mij een prima idee, dus ik kan die motie, nou, die is aan uw raad, maar ik ben er positief over. Het vermelden van die kosten geeft namelijk ouders en verzorgers ook het gevraagde inzicht. Het zorgt voor grotere betrokkenheid als zij dat zien en het kan leiden tot een kritischere houding van ouders. Zeker hand in hand gaande met strakjes de eigen bijdrage, dat ze zien, wat moet ik zelf betalen en wat kost het de gemeenschap in haar geheel? Mogelijk moeten we daarvoor wel de verordening aanpassen, onze eigen jeugdhulpverordening. En

als dat zo is, dan zal ik daar in het derde kwartaal van dit jaar, dit kalenderjaar 2025, nog bij u terugkomen bij uw raad. Voorzitter, sport. Beter voor Rijswijk aangegeven dat zij vragen naar de buitensportlocaties. In maart '24 heb ik daar voor een eerste stuk naar de raad gestuurd, een plan over de herstructurering van de sportparken. De vraag is, wanneer gaat u daar verder mee? Het antwoord daarop is dat we in de tweede helft van 2025 verder zullen gaan hand in hand natuurlijk met de sportparken, Sportpark Vredenburg, Hoekpolder en Sportpark Irene, om te kijken hoe we dat verder vorm willen gaan geven. Daarnaast heeft u mij gevraagd, hoe zit het met de planning voor de velden? Want daar zit een bepaalde planning op. Ja, die planning die kan, die is onder voorbehoud. We kijken altijd naar voldoende velden nog. Dat wordt bekeken door een extern bureau en dan kunnen wij schuiven met die planning. Vooralsnog is de planning als volgt, 2026 geen grote vervanging of renovaties, 2027, vervanging dan wel renovatie van twee voetbalvelden natuurgras op Sportpark Irene en vervanging of renovatie van de korfbalvelden kunstgras op het Sportpark Irene, 2028, vervanging renovatie van één voetbalveld kunstgras op het Sportpark Irene en één voetbalveld kunstgras op het Sportpark Hoekpolder. Voorzitter, volgens mij heb ik dan de vragen van Beter voor Rijswijk beantwoord. Dan heb ik de vragen van, tenminste, ik wilde graag ingaan op een stukje van het pleidooi van Rijswijks Belang voor vrouwen die aankloppen in nood, in een scheiding of in een onzekere of onveilige situatie. Ja, voorzitter, precies daarvoor, dat is zo jammer dat de fractie van Rijswijks Belang daar bij mijn weten tegen heeft gestemd, hebben we bijvoorbeeld het flexwonen concept aan de Bordewijklaan. Daar komen ook spoedzoekers, daar vallen deze dames onder. Die kunnen daar strakjes hopelijk ook terecht. En ook diezelfde mensen die zich uiteindelijk helaas moeten melden bij de maatschappelijke opvang, die vallen dan onder daklozenopvang. En de daklozen die in het hotel op Rijswijks grondgebied worden opgevangen vanuit Den Haag als centrumgemeente, maar iedereen weet dat er mensen in een Rijswijks hotel zitten, het Grand Winston. Daar zitten vanuit de daklozenpopulatie vooral moeders met kinderen. En die komen of uit code rood situaties, dus echt onveilig, dan wel andere omstandigheden waardoor zij helaas met hun kinderen op nog geen 20 vierkante meter verblijven. Dus ik heb er alleen maar heel veel respect voor, want ik ben zelf moeder en ik weet niet hoe lang ik het vol zou houden om in zo'n hok met mijn kinderen te moeten zijn. Gelukkig zijn ze dan veilig. En op de rest van uw vragen rondom de Huisvestingsverordening en de motie, daar zal mijn collega Van Malsen nog op aanslaan, vermoed ik. De VVD, de Marimbahal, staat die al in de LTIP? Die staan nog niet in de LTIP, maar die staat vermeld onder hoofdstuk, vervolgstappen naar de begroting 2026. De nieuwe raadsperiode staat uitgeschreven op pagina 37 van de Kadernota. In maart heeft u ingestemd met scenario motie raad en kredietaanvraag en grondexploitatie wordt nog verwerkt. Voorzitter, de kostenbeheersing van het sociaal domein is van groot belang, welke maatregelen gaan we nemen? Ja, zoals vermeld in de raadsinformatiebrief die we onlangs hebben gestuurd, de staat van de Rijswijkse jeugd en de tussenstand verantwoording uitvoeringsprogramma kostenbeheersing jeugdhulp zijn we medio 2024 gestart met het nemen van een aantal maatregelen binnen het bereik van onze eigen lokale mogelijkheden. En die mogelijkheden en die maatregelen, veelal uitgevoerd bij en door ons jeugdteam, hebben geresulteerd in een kostenbesparing. Niet voor alle genomen maatregelen is vast te stellen, mijnheer Van Enk, wat nou precies het financiële effect is van wat we aan het doen zijn. Ik ben het met u eens dat er heel veel geld gemoeid gaat met de jeugdzorg. Ik ben ook absoluut niet blij dat we één op de acht kinderen in Rijswijk, regionaal gezien is het één op de zeven, bij ons gelukkig nog één op de acht kinderen in de jeugdzorg hebben zitten. En ik streef ernaar dat dat minimaal naar één op de tien gaat en het liefst nog maar één op de dertig. Dus we doen daar echt ons uiterste best voor. Tegelijkertijd weet ik, en u als het goed is ook, dat het een proces is van de lange adem. De maatregelen moeten zich in de komende maanden meer en meer gaan bewijzen. En volgens mij spreken wij u, ik met uw raad nog in september meen ik met de tussenstand van de staat van de Rijswijkse jeugd. Voorzitter, de wachtlijsten van de Wmo, vorige week ook al even over gehad. De

VVD geeft ook aan enkel geld ergens tegenaan gooien, dat lost niets op. Nou, dat ben ik met u eens. Vandaar dat ik vorige week ook uitleg heb gegeven over het verbetertraject wat daaraan gekoppeld zit. Die toezegging heb ik u gedaan. Daarin hopen wij en heb ik mevrouw Van Nunen ook toegezegd om in december 2025 dit jaar nog in ieder geval een overzicht te geven van wat dat dan uiteindelijk gedaan heeft. En u moet zich voorstellen dat als u binnenkomt als Wmo-consulent iedere ochtend weer en je staat al 20-0 achter, dat u toch wel, tenminste dat ik heel veel respect heb voor de medewerkers die iedere dag weer met de nieuwe energie proberen die wachtlijsten terug te dringen en te verkorten met de mankracht die ze momenteel hebben. Maar ik ga ervan uit dat de middelen die ik u vandaag vraag, dat daar de verlichting komt. En dat we door de nieuwe werkprocessen die in het verbetertraject zitten, om er maar één te noemen, dat we daardoor ook efficiënter kunnen werken en dat het allemaal gaat helpen. Voorzitter, de schoolgebouwen waar D66 aan refereerde en de schoolpleinen. Nou, dat is een beetje een doodoener, maar de scholen gaan zelf over de inrichting van hun schoolpleinen. Dus daar mogen we als gemeente eigenlijk helemaal niets over bepalen, daar gaan zij zelf over. Maar in het proces van het Huisvestingsplan brengen wij het wel onder de aandacht met de schoolbesturen. We zijn vorige week, zeg ik dat goed, ja, vorige week gestart met een nieuw IHP. Dus we staan aan de lat van een nieuw Huisvestingsplan en dat doen we echt hand in hand met hen samen. September staat de volgende bijeenkomst met hen in de agenda. Maar nieuwbouwscholen nemen we als voorbeeld, zoals bijvoorbeeld Montessori Parkrijk en die gebruiken we ook bij toekomstige projecten. Al hebben we wel een winstwaarschuwing gehad van die schoolbestuurder dat de installaties met de WKO en dergelijke, dat het heel lekker koel is. Dus de kindjes hebben daar totaal geen last van de hitte gehad vorige week. Maar de rekening is niet te betalen voor de scholen, dus we gaan daar ook naar kijken. Voorzitter, D66 kijkt uit naar de beroepenmarkt dit najaar. Nou, ik misschien nog wel meer. De inzet van JINC en de bliksemstages, nou, dat is echt gigantisch. In het jaar 2024 hebben daar 354 leerlingen meer deelgenomen dan de doelstelling van 600. Ook het bezoek aan de Energy Cave zien we stijgen, in 2024 zijn er 380 leerlingen op bezoek geweest bij de Energy Cave. Daar komen leerlingen in aanraking met, nou ja, energietechniek en welke beroepen er nodig zullen zijn om die transitie door te kunnen zetten. Het komende jaar werken we verder aan de pilot beroepenfeest en die zal plaatsvinden op 13 november. Dus zet hem in uw agenda, u bent van harte welkom. En het bijhouden van meetbare indicatoren is daar ook een aandachtspunt bij. U geeft aan, de jeugdzorg is terecht elke dag onderwerp van gesprek. Nou, dat is natuurlijk zo. Ik ben het eens met uw stelling dat minder aandacht voor preventie op termijn zal leiden tot hogere zorgkosten. Door te investeren in preventief jeugdbeleid kunnen we een deel van de jeugdigen in ieder geval, nou, kunnen we ervoor zorgen dat zij niet in aanraking komen met specialistische jeugdhulp. En wat betreft het ouder-kindcontact, ik of we erkennen dat het behouden en versterken van deze band van belang is voor het welzijn en het herstel van kinderen. In onze aanpak stimuleren we hulpvormen die het netwerk van het kind actief betrekken, dus niet alleen het kind zelf, maar het hele systeem daaromheen. En daarom zetten we ook in op normaliseren en hulp zo dicht mogelijk bij huis. De consultants van ons jeugdteam kijken ook naar gezinsomstandigheden, naar de oorzaak van het probleem dat zich manifesteert in de jeugdige. Zo kan er mogelijk verwezen worden naar het preventieve veld en dat zetten we ook de komende tijd gewoon voort. Voorzitter, dan heb ik een motie bestuurlijke boete. Nou, met betrekking tot de beoordeling van boetes waarin inwoners een informatieplicht schenden die de Participatiewet hen oplegt wordt al zorgvuldig beoordeeld, zorgvuldige beoordeling gedaan op verwijtbaarheid. In de aankomende wetgeving Participatiewet in balans en Handhaving sociale zekerheid leggen we meer nadruk op maatwerk en menselijke maat. Ook het opleggen van een waarschuwing in plaats van een boete wordt in bovengenoemde wetgeving geregeld. En op dit moment zijn wij zelf bezig met de beleidsregels terugvordering en boete en willen we vooruitlopend op die aankomende wetgeving al het een en ander opnemen. Naar verwachting zullen we die met u

samen in Q4 vaststellen. Dus ik ben niet tegen de motie en als het goed is kan die motie ook dan snel weer worden afgedaan. Voorzitter, er is een motie ingediend omtrent Buurtgezinnen. Nou, daar komen extra middelen beschikbaar en die worden toegevoegd aan de individuele voorzieningen voor jeugd. Daarmee kan ik de komende vier jaar, heb ik voldoende financiële ruimte gevonden om dit fantastische project voort te zetten. En voor het vijfde jaar kan ik nog geen toezegging doen, aangezien ook de toekomstige financiële kaders wel wat onzeker zijn. Maar zoals aangegeven in de motie, zullen we wel de effectiviteit van de inzet jaarlijks evalueren. En ben ik positief sta tegenover de motie. Voorzitter, er is mij nog een motie gestuurd over de SROI. Ik vind dat echt een vreselijk woord. Daar zouden ze iets normaal voor moeten verzinnen, iets wat iedereen begrijpt. Maar we kennen natuurlijk de bestaande aanpak. Ik heb geen bezwaar, ik zie geen bezwaar of geen risico als die motie door uw raad wordt aangenomen. Maar we zien wel een ander beeld over de terugval van de uitkeringsgerechtigde, want de resultaten laten bij ons juist zien dat het overgrote deel niet terugvalt in een uitkering. En met het aannemen van de motie creëren we voor onszelf, voor mij en voor uw raad, creëert u een extra moment dan wel in de jaarlijkse rapportage van Rijswijk Werkwijs, waarin de voortgang van SROI u ook wordt gedeeld. Dus ik sta niet negatief tegenover de motie, voorzitter.

De voorzitter: Wethouder Van Bentvelzen, ik zie dat mevrouw Van Nunen u wil interrumpen. Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter. En dat doe ik dan op basis van de informatie die de wethouder nu geeft en ook een beetje naar de mede-indieners van de motie over SROI. Ik begrijp uw woorden en ik zou willen voorstellen en ik ... De vraag is aan u, ik stel niet alleen voor, maar de vraag is aan u dat als het punt rondom de terugval van de uitkeringsgerechtigde eruit gehaald wordt, of u positief tegenover de motie kan staan? En dan heb ik ook meteen het antwoord naar de mede-indieners.

De voorzitter: Wethouder Bentvelzen, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter. Nou, om wat cijfers mee te geven zijn er sinds 2020 via de SROI 188 mensen aan werk geholpen, waarvan er nog 145 nog steeds uit de uitkering zijn. Dus die zijn nog steeds lekker aan de slag. Dat is dus een duurzaamheidspercentage van 82 procent. Ik denk dat dat goed is. Dus het beeld dat die mensen binnen zes maanden terugvallen en weer in de uitkering komen, herken ik niet. En voor de rest ben ik positief dus over de motie. Voorzitter, dan is mij nog een motie voorgelegd rondom de voorzieningen. Ja, het behoefteonderzoek voorzieningen bevat geen voorstellen tot concreet te realiseren van voorzieningen. Aan de hand van het behoefteonderzoek wordt er nu, zoals u zelf ook als het goed is wel weet, want dat heb ik medegedeeld, een uitvoeringsagenda opgesteld. Die uitvoeringsagenda is niet tijdig gereed om de resultaten nu mee te nemen voor de LTIP en begroting 2026. Dat zal 2027 worden. Een onderdeel van die uitvoeringsagenda is namelijk het in beeld brengen van de financiële gevolgen en deze te verwerken in die LTIP. Dat sluit ook aan bij de aanbevelingen van het rapport van de Rekenkamer. De uitvoeringsagenda bevat een integrale afweging van gewenste voorzieningen en er worden keuzes voorgesteld ten aanzien van de realisatie van voorzieningen. Omdat dit integraal gebeurt, vind ik het niet opportuun om vooruitlopend investeringen op te nemen in de LTIP, dan wel de begroting, en ga ik daar graag met u over in gesprek. Want we moeten nou eenmaal strakjes wel keuzes gaan maken van, wat dan eerst, want we kunnen geen dertig dingen tegelijk de grond uitstampen. En voorzitter, als laatste, en volgens mij heb ik dan de vragen beantwoord, motie zomer gastheer Wilhelminapark. Die motie die moet ik helaas ontraden en ik heb daar twee redenen voor. Ten eerste is de rol van een gastheer of gastvrouw minder laagdrempelig dan dat het lijkt. Het gaat namelijk op aanspreken van bezoekers op gedrag zoals afval opruimen, een taak die veel meer past bij een boa die daarvoor opgeleid en bevoegd is. En dit maakt de functie niet geschikt voor mensen die via maatschappelijke

participatie aan de slag willen gaan, dat is veel te zwaar. En ten tweede, als je het ziet als een werkervaringsplek, dan heb ik echt goede begeleiding nodig. Dus daar moet ik iemand naast zetten die altijd meedoet en die altijd mee moet, wat de uitvoerbaarheid beperkt en de laagdrempeligheid volledig wegneemt. Kortom, het is hartstikke goed bedoeld en het is in de praktijk gewoonweg niet haalbaar. En daarom adviseer ik om deze motie niet in te dienen, dat mag u zelf weten, maar ik ga hem niet overnemen in ieder geval. Voorzitter, dan heb ik de vragen van de raad in eerste termijn beantwoord.

De voorzitter: Wethouder Bentvelzen, mijnheer Weterings wil u interromperen. Mijnheer Weterings.

De heer Weterings: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb de wethouder even netjes laten uitspreken. Maar ik ga toch nog even terugkomen op het antwoord dat ze ons heeft gegeven. We waren niet op zich tegen het flexwonen zelf, maar wel tegen de een derde regeling van ongeveer 157 kamers die aan statushouders werden gegeven. Daarom hebben we tegengestemd, we vonden het aantal te groot met 9.000 mensen op een wachtlijst. Maar goed, dat even terzijde, voorzitter. Het ging erom dat de afgelopen periode hebben daar meerdere moeders zich gemeld met grote problemen en die werden echt doorverwezen naar Ad Hoc of buiten de gemeente. En waarom was er dan voor hun geen hotelregeling beschikbaar? Waarom konden hun niet in het Grand Winston, wat nu inmiddels anders heet, waarom konden hun niet naar een Savarin toe? Waarom is hun de deur gewezen en ook mensen uit Den Haag konden wel terecht? Kan u daar antwoord op geven?

De voorzitter: Wethouder Bentvelzen, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter, ik ken de casussen zelf niet. Laat ik dat vooropstellen. Ik vind het vreselijk, het lijkt mij vreselijk als je met een kind onder je arm staat in nood. Dus ik denk dat mensen in nood daarin opgevangen zouden moeten worden, zeker moeders met kinderen. De regel die wij met elkaar hebben gesteld is als een moeder dakloos raakt met een kind, dan moet die zich melden bij centrumgemeente Den Haag. En dan vangt Den Haag dat op, dus misschien dat daardoor, nou ja, goed, een soort van scheefgroei lijkt dat het vanuit Den Haag dan opgelost wordt. Want er zitten ook Rijswijkse dakloze moeders in het hotel van Grand Winston, maar dat is wel via de centrumgemeente Den Haag, want die organiseert voor ons de daklozenopvang. En nou zeg ik niet dat de gevallen die u kent, die zullen daar dan niet bij zitten. En wat daar de reden van is, dat weet ik niet, want ik ken de casus ook niet. En ik vind dat nogmaals als mens vind ik dat heel naar voor die desbetreffende ouder.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Bentvelzen. Mijnheer Weterings.

De heer Weterings: Kunnen die moeders die nu laten we zeggen bij kennissen, vrienden slapen of buiten in de auto slapen eventueel morgen bij de gemeente Rijswijk aankloppen en ook gewoon een hotelkamer krijgen zoals al die daklozen of die Oekraïners?

De voorzitter: Wethouder Bentvelzen.

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter, ik denk dat dit een discussie is die ik niet moet aangaan. En er zal vast een filmpje van worden gemaakt, maar ik heb het antwoord daar ook niet op. Als zij zich melden bij Veilig Thuis of bij het daklozencentrum van Den Haag wordt er gekeken naar een code rood situatie en dan wordt daar echt oprecht wel medemenselijk met die mensen omgegaan. En of dat nou een Rijswijks hotel is of ze worden God mag weten waar geplaatst, we hebben ook een situatie waarin iemand in Dokkum is geplaatst, maar daar was diegene wel veilig.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Bentvelzen. Ik zal ook in mijn termijn een korte aanvulling hierop geven. Ik zie dat mijnheer Van Dam u ook wil interromperen. Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Ja, dank, voorzitter. Ja, ik sloeg heel even aan op wat de wethouder zei over het voorzieningenonderzoek. Wij zijn volgens mij al anderhalf jaar bezig met dat onderzoek. Correct me if I'm wrong. Maar ik vroeg me af hoe het dan kan dat we in 2027 pas kunnen gaan beslissen over wat we dan uit dat voorzieningenonderzoek wel of niet meenemen? Heb ik dat correct gehoord? Wanneer is dat dan in 2027? En ja, de vraag van, hoezo moeten we zo lang wachten en waarom kan dat niet na de zomer? Want ik dacht dat ons was medegedeeld dat we dat na de zomer al zouden ontvangen de resultaten van het onderzoek.

De voorzitter: Dank u wel. Wethouder Bentvelzen.

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter, ik heb niet helemaal scherp wanneer dat exact naar u toegestuurd. Maar volgens mij komt er een raadsinformatiebrief naar u toe in september, dus na het zomerreces. Nou, dan moeten we dat agenderen, u kent uw eigen processen. We hebben de uitvoeringsagenda en de P&C-cyclus loopt ook zoals die loopt, dus dan zal die volgend jaar meegenomen worden met de Kadernota. En we kunnen ons best doen om te kijken wat we wel kunnen meenemen, maar ik denk niet dat de gehele uitvoeringsagenda volledig meegenomen kan worden in 2026. Want daar hebben we nog wel een ei te leggen met elkaar, omdat ik, want nogmaals, u heeft zelf aangegeven, we lopen op een aantal zaken, ja, u noemt dat dan achterlopen, maar we hebben een aantal zaken te bewerkstelligen in onze stad. En dat bewerkstellig je niet van de een op andere dag. En daarnaast wordt dit gedaan door één persoon, dus vandaar dat het misschien wat langer duurt dan u zou wensen.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam, wilt u nog een interruptie of is dat voldoende?

De heer Van Dam: Ja, als het kan? Ik hoor de wethouder zeggen dat we wel ... Kijk, wat wij in die motie vragen is een memo met inzicht in wat we wel kunnen doen. En het zou ons in ieder geval al geruststellen als we daar in ieder geval een voorschot op kunnen krijgen met wat wel mogelijk is. Want ik denk dat we voor de komende begroting wel al een aantal dingen in ieder geval moeten kunnen zien vanuit dat onderzoek. En dat we deze raad in gelegenheid moeten brengen om daar ook op te kunnen sturen. Dus als wij ieder geval zo veel als mogelijk wel al kunnen krijgen, dan zou ik het zeer op prijs stellen.

De voorzitter: Wethouder Bentvelzen.

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter, ik zal dat even intern moeten bespreken, misschien straks in de schorsing, wat ik daar wel of niet mee kan. Dan kom ik er in de tweede termijn op terug.

De voorzitter: Prima, dan komt u daar in tweede termijn op terug. Was u aan het einde gekomen van uw reactie op de ... Ja? Dank u wel voor de uitgebreide reactie die u heeft gegeven op de verschillende moties en de inbreng van de verschillende partijen. Dan geef ik graag het woord aan wethouder Van de Waart.

Mevrouw Van de Waart: Dank u wel, voorzitter. Ik begin met de vragen over mobiliteit, want dat waren de meeste vragen. Ik heb vanavond veel verschillende vragen gehoord, maar ook verschillende moties zijn ingediend die samen toch een breed beeld geven over wensen, maar ook zorgen rondom die mobiliteit in onze gemeente. En het gaat onder andere over het opstellen van een uitvoeringsagenda. Nou hebben we dat gedaan voor dit jaar. Die heb ik u, moet ik even kijken, mei ongeveer volgens mij met een rib naar u toe gestuurd. Dus dat is eigenlijk wat we nu aan het uitvoeren zijn naar aanleiding van de vastgestelde Mobiliteitsstrategie en we zijn ook voornemens dat ieder jaar te doen. In de uitvoeringsagenda staat de plannen voor dit jaar in ieder geval, maar ook vast een doorkijkje naar het verbeteren van onder andere verkeersdoorstroming, maar ook de

afstemming met onze regionale partners, het verbeteren van routes, zowel voor onze inwoners als voor ondernemers en ook wordt er aandacht gevraagd voor bereikbaarheid en toekomstbestendig houden van onze hoofdnetwerken. Laat ik met een aantal voorbeelden beginnen van wat we al doen, want dat was ook een van de vragen. We zijn in overleg met de gemeente Den Haag en de MRDH over de toekomstbestendigheid van de Prinses Beatrixlaan. Volgens mij heb ik daar inmiddels een aantal keren al aan gerefereerd. Ik hoop binnenkort daarover een nieuw bestuurlijk akkoord op te hebben binnen de 'bok' die we al hebben afgesloten. De Vlietlijn uiteraard, maar ook de oude lijn waarin, nou ja, wij pleiten of in ieder geval waar plannen zitten voor de nieuwe halte station Rijswijk Buiten. Er worden ook andere nieuwe regionale OV-verbindingen voorgesteld binnen de MRDH. Een concreet voorbeeld daarvan is een plan wat nog iets meer in de kinderschoenen staat, maar al wel op de MRDH-agenda, een verbinding van het Westland naar Zoetermeer via Rijswijk. Dus via Rijswijk, ja. Dus dat zijn allemaal plannen die je op de agenda moet krijgen, uit moet werken en regionaal met elkaar moeten afstemmen. Het zijn ook vaak plannen die best wel even wat tijd en vooral ook heel veel geld kosten. Maar daar ben ik best druk mee, kan ik u vertellen. En de heer Loof vraagt, kan dat nog drukker? Nou, ongetwijfeld, maar ik doe daar mijn uiterste best op. We stemmen ook vaak af met hulpdiensten en OV-diensten over andere aanrijtijden en bereikbaarheid, met name in relatie tot de wegen van 50 naar 30 krijgen. En dat is niet alleen voor de bereikbaarheid, maar zeker ook voor de verkeersveiligheid. En aantal van u hebben daar ook aan gerefereerd in onze wijken. Dus doorstroming op de hoofdwegen, maar zeker ook verkeersveiligheid in de wijken. We werken samen, vooral met Den Haag, maar ook de omliggende gemeenten van Den Haag aan een regionale netwerkkaart en dat gaat over autoverkeer en doorstroming, maar zeker ook over de fiets en het openbaar vervoer. En we kijken dat in relatie met elkaar, want uw reis houdt heel vaak niet op aan de grens van Rijswijk. We doen dat allemaal, we onderzoeken dat allemaal vanuit het STOMP-principe wat we met elkaar hebben vastgesteld. Een daarvan is bijvoorbeeld het toepassen van intelligente verkeersinstallaties. Wij beoordelen de herinrichting van wegen ook zeg maar op die manier. Heel specifiek voor de Plaspoelpolder kijken we opnieuw naar een verkeersonderzoek en de verkeersafwikkeling. En ik heb al eerder volgens mij genoemd in relatie tot dat er een verkeersonderzoek loopt, maar ook dat we kijken naar een oplossing voor de Treubstraat met een pilot daarin. Nou, dat even als voorbeelden. Want er werd mij gevraagd, wat doet u daar allemaal zo aan, van wat we daar aan het doen zijn en dat we daar erg druk mee zijn. Maar ik hoor aan u ook dat het nodig is en daar ben ik en volgens mij het hele college daar ook helemaal mee eens. En in meerdere moties zie ik de wens naar voren komen om inzicht te krijgen in dat voortgang. En daarom doe ik misschien, voordat u erom gevraagd heeft, eigenlijk al een toezegging waar u niet om heeft gevraagd, namelijk laten we met elkaar afspreken om naast een jaarlijkse uitvoeringsagenda ook een jaarlijkse mobiliteitsrapportage te maken, zodat ik aan u kan rapporteren wat we gedaan hebben op die verschillende activiteiten. En dan gaat het niet alleen over auto's, maar ook over fietsen, openbaar vervoer en verkeersveiligheid. Welke verbeteringen hebben we dat jaar doorgevoerd? Welke straten hebben we bijvoorbeeld aangepakt? Maar ook, wat zien we van effecten? Maar waar zijn eventueel ook nog steeds knelpunten? Ik stel voor om, want de ongevallencijfers die heeft u dit jaar ook van mij gehad, die zijn er meestal zo rond april, om dat dan voor de zomer te doen. En ik hoop daarmee, want we zijn met elkaar aan het bouwen nadat we de mobiliteitsvisie hebben vastgesteld, daarmee een systeem met elkaar te creëren waarin u ieder jaar een plan krijgt, maar ook ieder jaar een inzicht in wat we daar met elkaar hebben gedaan. Nou, dat even als inleiding. Er waren hele concrete vragen. Ik begin gewoon vanaf het begin. Stand van zaken Van Rijnweg. Inderdaad, u heeft een motie ingediend met veel partijen over het verkeersveilig houden, verkeersveilig maken, maar ook openhouden van de Van Rijnweg. Ik kan daar op dit moment nog niet helemaal inhoudelijk op ingaan, maar heel binnenkort wel. Ik ben op dit moment namelijk in de fase dat er een besluit wordt genomen op bezwaar van de bewoners die daaromheen gaan. En

ondertussen is er een maatregelenpakket voor het uitvoeren van de motie over de Van Rijnweg eigenlijk gereed. En ik verwacht, als mijn collega's volgende week allemaal meewerken, dat er een collegebesluit over genomen wordt en dat ik u daarover kan informeren. Ik doe eerst alleen even de mobiliteitsvragen, voorzitter. Heel even kijken. Nou, de filevorming heb ik gedaan. Slimme verkeerslichten. Door het afstemmen van die verkeerslichten is dus een van de maatregelen voor die doorstroming. Nou, ik ging daarnet al heel even over in. Het verschilt heel even per plek in de stad zeg maar wat het doel is. Dus soms ga je echt voor de doorstroming. Daar krijgen we ook wel eens klachten over, dat op sommige wegen het juist lastiger oversteken is of lastiger met de fiets oversteken is. Dan staat zo'n verkeerslicht ingesteld op zeg maar de doorstroming van de auto. Aan de andere kant, op sommige plekken is die juist ingericht om zeg maar ook de fietsers en de voetgangers de ruimte te geven. Dus hij kan op verschillende manieren worden gebruikt. En het is ook zo dat we dat vaak in stapjes doen, want anders heb je juist alleen maar een aanzuigende werking van nog meer auto's vanaf de A4. Maar daar zit dus wel degelijk, dat is een hele specifieke vraag. Ik zit heel even te kijken. Ik heb net, D66 vroeg inderdaad over die 30 kilometer per uur. Nou, dat idee is dus dat we juist in die woonwijken meer naar die 30 kilometer per uur zones gaan. Daar moet je ook maatregelen voor nemen. Wij doen dat als Rijswijk alleen als we ook een maatregelenpakket op straatniveau doen. Dus we zetten niet alleen, doen ze in Amsterdam bijvoorbeeld, alleen maar aan boord neer en een 30 en dan zijn we klaar. Dat doen wij niet. We willen ook echt dat de straat zo ingericht wordt. Dus dat is een stap voor stap plan wat u terug zult zien in de jaarplanning waar we dan gaan beginnen. D66 vroeg ook over, hoe staat het met de experimenten uit het Fietsplan? Nou, er zit een start gemaakt met de pilot rondom fietsvlonders. Mensen kunnen zelf verzoeken om een proef om een autoparkeerplaats te vervangen door fietsparkeren. Dat doen ze met voldoende draagvlak uit de omgeving en die loopt. En verder zijn we nog aan het uitwerken hoe de fietstrommels eventueel kunnen vervangen worden door fietskarren zelfs. Heel even kijken. Ja, u had nog een vraag over inzetten van flitspalen en hoe dat gaat? Of dat wat flexibel kan naar aanleiding van suggesties van bewoners? Dat is wat ingewikkeld, want voor iedere flitspaal hebben wij toestemming nodig van het Openbaar Ministerie. Dus wat wij wel kunnen doen is op basis van suggesties van bewoners of op basis van, nou ja, de slechte omstandigheden op de straat die wij waarnemen, dat we op basis daarvan een aanvraag doen. Maar wij kunnen niet zelf zomaar die flitspaal neerzetten, als u het echt over een officiële flitspaal heeft. Maar wij kunnen natuurlijk wel de suggesties van bewoners daarin meenemen als we die aanvragen doen. Ik heb met de burgemeester afgestemd dat zij de vragen over de fatbikes in de Bogaard stadscentrum gaat opnemen gezien de ... Ja, even kijken. Ik heb allemaal andere vragen nog, die doe ik zo. Sorry. Volgens mij kom ik dan bij de moties, voorzitter. Laat ik eerst heel even de moties van mobiliteit doen. Ik ga zo de andere vragen ook nog doen. Even kijken hoor. De eerste motie rondom mobiliteit, pak ik heel even de motie rond de Hoofdweg van Wij. U vraagt daarin eigenlijk inzicht in wat ik eigenlijk allemaal net genoemd heb, wat wij doen om die automobilititeit te stimuleren? Ik kan u ook zeggen dat wij daar druk mee bezig zijn. We zijn dus inderdaad dat onderzoek aan het doen op de Plaspoelpolder, we maken de netwerkstrategie met Den Haag. Dus daar gebeurt van alles. Ik zou eigenlijk positief over deze motie willen zijn, zij het niet dat de planning toch echt te strak is. Want ik krijg bijvoorbeeld in Q1 pas het onderzoek van de Plaspoelpolder rond. Ook de netwerkstrategie is dan nog niet rond. Als u de planning aanpast naar Q1 volgend jaar, denk ik dat ik deze motie wel kan omarmen. Want verder is die inhoudelijk, past die helemaal bij wat ik ook ondersteun. Maar op dit moment kan ik gewoon niet hieraan voldoen, omdat dan de stukken niet gereed zijn. Dan was er nog een motie rondom bewegwijzering van een heleboel partijen, maar volgens mij in eerste instantie door de VVD. De bewegwijzering is een grote vraag die u stelt. En dat is ook eentje die trouwens samen met mijn collega Mark Wit is, maar we hebben afgesproken dat ik hem beantwoord. Het is een grote vraag, maar ik denk ook wel een reële vraag. Er zijn gewoon een aantal borden niet goed

op dit moment in Rijswijk op verschillende plekken. Ik ga er dus een aantal kanttekeningen bij plaatsen. Ten eerste, het goede nieuws is bij de Bogaard hebben we het nu al meegenomen in de Kadernota van 2026, omdat er al meerdere keren ook een verzoek was gedaan. En omdat onze mooie nieuwe naam Bogaard stadscentrum op verschillende plekken ook verkeerd staat benoemd. Het bredere onderzoek wat u vraagt kan wel degelijk, is uitvoerbaar, zij het niet dat de kosten echt van het onderzoek voor de hele stad gewoon 40 duizend euro bedragen voor 2026 die we op dit moment daarvoor niet hebben begroot. Dus dat is eigenlijk de kanttekening die ik bij uw motie zou willen plaatsen. Dan heeft u nog een motie ingediend, motie, safety save, waarin eigenlijk een soort van belonende flitspaal, ja, zo is het eigenlijk niet, maar een belonende flitspaal zou willen introduceren. Natuurlijk een uitermate charmant initiatief. En u vraagt eigenlijk vooral in eerste instantie om een onderzoek naar deze flitspaal hoe het werkt en of het mogelijk is een pilot te starten? En daarin kan, daar kan ik positief op reageren en die is ook uitvoerbaar. Of we daar nou vervolgens verder mee gaan is natuurlijk aan het onderzoek en de resultaten die daaruit komen. En deze is een, vraagt een beperkte financiële inzet, dus is gewoon in 2026 invoerbaar. Gelukkig gaan we niet alleen maar met de auto, maar ook ter voet. Dus er is een motie over de aanleg van het voetpad van Parkwijk. Ik denk een hele terechte vraag, we leggen niet voor niks een bushalte aan. U heeft ook inmiddels een rib gekregen over de beoogde voetgangersbrug. Ik kan daar in ieder geval even iets over vertellen. Het voetpad waar u het over heeft als het gaat over Parkrijk richting het Wilhelminapark, die zit eigenlijk al gewoon in de planning. Dus daar hoeven we ook geen onderzoek naar te doen. Het enige is daarbij wel dat we er afhankelijk zijn van de laatste werkzaamheden van WarmtelinQ. Dat is natuurlijk wel wat ingewikkeld, want zoals het er nu naar uit ziet, maar dat doe ik echt met een slag om de arm, zou dat eind 2026 zijn. Maar daar zitten wel wat onzekerheden in. Ik kan eigenlijk de motie gewoon overnemen en omarmen en daar ook nog wel een toezegging bij doen. Want als dit nou echt ver in de tijd uit de tijd loopt, zullen we maar zeggen met WarmtelinQ, dat weten we nu nog niet, zou ik wel samen met mijn buurman-collega willen onderzoeken of we voor de korte termijn een veilige, nou ja, in ieder geval voetgangersoversteekplaats over het water kunnen maken, zodat voetgangers via Hof van Kerstanje zeg maar via een voetgangersbrug bij de bushalte kunnen komen. Dit zou ik wel nog even moeten onderzoeken, maar dat wil ik wel toezeggen daar gewoon op terug te komen. Want anders kunnen we natuurlijk niet bij het park en de bushalte komen. Maar hij zit dus in principe gewoon in de planning, ook al in de financiering. Dan hebben we nog een motie van de PvdA over samenwerken aan veilige straten. Daarin gaat u vooral in om bewoners ook wat meer initiatief en ruimte te geven om de situatie in hun eigen omgeving te agenderen. Deze kan ik omarmen. Wij doen ook al heel vaak op suggestie van bewoners. We hebben natuurlijk de BuitenBeter app of mensen sturen ons een mail via mobiliteit@Rijswijk.nl. Ik zeg hem niet voor niks hardop, want dat is altijd een goede suggestie als mensen iets hebben, dan kunnen ze daar ook hun suggestie naartoe sturen. Maar u stelt voor om dat ook via Samen.Rijswijk te doen. Dit is eigenlijk gewoon een goed voorstel, dus ik kan die wel adviseren om hier een positieve stemming te brengen. Dan heb ik nog een motie over het uitvoeringsplan uitbreiding 6 fte op mobiliteit en parkeren. Ja, die vind ik wat ingewikkeld, want we hebben die 6 fte gewoon heel hard nodig om alles te doen wat we nu doen. Deze zal ik dus ontraden, ook omdat die al in uitvoering is. En ik hoop vooral dat Rijswijks Belang na het lezen van de uitvoeringsagenda en volgend jaar ook na de rapportage inziet dat we deze fte heel hard nodig hebben om al die plannen in een groeiende gemeente uit te voeren. Deze ontraad ik dus. Even kijken, en dan kom ik volgens mij, heb ik volgens mij alle mobiliteitsmoties gedaan. Dan ga ik nog even terug op andere vragen, want je zou het bijna vergeten, maar ik doe ook nog andere dingen. Er is nog een vraag gesteld door Beter voor Rijswijk over de stand van zaken van De Voorde. Nou, eerst wordt er een cascorestauratie uitgevoerd in 2026. Dat start ongeveer in het voorjaar. En daarna als dat gereed is, dan wordt er een openbare procedure gestart voor de verkoop. En wij hopen dat dat ongeveer medio 2026, ergens later in 2026

is. Ja, u weet met een verbouwing kan het wel eens tegenzitten, dus ik durf dat even, ik doe dat even met een slag om de arm. U heeft reeds een gebiedspaspoort vastgesteld, dus de uitgangspunten daarvan worden gewoon opgenomen ook bij de verkoop. Dan had ik nog wat vragen over, o, nog een vraag over de ruimtelijke. U heeft een vraag gesteld over een plekje rondom Hof van Kerstanje waar mogelijk jonge inwoners een balletje kunnen trappen. Ik moet daar even dat antwoord op schuldig blijven, want ik heb niet helemaal scherp over welk stukje grond u het heeft. Straks misschien kunt u dat in de schorsing mij vertellen en dan kan ik misschien ook iets specifiek antwoord geven op uw vraag. Even kijken, want er zat nog wat rondom participatie. Ja, de ChristenUnie had ... O, dat is een motie, dus daar kom ik zo op. Er was nog een vraag over, hoe staat het met de voorbereiding van het burgerberaad? Er is nog geen voorbereiding voor een burgerberaad. Ik heb u in 3 juni een rib gestuurd met alle stand van zaken van de uitvoering van de participatieagenda. Daar staat ook iets in over het burgerberaad. Wat wij nu op dit moment doen is eerst lering trekken uit wat er in de directe omgeving gebeurt als het gaat om burgerberaden. Dat staat voor de planning van 2025. En er is ook aangegeven dat als we echt heel serieus zijn over een burgerberaad, dat we er eigenlijk geld bij moeten hebben. En als we het toch over geld hebben, dat de gelden eigenlijk ook voor een aantal andere dingen als het gaat over de ambities rondom participatie. Die zijn nu niet meegenomen in de Kadernota van 2026. Daar heb ik overigens wel geprobeerd allerlei andere charmante initiatieven aan te koppelen. Even kijken, volgens mij heb ik dan ook alle ... Dan ga ik daar even naar de moties nog toe. Even kijken hoor, dan moet ik even hiernaartoe. Ik heb nog een motie van de ChristenUnie, en moet ik even terugzoeken, over het inzetten van de kinderrechtenambassadeurs rondom verkeersmaatregelen. Hoe charmant ik deze motie ook vind, ga ik hem ontraden. En ik ga u uitleggen waarom. De kinderrechtenambassadeurs kunnen ons gevraagd en ongevraagd advies geven, ook als het gaat om verkeersveiligheid. Dat hebben ze eerder ook gedaan bij de Mobiliteitsstrategie, ik heb ze dat ook gevraagd rondom de Parkeernota. Maar wat je daar ziet is, de kinderrechtenambassadeurs hebben best een vol programma voor een groepje 11-jarigen, om maar zo te zeggen, en zij mogen ook zelf bepalen, meebepalen over welke thema's zij advies geven. En dat kan dus niet iedere keer over verkeersveiligheid gaan. Dus zij staan er niet onwelwillend tegenover, maar om dit zo over te nemen legt een enorme claim op de agenda van een volgens mij heel belangrijk participatie-instrument dat we hebben als kinderrechtenambassadeurs. Wat ik u zou adviseren is dat op 1 oktober is er een bijeenkomst van uw raad gepland over jeugdparticipatie, om die dan nog eens met elkaar te bespreken hoe we op andere wijze kinderen kunnen betrekken bij de ontwikkeling van onze verkeersveiligheid.

De voorzitter: Wethouder Van de Waart, ik zie dat mevrouw Harmsen u wil interrumperen. Mevrouw Harmsen.

Mevrouw Harmsen: Dank u wel, voorzitter. En terwijl ik interrumpeer hoor ik al iets moois over oktober en participatie van jongeren, dat is natuurlijk heel erg mooi. Even voor de verduidelijking, het gaat er niet om dat wij de agenda dan van de kinderrechten vol gaan zetten. Het gaat meer om dat je dus de kinderrechtenambassadeurs eens vraagt om op de fiets te stappen en met hen mee te fietsen zeg maar in het algemeen zeg maar, wat is veilig en wat is onveilig fietsen voor kinderen in Rijswijk? Dat ze er ook een beeld bij krijgen. Dus dat is één keer in de zoveel jaar zeg maar een actie om ook zelf als college, en misschien kunnen een aantal raadsleden ook mee, een indruk te krijgen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Harmsen. Wethouder Van de Waart, wat vindt u van deze reactie?

Mevrouw Van de Waart: Ja, dat kan natuurlijk geen kwaad en dat verzoek kan ik sowieso neerleggen bij de organisatie die de kinderrechten zeg maar begeleidt. Maar deze motie had ik wel iets zwaarder zeg maar ingekleed. Ik vind namelijk het betrekken van jongeren en kinderen bij het vraagstuk

onderzoek, is verkeersveiligheid wel belangrijk. En ik zou u eigenlijk willen uitdagen om samen op 1 oktober nog eens te kijken met elkaar, hoe kunnen we dat breder doen dan alleen deze groep met kinderen die we hebben in Rijswijk? Ik zit heel even te kijken, heb ik nu al mijn moties?

De voorzitter: Wilt u verdergaan, wethouder Van de Waart?

Mevrouw Van de Waart: Ja, ik zit even te kijken, voorzitter, want ik ben het nu een beetje kwijt. Heb ik nu al mijn moties gehad?

De voorzitter: U heeft ook een tweede termijn als u nog een aantal ...

Mevrouw Van de Waart: Ja, ik ga nog even natellen of ik ze allemaal heb gehad, voorzitter. Ja, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan wethouder Wit.

De heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga even de vragen langs als eerste die ik gekregen heb en zal daarna een appreciatie van de moties geven die ingediend zijn. Begin bij Beter voor Rijswijk, heeft vragen gesteld over de mobiele onderzoekslocatie van Bevolkingsonderzoek Nederland of zoals in de volksmond genoemd wordt, de borstenbus. We hebben contact gezocht met de organisatie en ja, zoals u weet, de eerdere mobiele onderzoekslocatie is in brand opgegaan. Dat wil niet zeggen dat ze er niet meer hebben. Dus we hebben ook wel de vraag gesteld en we zullen daar ook op aandringen om ervoor te zorgen dat die terugkomt in Rijswijk. Maar we weten ook dat Bevolkingsonderzoek kampt met personeelstekorten, dus uiteindelijk ligt daar ook voor hen een uitdaging. Wij zien hem graag terug. We zien ook de meerwaarde, zoals u zelf ook al aangeeft. Tegelijkertijd moet ik wel benadrukken dat voor onze inwoners het nog steeds mogelijk is om naar Den Haag naar de Jan Hendrikstraat te gaan om het onderzoek daar ook te laten doen. Maar ik snap uw oproep zeker en wij zullen dan ook aan Bevolkingsonderzoek Nederland wel vragen om te monitoren ook of de locatie in Den Haag die nu beschikbaar is leidt tot een lagere instroom van mensen die onderzoek laten doen in Rijswijk. Want het is zeker een nuttige partij en een nuttig onderzoek. Dan heeft u een vraag gesteld over de bibliotheek, of die financieel het hoofd boven water houdt zegt u. Ja, dat lukt zeker. De financiële positie van de bibliotheek is goed. Ze zijn ook positief over de huisvesting in het Huis van de stad. Het wordt veel meer als ontmoetingsplek gebruikt dan voorheen. We zien de samen met de bibliotheek nog wel kansen om bijvoorbeeld mensen weer meer te betrekken bij de bibliotheek die fysiek verder weg zijn komen wonen door het verhuizen van de bibliotheek. Daarover zijn we in gesprek met de bibliotheek, ook in relatie met de Rijksmiddelen die we krijgen. Maar het feit dat bijvoorbeeld ook minister, demissionair minister moet ik zeggen, Eppo Bruins hier geweest is om het Bibliotheekconvenant te ondertekenen, geeft in ieder geval aan dat we nog in de picture staan met onze bibliotheek. Ik ben er ook zeker trots op en ook op de mensen die daar werken. U heeft vragen gesteld ook over de inrichting van de openbare ruimte rondom het Huis van de stad. En die kan ik me zeer goed voorstellen, want ja, het is momenteel niet echt fantastisch. We zijn wel bezig met het opknappen aan de achterzijde van het Teddy Scholtenpark. Daar gaan we, er wordt momenteel nieuwe beschoeiing geplaatst. En zo gauw het Strandwalfestival geweest is in september, dan zullen we daar ook groen vervangen, bestrating vervangen, het asfalt eruit halen en vervangen door klinkerbestrating, zodat het allemaal een ander uitzicht krijgt. Dus groen bijplaatsen, bankjes vervangen, fietsnietjes plaatsen. En daarnaast is ook het plan om de vijverpomp te vervangen, zodat ook de fontein het weer gaat doen. En het gaat allemaal om werkzaamheden die vallen binnen een reguliere onderhoudsplanning. Op het moment dat wij daadwerkelijk grotere stappen willen zetten, en daarbij hoort ook wel het voorplein natuurlijk waar we momenteel eigenlijk een beetje lappen om de boel enigszins veilig te houden en netjes te houden, weten we dat we daar een flinke opknapbeurt nog moeten laten plaatsvinden. Maar dat heb ik momenteel is die niet voorzien in de

budgetten, daar moeten we echt extra budget nog voor gaan vrijmaken. Dus vooralsnog houden we dat veilig voor zover mogelijk. Dat lukt ons aardig, het ziet er alleen niet helemaal uit zoals we misschien oorspronkelijk bedacht hadden. De VVD heeft vragen gesteld over bijplaatsingen. Daar kom ik straks even op terug, ook in relatie tot de moties die daarover zijn ingediend. Dan wil ik even de vragen van D66 beantwoorden. Blijf investeren in parken zoals Wilhelminapark en de Landgoederenzone, dat is uw oproep en dat blijven we ook zeker doen. U vraagt, wanneer wordt het parkgedeelte van Hofstede overgedragen aan de gemeente? Dat verwachten wij in september opgeleverd te krijgen door de ontwikkelaar en dat wordt dan dus ook overgedragen. Dan zijn we natuurlijk ook zelf in de Landgoederenzone bezig. Zoals u weet hebben wij de vorige periode daar 3,5 miljoen voor beschikbaar gesteld voor herstructurering van een aantal onderdelen of in ieder geval van het hele, een groot deel van het plan. En twee daarvan, eentje daarvan begint al na de zomer, dat is vervanging van de beschoeiing aan de Van Vredenburgweg en aansluitend ook de herinrichting van de Van Vredenburgweg. Vervolgens zal ook het Julialaantje daarbij gepakt worden en uiteindelijk ook Park Schoonoord, het groene park wat het dichtst bij het centrum van Oud Rijswijk ligt. Laten we het zo zeggen, deze werkzaamheden gaan de inwoners zeker merken, want die hebben invloed op de bereikbaarheid. Zeker het herstructureren en inrichten van de wegen daar. Maar we zullen voor uitvoering van deze projecten natuurlijk de inwoners zo breed mogelijk informeren. Dan heeft u vragen gesteld over bouwwerkzaamheden in het algemeen aan onze infrastructuur, en dan vooral de logischere fietsers- en voetgangersomleidingen. Ik snap dat wel, want ik zie zelf ook wel eens dat ik denk, joh, kan dat nou niet handiger? Maar we hebben echt wel een hele goede reden dat we het doen zoals we het doen en dat is toch echt veiligheid. Veiligheid staat voorop. Tuurlijk is comfort belangrijk, dat we ook makkelijk ergens kunnen komen, duidelijkheid ook natuurlijk, maar de route die wij aanleggen is echt bekeken op, is dit een veilige route? U moet niet vergeten dat soms lijkt een andere route veiliger, maar er wordt wel met groot materieel ook gewerkt, dus je wil ook zorgen dat mensen daarbij uit de buurt blijven. En daardoor kan het zijn dat ze soms, mensen soms iets verder om moeten lopen of fietsen, maar dan is het wel de veiligste route. Dat is het uitgangspunt in onze huidige werkwijze en dat zullen we ook echt consequent blijven toepassen bij toekomstige projecten of bouwwerkzaamheden in de openbare ruimte. Deze werkzaamheden, projecten die worden extra, dat ondersteunen we door de extra inzet vanuit de verkeersregie. Dus er wordt echt wel goed gekeken naar, wat zijn de mogelijkheden en hoe kunnen we dat goed doen. Dan heeft u een vraag gesteld eigenlijk over, ik moest even de vraag toen u hem stelde dacht ik, de Vuursteen van Sion, maar u heeft vragen gesteld over de vuursteen die gevonden is tijdens werkzaamheden aan WarmtelinQ. Dat is inderdaad een archeologische fonds die interessant lijkt. Het onderzoek daar wordt gedaan door de Antea Group, dat doen wij niet zelf. Zij zijn nog niet klaar met het onderzoek en het verder uitwerken daarvan. Als dat eenmaal bekend is, de vuursteen zelf bevindt zich ook in een locatie van Antea, als daar meer informatie over is dan kunnen wij laten beoordelen of het daadwerkelijk ook tentoonstellingswaardig is, of het ook waarde heeft om te laten zien. En dan zullen we dat, als dat zo is, zeker ook proberen op welke manier dan ook. Tegelijkertijd vraagt u ook de historie van Sion, want zo heb ik hem even begrepen, zichtbaar te maken. We proberen natuurlijk de historie van heel Rijswijk zichtbaar te maken op allerlei plekken, waaronder ook de erfgoedpodia die we bij het museum hebben, de erfgoedtentoonstellingen die daar worden gepresenteerd. En als wij dat in het Huis van de stad willen doen op welke wijze dan ook, dan zullen we daar de Wand van de Stad voor moeten gebruiken. Dat is de wijze waarop niet alleen inrichtingen of instellingen in de stad kunnen presenteren, maar wij zelf kunnen daar ook gebruik van maken. Dan heeft u vragen gesteld over hoe wij kunst zichtbaar maken, hoe kunnen we kunst- en erfgoedroutes onderhouden en zichtbaar maken? Nou, we hebben natuurlijk een app die onderhouden wordt door Historische Vereniging Rijswijk, dat is Rondje Rijswijk. Daar staan vier wandelingen in langs historisch erfgoed, cultureel erfgoed in Rijswijk. Die zijn ook te vinden op de

website van de vereniging. En we zijn momenteel ook bezig om naoorlogs erfgoed aan te wijzen als gemeentelijk monument. Dus dat zou je daar op die wijze kunnen toevoegen. Tegelijkertijd zijn we bezig om de kunstwerken in de openbare ruimte, er zijn nog wat kunstwerken waarvan we niet helemaal, veel mensen niet meer weten, wat is het nou en waar komt het nou vandaan? Die zetten wij via kunst in de kijker elke maand momenteel op onze social media in the picture zagezegd, in het zonlicht. En wij vragen ook actief uit aan onze inwoners om daar dan, als zij kunstwerken hebben waarvan ze meer informatie zouden willen hebben, om die bij ons aan te dragen zodat we die ook op die manier kunnen toevoegen aan het systeem. Subsidie over Romeins erfgoed. Ja, dat is een beschermd archeologisch monument betreft kunnen we daar natuurlijk wel de gebruikelijke subsidies, instandhoudingssubsidies voor aanvragen. De provincie Zuid-Holland in ieder geval kent geen speciale regeling voor Romeins erfgoed. Wel kent de provincie erfgoedlijnen, die zijn geordend naar thema, bijvoorbeeld trekvaart en daar sluiten we al bij aan. En als wij aanvragen beoordelen dan zouden we die daar kunnen indienen op die wijze en de ondersteuning daarvoor kunnen gebruiken. Ga ik in op de moties die ingediend zijn. Begin ik weer bij Beter voor Rijswijk. Wel niet letterlijk als tekst ingediend, maar wel als pakketmoties heeft u een aantal moties ingediend. Waterspektakel in de openbare ruimte. Een interessante motie, ook een leuk voorbeeld wat u als foto gaf in deze motie. Het gaat er uiteindelijk om dat wij moeten kijken inderdaad, is dit haalbaar? Nou, in ieder geval wat ik u kan meegeven is dat wij, nou ja, dat weet u ook, we hebben een waterspeelplaats en zo noem ik hem ook echt, op het Bogaardplein. Ik noem het geen fontein, ik noem het echt een speelplaats. En dat komt ook omdat het actief gebruikt wordt door jonge kinderen om in te spelen. Dus in die zin hebben we eigenlijk al zoiets, is het misschien wat minder uitdagend voor wat oudere kinderen, maar geeft wel verkoeling in de warme zomermaanden. Tegelijkertijd zijn we momenteel bezig met de herinrichting van de waterspeelplaats aan de Tubasingel. Daar gaan we een stevige investering in doen, in 2026 krijgt die een grote opknapbeurt. En we werken momenteel samen met een organisatie om te kijken met het schetsontwerp om te kijken hoe we dat kunnen uitvoeren. Maar het voorstel wat u geeft en u vraagt ook in uw motie om het toevoegen van een waterspeelplek in het Wilheminapark in plaats van de zwembad. En ook die snap ik wel enigszins, want de zwembad is de afgelopen jaren niet heel succesvol geweest om mensen aan te trekken. Laten we het zo zeggen, blauwalg en ganzen, het is een lastige plek. Samen met hoogheemraadschap is dat helaas teleurstellend om te constateren dat we daar vrij snel niet meer kunnen zwemmen. Dat kunnen we gaan doen natuurlijk, zo'n haalbaarheidsonderzoek, maar daar hebben we wel verschillende partijen bij nodig, waaronder ook het hoogheemraadschap en ook de Omgevingsdienst Haaglanden. Dus dat kunnen we, als ik dat ga doen, ik kan deze motie dan dus ook overnemen, maar dat redden we niet in november 2025. Dat is echt te kort dag. Ik kan wellicht voor de Kadernota van '26 dat voor elkaar krijgen, maar het is gezien alle werkzaamheden die we nog ook in het Wilheminapark willen doen, moeten we ook afstemmen, wanneer ga je dat dan een keer uitvoeren? Nou ja, laten we eerst maar eens kijken of het onderzoek überhaupt haalbaar is? Want u vraagt ook om waterspuiters, et cetera, dat vraagt ook weer om techniek en dat vraagt om flinke financiën, dus daar zit nog wel wat onderzoek aan. Dan heeft u ... Nee, dan ga ik naar de moties van GroenLinks. Publieke ruimte, gedeeld verleden. Ja, ik vind het een mooie motie. Ook om het feit dat wij natuurlijk als stadhuis aan de Generaal Spoorlaan zitten, is het wel belangrijk dat we ook daar iets mee doen en iets van duiding aan geven. Technisch is natuurlijk geen enkel probleem om zo'n QR-code aan een straatnaambord toe te voegen. Er zijn al wat risico's, je kunt wat dingen, je trekt een discussie los waarin feiten en meningen soms wat lastig te scheiden zijn voor in het openbaar of in de openbaarheid. Dus het vergt zorgvuldige invulling. Maar u gaat ook in op de risico's in die motie en dat is ook wel fijn en u perkt ze ook al in. Het gaat in principe in eerste instantie ook alleen om de Generaal Spoorlaan met een sterke onderbouwing vanuit de onderzoeken die er zijn als basis. Dus op die wijze kan ik hem ook zeker overnemen. En de verdere uitwerking, daar moeten we gewoon goed

de tijd voor nemen. En het is verstandig dat we dat dus niet als raad ook gaan doen, maar dat we daar dus bijvoorbeeld de straatnamencommissie voor gaan gebruiken. En op een goede wijze kijken, waar zouden we dat dan ook kunnen doen? Of ik dat af kan ronden in Q4 2025 is de vraag? 2024, nee, '25 vraagt u, '24 zal heel lastig worden. '25 is de vraag, maar we kunnen wel zorgen dat we in ieder geval dan de eerste bevindingen aan u rapporteren daarover. Dan heeft u een motie ingediend over de koeltevisie voor Rijswijk. Ja, ik denk een hele logische motie en ook een die ik absoluut omarm om alleen al het feit dat ik kijk naar de huidige hittestress die we al zien in de stad. De hitte-eilanden die ook in het Lokaal Hitteplan naar voren zijn gekomen dat onlangs naar u toegestuurd is. Daar zien we gewoon heel duidelijk dat we een uitdaging hebben in de bebouwde omgeving. Dus het is echter wat u vraagt is een visie opstellen waar ik momenteel gewoon echt de mensen niet voor heb. Zijn we zeer beperkt wat dat betreft op het gebied van klimaatadaptatie. Maar wat we wel kunnen doen is de verschillende onderdelen uit alle beleidsstukken waar momenteel koelte in zit, bijvoorbeeld het Lokaal Hitteplan of het uitvoeringsprogramma raakt of de Menukaart Hitte, om die bij elkaar te halen en te kijken, kunnen we dat dan gebruiken als eerste integrale verkenning? Dus als u dat op die wijze in de motie zou schrijven met als opmaat richting dan een koeltevisie voor de toekomst, dan kunnen we dat zeker doen. Maar ja, ik heb niet de capaciteit nu om te zeggen, we gaan echt een koeltevisie opstellen. Alhoewel ik de noodzaak nog een keer absoluut ook wil onderstrepen, want ja, het is een van de nieuwe grote problemen van deze tijd. En ik geloof dat de heer Van 't Eind mij wil interromperen.

De voorzitter: Wethouder Wit, ik zie dat mijnheer Van 't Eind wil u interromperen.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, dank u wel. Dank ook voor de urgentie die de wethouder zelf ook ziet. Maar even ter verduidelijking, als ik het goed begrijp, voorzitter, als we de motie aanpassen waarbij we meer stapsgewijs gaan doen, dus eerst bij elkaar brengen wat we al hebben wat vervolgens weer een beginpunt kan zijn voor een verdere uitwerking later wanneer die capaciteit er wel is, ook in het programma klimaatadaptatie, dan kunt u hem omarmen?

De voorzitter: Wethouder Wit.

De heer Wit: Voorzitter, dat heeft de heer Van 't Eind correct.

De voorzitter: Wilt u verdergaan, mijnheer Wit, want ...

De heer Wit: Ja, ik ga echt zo snel mogelijk als het kan, voorzitter. We hebben ...

De voorzitter: Ja. Want we lopen, de tijd van het college is eigenlijk bijna voorbij.

De heer Wit: Snap ik. Snap ik. Maar ik heb, volgens mij zit ik nog redelijk in mijn eigen tijd. Maar ik ga moties door D66, openbare ruimte is er ook voor jonge vrouwen. We hebben hier in het verleden ook artikel 44 vragen over gehad. En die vragen hebben we toentertijd ook toegelicht hoe we in deze in ons ontwerp voor de buitenruimte omgaan met ontwerpprincipes veiligheid. Maar ik snap wel dat u de vraag stelt. Tegelijkertijd moet ik wel aangeven dat we dus binnen het ontwerp van openbare ruimte ook wel rekening houden echt gericht op verblijf op specifieke plekken met allerlei groepen in de samenleving. En daarmee worden ook allerlei ontwerpprincipes die u noemt geïntegreerd, zoals zichtlijnen en multifunctioneel gebruik en zowel ook veilige doorstroom. Dus, en tegelijkertijd kunnen we natuurlijk ook zeker kijken bij andere gemeenten hoe zij hiermee omgaan en daarvan leren, absoluut. Maar het uitvoeren van de laatste twee punten in uw motie, namelijk actief jonge vrouwen op te zoeken en vervolgens ...

De voorzitter: Wethouder Wit?

De heer Wit: ... met monitoring en rapportages ...

De voorzitter: Mevrouw Woudstra wil interrumpen.

De heer Wit: Als ik het even af mag maken?

De voorzitter: Ja hoor, zeker. Maakt u uw zin af.

De heer Wit: Over die laatste twee heb ik gewoon geen capaciteit voor. Dus om die reden ga ik hem ontraden, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Om met het laatste te beginnen. Volgens ons kan dit in bestaande capaciteit en zou het onderdeel moeten zijn van wat de gemeente doet. En ja, we hebben antwoord gehad op de artikel 44 vragen waar inderdaad werd gezegd, het is er al onderdeel van. Het onderzoek toont juist aan dat het in heel Nederland nog nergens onderdeel van is, omdat het niet bekend was. En als u dan in de antwoorden zegt, we doen het al, dan klopt dat gewoon feitelijk niet. Er wordt inderdaad met zichtlijnen nu op een bepaalde manier gerekend. Daarbij is nu aangetoond dat daar niet rekening mee wordt gehouden met hoe jonge vrouwen en meisjes überhaupt kijken vanwege de bolletjes en de staafjes in hun ogen die nu eenmaal anders zijn en ook niet met hun gedrag. En daarom echt met klem een beroep om dit te erkennen en er wat mee te gaan doen en niet te zeggen dat het al gebeurt.

De voorzitter: Wethouder Wit.

De heer Wit: Voorzitter, ik snap de oproep. Tegelijkertijd geeft mevrouw Woudstra hier aan dat wij dit kunnen doen binnen onze huidige capaciteit. Ik heb heel duidelijk aangegeven gekregen dat wij die capaciteit, zeker als u het heeft over monitoring en rapportages over de openbare ruimte, die veiligheids- en leefbaarheidsdata op te nemen en op basis van die evaluaties en interview jonge vrouwen van voor en na de herinrichting dit te gaan doen, dan vraagt u nogal wat. Dus ik zeg nogmaals, ik heb die capaciteit momenteel niet. Ik ga niet met u mee dat ik het kan doen binnen de huidige bezetting, dus ik ontraad de motie. Tenzij u zegt, ik haal deze laatste punten eraf. En dan kunnen wij zeker, en ik herken, daarom wil ik ook het onderzoek wat u mij ongetwijfeld kunt toesturen, daarin meenemen en kijken hoe we dat op een goede manier in het ontwerp kunnen meenemen.

De voorzitter: Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Ik ben blij met die toezegging en met de erkenning. Dank u wel. Ik zal naar de formulering kijken of die lichter kan. Het was niet de bedoeling om een complete dataset te gaan doen. Wij zijn geen hele grote gemeente met op die manier data. Maar ik zal kijken of die met een lichtere formulering wel kan en dan voor u haalbaar is.

De voorzitter: Dank u wel. Wethouder Wit, wilt u verdergaan?

De heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dan heb ik nog een aantal moties die ik tegelijk of twee moties en vragen van de VVD die ik even bij elkaar wil vegen, als u mij dat toestaat. En dat heeft te maken met zwerfafval, bijplaatsingen, et cetera. En ja, ik herken dat sentiment en het is ook niet iets wat wij, het is denk ik ook niet iets wat in Rijswijk alleen speelt. Afgelopen vrijdag zat ik bij Avalax met een gesprek met onze gemeenten vanuit de Avalax-regio, die herkennen dit allemaal als een probleem wat steeds intensiever wordt, wat steeds meer intensiteit en aanpak vraagt. Het is ook een landelijk iets wat vanuit de NVRD ook bij ons terechtkomt. Dus niet dat ik daarmee onze

verantwoordelijkheid wil afschuiven, maar het is ook niet iets waar wij uniek in zijn. De buitendienst merkt het inderdaad de laatste tijd dat we vaker dumpingen in de openbare ruimte hebben en bijplaatsingen. En dat, zoals mij vanochtend ook nog besprak met de gemeentesecretaris, dat leidt ook echt tot frustratie bij onze mensen. Wat wij in ieder geval gaan doen, en handhaving is daar niet altijd direct het beste voordeel, het beste in. Je kunt natuurlijk handhaving wel inzetten en er worden ook wel, afgelopen jaar zijn er 180 bestuurlijke maatregelen uitgeschreven. Dus het is niet dat we niet handhaven, maar tegelijkertijd is het iets wat complex is en wat veel aandacht vraagt. Wat wij in ieder geval gaan doen, is dat wij iemand aangenomen hebben voor een bepaalde periode die voor ons als schone buurtcoach de wijken in gaat in ieder geval om hotspots na te rijden, lijsten samenstelling om bijplaatsingen te kunnen bijhouden, monitoren van huishoudelijke bijplaatsingen, bijvoorbeeld bij ondergrondse containers. Dus wat staat er bij, maar had er wel in gemoeten? Dus dan weet je ook, hebben ze wel of geen pas gebruikt of hebben ze hem gewoon niet bij zich. Monitoren van illegaal aangeboden grofvuil nabij ondergrondse containers, dus wat er sowieso niet hoort te staan. Dus allerlei ... En dan ook maatregelen bedenken en uitvoeren om bijplaatsing illegaal aangeboden grofvuil te verminderen. Dat is niet iets wat ik in een week of binnen een maand geregeld heb. U vraagt, een deel van u vraagt mij, in ieder geval Rijswijks Belang, om dat binnen drie maanden te doen. Ja, dat is niet zo, ik kom niet met een plan in drie maanden. Maar wat ik u nu aangeef is dat wij iemand inhuren die echt actief gaat kijken in de wijk, hoe kunnen we dit nou oplossen en waar zit nou het probleem? En is er een mogelijkheid om uit te zoeken waarom het bepaalde plekken nou ernstiger is dan op andere plekken?

De voorzitter: Wethouder Wit, ik zie dat mijnheer Loof u wil interromperen.

De heer Loof: Ja, dank, voorzitter. De vraag aan de wethouder, fijn dat er in ieder geval iemand komt die ook de aanvullende onderzoeken gaat doen van, hoe komt het nou? Maar ik hoorde u als het goed is ook zeggen dat die ook gaat kijken naar de data, waar gebeurt het, hoe vaak gebeurt het? Hebben we die data niet al? Die dingen worden toch gemeld? Ik meld het vaak ook nog wel eens. Als handhavers komen om iets op te ruimen, dan neem ik aan dat dat ook ergens staat geregistreerd. Nou, de vraag, is die data er niet al?

De voorzitter: Wethouder Wit.

De heer Wit: Voorzitter, jazerker is die data er, absoluut. Wij houden dat ook bij vanuit zowel onze eigen diensten als vanuit Avalax worden dit soort, wordt deze data bijgehouden, dus we weten ook de hotspots. Maar uiteindelijk moet je ook kijken naar, waarom worden die hotspots nou precies gebruikt? En dat kunnen we natuurlijk wel verder onderzoeken om te kijken of we ook daadwerkelijk wel eens handhavend of anders misschien zelfs preventief kunnen optreden. Dus dat even voor de motie van Rijswijks Belang.

De voorzitter: Wethouder Wit, ik zie dat mijnheer Van Enk u wil interromperen.

De heer Van Enk: Voorzitter, dit college heeft anderhalf jaar, twee jaar geleden twee vacatures geschrapt voor boa's, opsporingsambtenaren. En nu zien we de wethouder van milieu worstelen met de afvalproblematiek. Waar ik me helemaal kan vinden in de waarnemingen van andere partijen, is het niet gewoon beter om die boa's weer in de begroting te gaan zetten en hier gewoon aan opsporing en handhaving te gaan doen? Want zoals gezegd, we weten het, we kennen het probleem, daar hebben we ook geen burgerpanels voor nodig. Er moet gewoon wat aan gebeuren.

De voorzitter: Wethouder Wit, wilt u daarop reageren?

De heer Wit: Ja, misschien praat ik dan voor mijn beurt, want dat is natuurlijk, handhaving is niet mijn portefeuille. Ik ben wel van mening dat inderdaad intensievere handhaving wellicht noodzakelijk is, gezien de ernst van de situatie. Dat is iets waar we zeker ook, waar ik ook zeker met de burgemeester het gesprek over zal moeten voeren. Dan wil ik nog even kort ingaan ook op de motie van Wij. Rijswijk, die ik in principe ook kan overnemen om hetgene wat ik net ook gezegd heb. Maar ik wil wel een aantal, een kleine kanttekening plaatsen. Kijk, u gaat uit van het verhogen van de servicegraad waar nodig. Dan ga ik ervan uit dat u bedoelt ondergrondse containers, zodat daar geen ... Daar kunnen we natuurlijk naar kijken. We hebben de vulgraadsensoren die al voor een groot deel aangeven, wanneer moeten we daarnaartoe en hoe kunnen we dan efficiënte routes kijken. We gaan zeker het gesprek met Avalex aan om daar te kijken, wat kunnen we daar beter in doen? Extra leging op locaties waar containers structureel vol zijn zegt u ook, nou, ik heb onlangs, en dat heb ik ook een aantal van u uit de raad heeft mij daarop gewezen, dat er op sommige plekken wel heel veel glas stond. Correct, daar moeten we scherp op zijn en dat moeten we toch echt op andere manier met Avalex gaan bespreken. Tenminste, we bespreken het absoluut met Avalex, maar soms blijft de praktijk een klein beetje achter bij hetgene we bespreken. Dat heeft ook puur te maken met het feit dat soms dat het heel grillig is. De ene week dan is het gewoon prima maandenlang en dan ineens dan lijkt het wel alsof iemand zo'n volledige drankenkast heeft uitgeleegd. Dus dat, ja, helaas gebeurd dat ook. En te onderzoeken hoe handhaving op afvaldumpingen structureel kan worden versterkt? Dat is wat ik net ook heb aangegeven dat we gaan doen. U vraagt ook om uiterlijk in het vierde kwartaal van 2025 te informeren met een concreet verbeterplan. Nou, het verbeterplan is wat ik u net heb aangegeven, wel gezien de afvalcoach die we daar dus voor gaan inzetten. Die zal ik in ieder geval wel. Wat ik u kan toezeggen is dat we de resultaten daarvan naar u, en dat zal dan in november zijn, als de evaluatie daarvan naar u doen toekomen. Wellicht nog wat meer tijd nodig, maar ik hou even een slag om de arm, november, december, dat dat zou moeten lukken. Voorzitter, ik denk dat ik daarmee aan het einde ben van mijn termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder. Hartelijk dank. Geef ik het woord aan wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Ja, voorzitter, dank. Ik wil mijn eerste termijn beginnen met de constatering dat ik honger heb, dus we gaan proberen dit snel te doen. Ik heb een aantal vragen. Trek, inderdaad, ik word gecorrigeerd door een collega hier aan rechterzijde. Ik heb een aantal vragen en een aantal moties, dus ik duik er meteen in. De fractie van D66 vroeg naar hoe het staat met Wonen met een plus in het bijzonder de Triaslocatie en ook of wij afspraken kunnen maken om ouderen voorrang te geven op woningen. Nou, dat zijn een aantal punten en ik ga ze eventjes af. De Triaslocatie, daarvoor ligt de voorbereiding op dit moment bij Vidomes. De locatie is nog steeds bestemd voor seniorenwoningen. Ze zijn op dit moment bezig met het uitwerken van een schetsontwerp. Die zal het tweede halfjaar van dit jaar klaar zijn en het idee is om begin volgend jaar, begin 2026 de vergunningsaanvraag te doen. Overigens is dit project ook onderdeel van de onlangs ondertekende Actieagenda die wij samen met de corporaties hebben ondertekend, dus er zit zeker wat extra druk op. Wonen met een plus, we hebben onlangs een evaluatie van de Woonzorgvisie en de Uitvoeringsagenda Wonen en Zorg naar uw raad gestuurd. Daar stond in dat in de vrije sector wij 289 woningen hebben gebouwd, waar de ambitie 635 is. Dus daar hebben we nog een stukje te gaan. En in de sociale huursector, collega Bentvelzen noemde het ook al, hebben wij 724, of tenminste de corporaties 724 woningen verbouwd naar Woningen met een plus waar de ambitie 300 was, dus dat is een flink stuk meer dan de ambitie. Al is de vraag naar deze woningen nog steeds erg groot, dus dat laat onverlet dat we meer bij moeten bouwen. Ouderen voorrang geven op woningen, dat doen we al. Dat staat in onze Huisvestingsverordening in een van onze lokaal maatwerk regels. Ouderen hebben voorrang op nieuwbouwwoningen. Een kleine zijstap overigens over een andere voorziening die we ook bieden, namelijk een seniorenmakelaar. We hebben laatst een evaluatie gehad van de

seniorenmakelaars en in de regio hebben ze inmiddels 69 woningen vrijgespeeld door ouderen die te groot of niet geschikt wonen naar een andere woning te bemiddelen. En die 69 woningen die werden eerst bewoond door 100 mensen, dus dat is een huishoudgrootte van 1,45. Die worden nu bewoond door 293 mensen, dat is een huishoudgrootte van 4,2, dat is bijna drie keer zoveel mensen in hetzelfde aantal woningen door de inzet van seniorenmakelaars. Om maar even aan te geven hoe succesvol die voorziening is. Huurprijs behoud, was ook nog een vraag die D66 stelde, kunnen we dat meenemen? Ja, dat is een van de onderwerpen van gesprek bij het opstellen van de nieuwe cyclus prestatieafspraken in 2026. D66 vroeg ook nog naar splitsingsregels in het omgevingsplan, kunnen we daar wat meer informatie over geven? Kunnen we ook meedenken over andere oplossingen, zoals kangoeroewoningen? Nou, we gaan de gemeentelijke website sowieso verbeteren om hier wat meer en wat betere informatie over te verstrekken. Hangt ook samen met de vaststelling van de basisregeling voor het omgevingsplan en de aankomende wijzigingen in hoofdstuk 5 van de Huisvestingsverordening, waarvoor we in het najaar een aantal raadsvoorstellen naar uw raad zullen gaan sturen. De woningcorporaties werken overigens inmiddels ook aan een plan om het stimuleren van hospitaverhuur te vergroten en ook het delen van sociale huurwoningen door meerdere personen toe te staan. Dus daar wordt keihard aan gewerkt. Zoals ik al zei, in het najaar hebben we een aantal raadsvoorstellen omtrent de Huisvestingsverordening. Mijn voorstel zou zijn, ik denk dat we dat gewoon kunnen gaan doen, is dat we dat moment ook even aangrijpen om nog wat extra aandacht te geven aan al die regels die we de afgelopen jaren hebben vastgesteld, hoe ze nou precies werken, wat wel mag en wat niet? En dat doen we dan denk ik middels een persbericht, een bijeenkomst om inwoners zo goed mogelijk te informeren. Maar ik ga even kijken met de afdeling communicatie wat daarin handig is. Het CDA had wat dingen te zeggen over armoedebeleid. Ik ben er nog even ingedoken naar aanleiding van het Forum. Dat verschil van 10 miljoen en 6 miljoen zit hem puur en alleen in de energietoeslag. Dat was een incidentele regeling vanuit de Rijksoverheid. Daar was nog 4.737.000 euro over en in 2023 en 2024 niet meer, dus daar is dat gat door te verklaren. Laat onverlet dat de aanbevelingen van de heer Van Enk wij ter harte nemen en daar gaan we mee aan de slag. En we zullen in het vervolg proberen concreter te rapporteren wat we echt gedaan hebben, wat de effecten zijn van het beleid en ook wat de oorzaken zijn van dit soort verschuivingen. De Partij van de Arbeid vroeg over het armoedebeleid, wordt er regionaal gestreefd naar harmonisatie in het beleid van armoede? Nou, er zijn een aantal onderwerpen waarop we regionale afstemming hebben, zoals bijvoorbeeld de Ooievaarspas, want die doen we samen met Den Haag. Maar er zullen altijd verschillen zijn tussen gemeenten in regelingen en dat heeft ook alles te maken met het mandaat dat uw raad zelf heeft. Ik denk bijvoorbeeld aan de regeling die uw raad vorig jaar of twee jaar geleden inmiddels al heeft vastgesteld om ook ouderen met een Ooievaarspas toegang te geven tot het openbaar vervoer. Nou, dat soort dingen kunnen gemeenteraden natuurlijk gewoon zelf besluiten. Er zullen altijd verschillen zijn, maar we zullen er ook altijd over in gesprek blijven om daar waar mogelijk de verschillen klein te houden. En als mensen verhuizen van de ene gemeente naar de andere gemeente, ook de voorlichting goed op te zetten, zodat mensen weten wat er verandert in hun situatie. De Partij van de Arbeid vroeg ook nog naar de inwonersraad, wanneer beginnen we met de nieuwe lichting? We zijn op dit moment bezig met het opzetten van een oproep voor nieuwe leden en ons streven is om in september van start te gaan met de nieuwe inwonersraad van circa vijf mensen. En daarbij zijn we nadrukkelijk op zoek naar een diverse groep deelnemers, dus zowel in leeftijd, jong oud, culturele achtergronden verdeeld over de verschillende wijken van Rijswijk. Dus daar zijn we nu keihard mee bezig. Waar ze aan gaan werken, zijn we ook nog mee bezig. Dat kan armoedebestrijding zijn, het kan ook breder sociaal domein gerelateerd zijn. En we zijn op dit moment ook bezig met mensen van het SCP om te kijken wat nou een mooie klus is voor die inwonersraad. En aan de andere kant is het SCP ook weer bij ons aan het kijken om te leren van hoe wij deze mooie raad hebben opgezet en wat we eruit hebben kunnen halen. Goed, dan heb ik geen

vragen meer, maar wel een aantal moties. De fractie van de Partij voor Gelijkheid en Rechtvaardigheid had een aantal moties over het ontzien van discriminatie en kansengelijkheid van bezuinigingen. Nou, wat betreft het ontzien van discriminatiebeleid van bezuinigen. Nou, op dit moment hebben we daar geen plannen op om daarop te bezuinigen. Sterker, we hebben daar juist onlangs met uw raad nog hele mooie plannen voor vastgesteld, dus die toezegging kan ik alvast doen. Wat dat betreft is de motie dan ook oordeel raad van mijn kant. En wat betreft de motie over kansenongelijkheid, daar niet op bezuinigen. Ja, we zijn op dit moment wel bezig met het invullen van de taakstelling op het preventieve veld. Daar zijn we een goede afweging aan het maken van waar we wel en waar we niet op kunnen bezuinigen. En op dit moment kunnen we daar nog geen zaken echt in uitsluiten. Maar goed, als uw motie het haalt of als uw raad deze motie aanneemt, dan gaan we daar uiteraard rekening mee houden. De motie van Beter voor Rijswijk en de Partij van de Arbeid om Rijswijkse jongeren voorrang te geven bij sociale huurwoningen. Dat is een hele sympathieke motie. Ik denk belangrijk om te zeggen dat we natuurlijk al een aantal lokale maatwerkregels hebben. Die zijn op dit moment vooral gericht op de doorstroom van senioren. Dus dat verhaal wat ik net vertelde over dat succes dat we boeken met de seniorenmakelaar, dat is ook omdat het laten verhuizen van senioren vaak als een soort heilige graal wordt gezien. Dus als je iemand laat verhuizen uit een eengezinswoning naar een seniorenwoning, dan komt daar een hele keten aan verhuisbewegingen achter vandaan, is het mooie idee. Dan zijn er nog steeds een heleboel starters die keihard op zoek zijn naar een woning en tussen wal en schip vallen. Dus om daar een regel aan toe te voegen om hen, woonstarters en jongeren, een woning te geven met voorrang, dat is uiteraard mogelijk. Daarbij moeten we wel rekening houden met het feit dat we dus niet dan ook nog eens een keer de woningen die wij aangemerkt hebben als seniorenwoningen in gaan zetten om starters voorrang te geven. Want dan zitten we onszelf aan de achterkant van de keten in de weg door mensen aan de voorkant van de keten een woning te geven, als u begrijpt wat ik bedoel. Overigens interessant om te benoemen denk ik voor wat betreft de toewijzing tot nu toe aan jongeren, is dat in de regio 14 procent van alle woningen wordt verhuurd aan jongeren tot en met 28 jaar. En als we naar 35 jaar en jonger kijken, dan is dat 33 procent. En 52 procent van de woningen wordt nu al toegewezen aan de starter. En in Rijswijk hebben wij van alle verhuringen aan sociale huurwoningen die wij doen meer dan 50 procent verhuringen aan mensen die al in Rijswijk wonen.

De voorzitter: Wethouder Van Malsen, mijnheer Weterings wil u interrumpen. Mijnheer Weterings, dit is uw derde interruptie.

De heer Weterings: Klopt, voorzitter. Dank u wel. Voorzitter, ik had een vraag aan de wethouder. De afgelopen jaren en maanden is er vaak gesproken over de voorrangsregeling voor Rijswijkers. Er is nog altijd gezegd, we hebben een aantal percentages, een aantal procent en daar halen we nu al het maximale uit. Wat is deze motie anders dan het maximale wat u al voorheen deed?

De voorzitter: Wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Ja, voorzitter, de motie ingediend door ... Voorzitter, de motie ingediend door Beter voor Rijswijk en Partij van de Arbeid ziet specifiek toe op woningen voor starters en jongeren. Dat is het verschil. En die regeling, die regel die hebben wij nog niet in het lokaal maatwerk zitten. Ja.

De voorzitter: Wilt u verdergaan, wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Dit is het volgens mij niet. Dan de motie van de Partij voor Gelijkheid en Rechtvaardigheid over het afstand nemen van de Asielnoodmaatregelenwet. Ja, ik vind dat zelf een, ja, is een beetje een persoonlijk standpunt, een ongelooflijk moeilijke wet. Zeker de meest recente toevoeging over het strafbaar stellen van illegaliteit. Want dat zou betekenen als dat er doorheen komt dat bijvoorbeeld ook de kerken in Rijswijk, SchuldHulpMaatje, de Voedselbank, dat dat allemaal

strafbare criminele organisaties worden. Dat zijn samenwerkingspartners van ons als de gemeente, dus, nou ja, wat je daar dan vervolgens mee moet gaan doen als je geen mensen zonder verblijfspapieren meer mag helpen? Ja, ik weet het niet. Maar even terug naar de motie. Wat ik in de motie zie is eigenlijk een bestending van het standpunt dat de VNG ook ingenomen heeft over de Asielnoodmaatregelenwet. En aangezien de wet nog niet van kracht is, zou het aannemen van deze motie betekenen dat wij dat standpunt nog eens gaan herhalen. Dus wat dat betreft geef ik die motie oordeel raad. Dan nog een motie van Rijswijks Belang over het tijdelijk opvangen van de Rijswijkse radeloze moeders. We zijn in de regio al een tijd bezig om de Huisvestingsverordening en daarin ook het hoofdstuk over woonruimteverdeling, want daar gaat het over, te hervormen. We hebben daar vorige week een hele mooie bijeenkomst gehad waarin we een aantal uitgangspunten hebben bevestigd met de negen gemeenten hier in de regio. Een daarvan heeft betrekking hierop, dat is namelijk het toevoegen van een spoedzoekertraject naar Tilburgs model. Daar doen ze dat al. En daar gaan we nu dan ook de komende tijd mee aan de slag en dat dat gaan we niet binnen drie maanden geregeld hebben. Sterker nog, daar moet uw raad op een gegeven moment ook iets over zeggen. Het streven is om daar na de verkiezingen nog een keer met de nieuwe raden direct mee van start te gaan. Maar omdat het hier gaat om echt een best wel stevige herziening van het hele woonruimteverdeelsysteem in de regio, waarin deze groep die inderdaad in de knel zit en waar ik ook best wel vaak e-mails over krijg. Nou, de heer Weterings citeerde nog uit een van de e-mails die ik zelf gestuurd heb naar een inwoner, die hebben het heel moeilijk en daar gaan we met de Huisvestingsverordening dus hopelijk in de toekomst beter helpen. Maar daar moet ook bij gezegd worden, en dat heeft collega Bentvelzen ook al benadrukt, dat met alleen maar het herschikken van de wachtlijst we niet uiteindelijk de wachttijd in totaal op gaan lossen. Daar moeten gewoon meer woningen voor bijkomen. En een heel mooi project wat we nu aan het uitwerken zijn, wat nu in verbouwing is, is het project aan de Bordewijkstraat. Waarin we ook specifiek deze groep aan willen dragen, samen met de maatschappelijke organisaties die daar verantwoordelijk voor zijn, om in de eerste lichting als spoedzoekers dus ook daar in dat project te gaan wonen. Dus daar zijn we nu heel erg hard mee bezig. Dan was er nog een motie over startersleningen. Er wordt al in de motie gerept over het Nationaal Fonds Betaalbare Koopwoningen, dus als de motie het haalt dan kunnen we daar inderdaad mee verder onderzoeken wat dat voor impact heeft op ontwikkelaars en wat voor mogelijkheden daarbij zijn. Dus dat is heel goed mogelijk. Daarnaast kunnen we ook nog kijken wat voor middelen wij zelf mogelijk hebben om ook zo'n starterslening, nieuwe tranche startersleningen weer mogelijk te maken. Want het mag bekend zijn dat de vorige tranche buitengewoon populair was en ook binnen de kortste keren leeg. Dus die motie krijgt wat mij betreft een positief advies en oordeel raad, voorzitter. Dan ben ik door alles heen voor zover ik het heb in mijn eerste termijn. Dank.

De voorzitter: Hartelijk dank, wethouder Van Malsen.

Mevrouw Sahin: Dan ga ik reageren op een aantal gestelde vragen aan mij als portefeuillehouder. Dan begin ik bij de fractie van Beter voor Rijswijk en D66 die vragen hebben gesteld over aanpak femicide en huiselijk geweld. Een ongelooflijk belangrijk onderwerp waarvan de impact ongelooflijk groot is. Ik zie dat ook omdat ik ook de kinderen van de vermoorde vrouwen ook zo goed mogelijk aan het volgen ben. Dat zijn ingrijpende gebeurtenissen. En ik ben ook, het is ook goed om te zien dat het onderwerp steeds hoger op de politieke agenda komt. En ik ook door andere gemeenten benaderd wordt, ook door collega-burgemeesters door verschillende andere gemeenten niet eens in onze regio, om te vragen van, wat doet u daar in Rijswijk anders dan of kunnen wij leren? En daarom is het denk ik heel goed dat we naast de Regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld, waarin overigens ook femicide is meegenomen, een lokale aanpak gaan opstellen. En daar zijn we mee bezig. Wij verwachten dat in het laatste kwartaal van dit jaar gereed te hebben. Het kan wel zijn dat

wij mogelijk constateren dat we extra middelen nodig hebben. Wij hebben bijvoorbeeld om een goed voorbeeld te noemen twee coördinatoren zorg en veiligheid die ook heel veel samenwerken met partners zoals de politie om vrouwen zo goed mogelijk te helpen. En het is een mensgerichte crisisaanpak, zo noem ik het, omdat ze ook iedere situatie als een crisis beoordelen. En de vraag is niet, ook in de richting van Rijswijks Belang kan ik aangeven dat ook onze twee coördinatoren natuurlijk en ikzelf heel veel gesprekken voeren met vrouwen die bijvoorbeeld inderdaad op zoek willen naar een woning, ook vanwege hun veiligheid. En daarbij kijken we ook wat er mogelijk is. Dus sommige vrouwen helpen we bijvoorbeeld bij de aanvraag van een urgentie en sommige zijn ook succesvol en zijn daardoor, hebben ze ook recht gekregen op die urgentie. Dus op die manier proberen we ze uit de situatie weg te halen. En sommige vrouwen plaatsen we zelfs in een hotelkamer om ze uit een onveilige situatie weg te halen. Sommige vrouwen halen we uit Dokkum weer terug naar Rijswijk. En daarbij moet ik ook zeggen, wij werken ook heel goed samen met onze woningcorporaties die soms in uitzonderlijke gevallen ook via directe bemiddeling mensen helpen. Dus als u mensen tegenkomt, spreekt, verwijst ze alstublieft door naar onze sociaal raadvrouw. Die kan ook binnen onze organisatie hen in contact brengen met onze coördinatoren zorg en veiligheid. Maar eens ook met wat mijnheer Van Malsen en wethouder Bentvelzen aangeven, we hebben gewoon, er is gewoon een tekort aan woningen. Dus het is echt een complex vraagstuk om zeker als een vrouw veel kinderen heeft of meerdere kinderen heeft en uit die situatie wil stappen, is de drempel ook behoorlijk hoog om hulp te zoeken, omdat ze ook gewoon in angst leven. 17 september is een informatieve regionale raadsinformatiebijeenkomst gepland om die nieuwe regioaanpak te presenteren voor uw raad en ik raad u aan om daarbij aanwezig te zijn. Ik ben ook uw raad dankbaar vanuit de tijdelijke raads werkgroep huiselijk geweld, die inmiddels wel is opgeheven, heeft u ook deze aanpak eigenlijk heel veel beweging en steun gegeven. En dat is wat ik daarover kan zeggen. Ook de samenwerking met de politie is zeer goed en in geïntensiveerd. Dus waar misschien eerder werd gedacht, nou, is dit wel, misschien kan het wel opgelost, misschien kan de persoon het zelf oplossen. Wordt nu heel snel gekeken, wat is het stalkingsniveau, hoe kunnen we die mevrouw helpen? Dan wil ik doorgaan naar Bogaard stadscentrum. U wilt mij interromperen? Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Het scheelt wel, voorzitter, zo meteen in de tweede termijn. Dus ik moet het kort houden. Dank voor de uitleg over de aanpak waar u mee bezig bent voor femicide. Eén verduidelijkende vraag, wordt daar ook de rol van mannen in meegenomen? Omdat we het natuurlijk wel over femicide kunnen hebben en over slachtoffers, maar het ook vooral gaat over het voorkomen dat het überhaupt gebeurt.

Mevrouw Sahin: Ik zal die suggestie meenemen, want zonder mannen kan je natuurlijk dit probleem absoluut niet aanpakken. Ik bedoel, dat zou gek zijn. En er zijn ook mannelijke slachtoffers overigens, dat wil ik ook benoemen. Ook die helpen we uiteraard. Dan ga ik door naar het Bogaard stadscentrum en de overlastgevende fatbikes. Ja, dat is een heel groot probleem en zeker wil ik benoemen het intimiderend gedrag van jongeren die op die fatbikes fietsen. En dat is ook aanleiding geweest dat ik daar 13 juni samen met de politie, samen met onze teamleider veiligheid en collega's daar ben naartoe gegaan en ook een plan van aanpak is er inmiddels opgesteld. Dat is nog niet gecommuniceerd, maar dat zal deze week gebeuren. En wat intussen al aan maatregelen zijn genomen en ook daadwerkelijk al in uitvoering zijn, één, strenge en zichtbare handhaving door politie en handhaving gericht op het verbaliseren van rijden in voetgangersgebied met lik-op-stukbeleid, technische controles op opgevoerde fatbikes gecombineerd met snelheidscontroles en gerichte inzet van jongerenwerkers. En deze week verschijnt daar ook een bericht over, dus het is zeker een heel serieus probleem wat we in nauw contact met de ondernemersvereniging daar aan het aanpakken zijn. Dan de toekomststoel, een heel ander onderwerp. Een mooie, symbolische motie

waarbij het denk ik altijd goed is om altijd rekening te houden met toekomstige generaties, omdat die inderdaad er nog niet zijn, nog niet geboren zijn. Niet alleen omdat je daarmee niet een stem geeft, maar ook omdat je daarmee eigenlijk beter beleid maakt. Als je nadenkt over wat de effecten zijn van de besluiten die je hier neemt, maak je natuurlijk beter beleid. Ik laat het oordeel aan u, maar het is een positieve grondhouding. Kijk, die stoel zou je ook in een collegevergadering moeten zetten of in andere plekken. Dus het is ook symbolisch dat je nadenkt dat je overal rekening houdt met toekomstige generaties. Dan is er een vraag gesteld over, even kijken, volgens mij heb ik dan alles gehad denk ik. Ik wil alleen nog even stilstaan over, o ja, ik wil ook noemen de verruwing van de omgangsvormen. En inderdaad, wij zijn nu bezig met het organiseren van bewoners, allerlei bijeenkomsten ook deze week over veiligheidsbeleid. En mensen mogen zeker terecht opmerkingen maken waarover ze te klagen hebben. Het stationsgebied, dat is ook heel bekend. En komende donderdag gaan wij een lokaal veiligheidsarrangement ondertekenen samen met politie, met OM, met de vervoersbedrijven om daar ook het aspect veiligheid sociaal en ook objectief en subjectief te verbeteren en ook maatregelen te nemen. Mijnheer Van 't Eind wil mij interromperen. Mijnheer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, heel kort. U zei dat u door alle moties was, maar volgens mij mist u nog de motie over de juridische paragrafen. Ik dacht dat dan nog zou komen.

Mevrouw Sahin: Ja, o, inderdaad, dat is helemaal waar. De juridische paragraaf. Ja, zeer positief wil ik daarop reageren. Want alle voorstellen die kunnen bijdragen aan het versterken van de democratische rechtsstaat omarmen wij uiteraard als gemeente. We zullen daarmee misschien niet alle juridische risico's kunnen voorkomen. Ik bedoel, we leven in een rechtsstaat en we kunnen in zo'n paragraaf zeker een beeld geven, goh, wat is de huidige wet- en regelgeving? Hebben we een verordening en dergelijke? Dus die toets zal alleen maar positief denk ik bijdragen aan de kwaliteit van onze raadsvoorstellen. Dan wilde ik het over de vernieuwing van de omgangsvormen hebben. Dat is naar aanleiding van de bijeenkomsten over veiligheidsbeleid en wat mijnheer Weterings noemde in het stationsgebied waar we aan de slag zijn. Ik vind het niet acceptabel dat in allerlei meldingen aan onze gemeente onze inwoners allerlei taalgebruik gebruiken die grensoverschrijdend zijn. Dat heb ik ook, wil ik ook hier benoemd hebben. Achter al die meldingen zitten namelijk mensen die hier keihard werken om die bijplaatsing schoon te maken. Dus ik vind dat aspect, een verruwing omgangsvormen, een belangrijk punt. Dat moeten we nooit accepteren, ik niet, u ook als raadslid niet. Dan is dat, volgens mij heb ik alle vragen beantwoord.

De voorzitter: En wil ik hiermee een einde aan de eerste termijn van het college en schorsen we de vergadering met een uur denk ik. Gaan we verder om half acht.

De voorzitter: Dames en heren, ik heropen de vergadering en open de tweede termijn van uw raad. En geef als eerste het woord aan mevrouw Prenger van de fractie Beter voor Rijswijk. Mevrouw Prenger, u heeft in deze termijn tien minuten spreektijd.

Mevrouw Prenger: Dank u wel, voorzitter. Beter voor Rijswijk, de fractie, bedankt de burgemeester en de wethouders voor hun beantwoording. En is zeer verheugd dat het college alles op alles zet om onze borstenbus weer zo snel mogelijk terug te krijgen in Rijswijk. Toezegging van de wethouder over de motie voetpad zijn we erg blij mee. De buitenplaats Huis te Voorde, eerst de openbare procedure, daarna de verkoop. Huis van de stad buiteninrichting september 2026, als we het goed hebben begrepen. De waterspeeltuin, heel blij dat wethouder Wit heel enthousiast is. We kijken uit naar 2027. Ik wil daar nog iets aan toevoegen. We hebben juist voor deze speeltuin en waterpret gekozen, omdat het een zeer inclusieve speeltuin is, dus ook voor kinderen met een beperking. En verder

brengt Beter voor Rijswijk nog twee moties in stemming, de motie jeugdzorg en de motie de waterspeeltuin. Dit was mijn tweede termijn.

De voorzitter: Mevrouw Prenger, wilt u noemen welke moties gehandhaafd blijven en in stemming straks komen? Dan gaan we namelijk voor ...

Mevrouw Prenger: De andere twee moties heb ik al toezegging op gehad, dus het wordt alleen nog de jeugdzorg, de kosten in kaart brengen, en de motie van de waterspeeltuin.

De voorzitter: Prima. Die anderen trekt u in?

Mevrouw Prenger: Nee, daar heb ik toezeggingen over gehad.

De voorzitter: O. Ja, maar daarmee na die toezegging heeft u besloten om het in te trekken?

Mevrouw Prenger: Juist.

De voorzitter: Ja, prima. Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de fractievoorzitter van GroenLinks, de heer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, dank u wel. Dank aan het college voor de reactie op onze moties. Wij handhaven al onze moties, gezien de reacties van het college. De motie koeltevisie passen wij nog aan en die wordt gewijzigd ingediend. Er wordt op dit moment nog aan gewerkt volgens mij, dus die komt eraan. Conform wat de wethouder ons meegaf in de eerste termijn van het college. Dank ook, voorzitter, aan alle bijdragen van andere partijen. Want het is elke keer weer mooi om te zien, om de diversiteit van onze raad te zien en de diversiteit van meningen. En er zijn ontzettend veel moties ingediend. Het voert hier wat ver om op elke motie te reageren, maar grosso modo zullen wij de moties zeker die omarmd zijn door het college steunen. Dus een groot deel van de moties van de VVD, een deel van de moties van PG&R zullen we steunen. Uiteraard de moties die we zelf ingediend hebben. Dat is logisch. En de moties die wij mede hebben ingediend, daar waar daar eventueel nog aanpassingen in zitten, dat laat ik even aan de eerste indieners. Maar die spreken dan ook gewoon namens onze fractie. En er zijn ook moties waar we nog een beetje in dubio in zitten. Dan begin ik toch bij Wij. Rijswijk. Want wij waren in eerste instantie best wel blij verrast met de moties die Wij. Rijswijk indiende, want wij lazen ze als constructieve moties die ook voortbouwen op wat al in gang gezet is. En deels ook van beleid waar ook Wij. Rijswijk voor heeft gestemd. Ook in de afgelopen periode, maar ook in periodes daarvoor. En dan ontstaat bij mij een beetje kortsluiting bij het betoog van de heer Van Dam. Een heel lang betoog die eigenlijk zegt dat er de afgelopen jaren helemaal niets gebeurt en er gebeurt pas weer wat als Wij. Rijswijk in het college zit. Dat weet de heer Van Dam zelf ook best wel, dat is natuurlijk volstrekte onzin. Er is heel veel gebeurd. Zo heeft deze coalitie of is er in deze periode eindelijk weer werk gemaakt van het bouwen van sociale woningen, wordt het onderhoud op het groen ingelopen, is er keihard gewerkt om de jeugdzorg betaalbaar te maken, pakken we woonoverlast aan en zo kan ik nog wel even doorgaan. En dat hebben we ook nog allemaal gedaan in financieel lastige tijden. Niet helemaal aan het begin, maar dat werd vrij snel financieel lastig. En die houding roept toch wat vragen bij mij op die de heer Van Dam misschien in zijn tweede termijn zou kunnen toelichten. Ja, hij mag me ook interrumpen, maar dat scheelt hem weer wat interrupties. Dus dan kan die zich nog voorbereiden. En het zijn eigenlijk twee vragen, dus het is ook overzichtelijk. Geeft de heer Van Dam eigenlijk ook wel rekenschap aan dat als hij zo kritisch is op hoe Rijswijk er nu bij ligt, dat zijn eigen partij ook gewoon de afgelopen jaren, en wat nu effect heeft is langer dan deze periode, ook gewoon bestuurlijke verantwoordelijkheid heeft gedragen? Ook verantwoordelijk is voor al die plannen die er liggen, ook verantwoordelijk is voor die plannen waar Rijswijk dan ook soms zo graag tegenaan schopt omdat het allemaal niet goed geregeld

zou zijn? Ik zou daar toch graag een reflectie van de heer Van Dam op horen. De tweede vraag, en die is voor mijn fractie van belang om überhaupt te kunnen afwegen of wij nog voor deze moties willen stemmen. Ziet Wij. Rijswijk deze moties dan ook als een soort verkapte moties van wantrouwen tegen wat er de afgelopen periode allemaal gedaan is en gebeurd is en ontkennen deze moties dat ook? Want als dat de bedoeling is van Wij. Rijswijk, dan kan mijn fractie die moties niet steunen. Ik hoor graag. Ik geloof dat je naar de interruptiemicrofoon moet.

De voorzitter: Ja. Mijnheer Van Dam, gaat uw gang.

De heer Van Dam: Nou, daar wil ik zeker even een toelichting op geven waar de heer Van 't Eind naar vraagt. Wij. Rijswijk die heeft inderdaad wat kritiek geleverd op twee punten voornamelijk, dat was de voorzieningen en de bereikbaarheid van onze stad. Onze insteek van onze eerste termijn was dan ook op die twee punten dan zien we op de essentiële gebieden in Rijswijk, dus als we het hebben over het hoofdwegennetwerk, de Beatrixlaan is bijvoorbeeld een dossier daarvan, maar genoeg andere wegen zien we gewoon te weinig gebeuren. En ook in deze Kadernota zien we nog niet de investeringen die nodig zijn om daar verbeteringen in te brengen of de oplossingen die daarvoor zijn. En daarvoor willen wij graag zeg maar, en daarvoor zijn die moties, hetzelfde geldt natuurlijk voor de voorzieningenmotie, graag weten wat we nu precies van plan zijn? Omdat die Kadernota daar wordt dat niet in gebundeld, ook in onze Mobiliteitsstrategie wordt het niet gebundeld, dus zien we graag hoe wij als raad in de komende begroting het best daarop kunnen sturen?

De voorzitter: Een interruptie is kort, mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Ja, maar dit was geen interruptie. Ja, goed naar ...

De voorzitter: Ja, ik snap het. U wordt uitgedaagd inderdaad en bent om een reflectie gevraagd. Maar dat kunt u ook natuurlijk in uw tweede termijn nog uitgebreider aangeven. Voldoende zo, mijnheer Van 't Eind?

De heer Van 't Eind: Nou, voorzitter, het korte antwoord is nee, dat is nog niet voldoende. Maar goed, de heer Van Dam heeft nog een tweede termijn. Kijk, ik kan de heer Van Dam best volgen dat we er scherp moeten blijven dat er ook aanscherpingen nodig zijn en zeker dat we er ook nog niet zijn. Maar laten we ook niet doen alsof het allemaal zo eenvoudig is om het allemaal op te lossen, want dat is het niet. Want het vraagt inderdaad investeringen, gelden die we voor een deel ook nog moeten organiseren. Tegelijkertijd vraagt het ook om een transitie die we door moeten maken over de manier waarop we over mobiliteit nadenken. En dat is niet zomaar opgelost. En voorzitter, als de heer Van Dam dan een op een op die motie ingaat, dan denk ik van, ja, wellicht kan ik die wel steunen. Maar de heer Van Dam gaat voorbij aan het hele verhaal wat hij daarvoor houdt over complete stilstand in de stad. En als die moties bedoeld zijn om dat verhaal te onderbouwen, dan gaat mijn fractie die moties gewoon niet steunen. Dus ik hoor graag in de tweede termijn van de heer Van Dam of die bereid is om dat verhaal wat hij daar gehouden heeft op zijn minst te nuanceren. En als dat niet gebeurt, dan steunen wij de moties gewoon niet. Dank u wel, voorzitter. Ik vervolg mijn betoog. Wij zijn heel erg blij met het enthousiasme van het CDA voor de leegstandsverordening. Wij kijken ook met belangstelling uit naar het initiatiefvoorstel. Ik vind het ook mooi dat het CDA dat initiatief neemt. Wat ons dan wel weer een beetje puzzelt, dat het CDA dat dan gelijk koppelt aan één specifieke groep. Tenminste, zo las ik een beetje de inbreng ook waar het CDA eerder vragen over gesteld heeft, namelijk fraude bij sociale huurders. Het zat in de bijdrage van, nou ja, zo heb ik hem, dat kan u misschien in tweede termijn ontkennen. Want wil je volgens ons leegstrijd of fraude met onderhuur effectief aanpakken, dan begin je bij de groep waar dit op grotere schaal voorkomt en dat is gewoon de private sector. En gezien de resultaten van de Pandbrigade valt daar veel meer op aan te pakken. En ik hoop, en daar ga ik ook van uit dat het CDA

dat zo bevestigt, dat het CDA dat met ons deelt en dat we daar ook mee aan de slag kunnen. Verder puzzelt mij in de bijdrage van het CDA, en dan kom ik zo ook even op de motie van het CDA, maar het CDA pleit dan voor het, ja, bijna stoppen van bouwen van woningen in Rijswijk. Rijswijk op slot, zo voelt het een beetje. Terwijl mijn fractie denkt, ja, dat is één, wensdenken, twee, want je kunt de stad niet op slot zetten, en twee, we hebben ook gewoon een opgave om al die Rijswijkers die hier wachten op een woning een betaalbare woning daarvoor te realiseren. Voor al die mensen die tot hun 35e thuis moeten wonen en al hun toekomstplannen uit moeten stellen, omdat ze geen woning kunnen vinden. En dat gaan we echt niet alleen maar oplossen door leegstand te bestrijden in deze stad. En ik zou toch graag van het CDA horen, ben ik gewoon benieuwd naar, hoe het CDA daar dan tegenaan kijkt? En daar hebben we ook gewoon sociale woningbouw voor nodig. Bij het CDA krijg ik altijd de indruk dat dat zeg maar voor arme mensen is. Dat is niet zo, voorzitter. Er zijn heel veel mensen in Nederland die in aanmerking komen voor een sociale woning. Mensen die alleenstaand zijn en politieagent of leraar, beginnende leraar, allemaal mensen die anders geen huis kunnen vinden of anders veel te duur moeten huren in de zogenaamde middenhuur, wat gewoon ook niet heel erg goedkoop is. En ik hoor daar ook een pleidooi onder van het CDA met het stoppen van nieuw beleid en te focussen op uitvoering. En ik deel op zichzelf de analyse van het CDA wel dat het belangrijk is om het beleid wat je hebt goed uit te voeren, en dan kom ik zo wel op de motie. En ik deel met het CDA ook dat je niet onnodig beleid moet maken, maar ik vind dat het CDA er ook een beetje een karikatuur van maakt. Want ik vind niet dat we in de afgelopen periode alleen maar doelloos beleid hebben zitten maken. Dat het vervolgens een opgave is om dat uit te voeren heeft ook te maken met de financiële situatie waar we in zitten, dat we ook nog voor een deel daar ook nog financiële middelen voor moeten organiseren. Maar je moet nooit stoppen met het denken over de toekomst. En dan grijp ik toch even terug aan mijn bijdrage in de eerste termijn, je moet altijd blijven nadenken en altijd blijven nadenken aan wat je in de toekomst wil. En daar hoort ook gewoon een bepaalde, ja, we kunnen het noemen, we kunnen er een semantische discussie van maken, maar daar horen niet per se beleidsnota's bij maar daar horen mensen bij die erover nadenken en dat wij daarover kunnen spreken en dat moet voorbereid worden. En vaak is dat nou eenmaal in de vorm van een beleidsnota en daar is volgens mij helemaal niks mis mee.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, interrumpen gaat via de interruptiemicrofoon. Mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Ja, anders vergeet ik het straks allemaal. Het is zeker geen karikatuur, maar we zitten aan het eind van de raadsperiode. En waar ik alleen op heb willen wijzen, en ook met die motie over de begroting, is dat we hier veel te weinig praten over de resultaten van alles wat we hebben bedacht. En dat is zonde, zeker aan het eind van een raadsperiode zou je ook moeten gaan wegen wat dat heeft opgebracht om ook een volgende periode dingen voort te zetten. En niet, die afwegingen stonden te weinig in de jaarrekening en ik heb ervoor gepleit om dat bij de begroting wel degelijk in te halen die slag en dat te meten en op basis daarvan onze keuzes te maken. En dat kun je ook frustreren door weer met nieuwe plannen te komen. Ik geef het voorbeeld wat u zelf de discussie met uw eigen wethouder had. U wilt naast de hittenota's die er zijn nu ook een koeltenota. U heeft me uitgelegd trouwens wat het verschil is, maar het gaat uiteindelijk om hetzelfde. En de wethouder heeft, vertelt hij net, niet eens genoeg geld om uit te voeren wat we al twee jaar met elkaar hier bespreken, namelijk de omgeving van dit stadhuis, om die überhaupt te kunnen onderhouden. We dachten dat die even wat meer jaren geld daarvoor had en nu blijkt het toch van niet. En dat is zonde, dan kun je beter even stoppen met al die nieuwe onderzoeken uitvoeren.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, u heeft een duidelijk punt gemaakt. Mijnheer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, ik begrijp wat de heer Van Enk zegt en ik wacht ook even de reactie van het college af op zijn motie, want daar is nog geen reactie op geweest. Ik begrijp waar die

vandaan komt, maar de heer Van Enk gooit nu wel twee dingen op elkaar, want die gooit het ene beleidsterrein op het andere beleidsterrein. Onze motie die de wethouder qua idee overigens ook, dat vergeet de heer Van Enk erbij te zeggen, wel degelijk vol omarmt en wel degelijk die noodzaak ziet, is natuurlijk bedoeld om binnen het klimaatadaptatieprogramma wat we hebben, want die hebben we en daar maken we allerlei dingen, zeg maar een urgentie aan te leggen. En het roept niet op om allemaal nieuwe programma's te starten, maar om binnen dat programma aandacht te hebben voor het feit dat deze stad steeds heter wordt. Het is niet een aparte nota, het is eigenlijk een bundeling, en zo legde de wethouder het natuurlijk ook uit en zo passen we de motie ook aan, een bundeling van dingen die nu verspreid zitten. Maar als je daar gericht op actie wil voldoen, als we het dan over uitvoering hebben, dan moet je dat bundelen. Want het is wel echt een probleem, zeker in de versteende wijken hier in Rijswijk en zeker in de versteende wijken waar ook veel ouderen wonen. En ik weet dat het CDA dat ook een warm hart toedraagt. Voorzitter, dus wat de CDA-motie betreft wacht ik ook gewoon even de reactie van het college af. Ik heb er op zich geen bezwaar tegen om het met elkaar te hebben over de resultaten. En als we dat bij een doorkijk richting de begroting doen, maar ik heb geen idee of dat uitvoerbaar is, ja, dan staan we er natuurlijk open voor. Want het is altijd goed om het over resultaten te hebben met elkaar en misschien moeten we dat vaker doen.

De voorzitter: Mijnheer Van 't Eind, u heeft nog één minuut. En ik zou heel graag willen dat u ook duidelijk aangeeft welke moties u indient.

De heer Van 't Eind: Nou, voorzitter, dat heb ik in het begin volgens mij heel duidelijk gedaan, dus ik bedoel ...

De voorzitter: Ik heb gehoord dat u eigenlijk alle ingediende moties vanuit uzelf, die handhaaft u.

De heer Van 't Eind: Ja, dat heb ik gezegd.

De voorzitter: Dat is prima. Dan is het helder, ja.

De heer Van 't Eind: En ik ben volgens mij ook een aantal keer geïnterrupteerd en dat kost ook tijd. Ik ben bijna klaar.

De voorzitter: Nee, daar hebben we rekening mee gehouden.

De heer Van 't Eind: O, daar hebben we rekening mee gehouden. Nou, op deze tijd kan het dan misschien wel af. Nou, goed, ik ga, misschien krijg ik een beetje tijd van Beter voor Rijswijk, want die waren heel snel klaar. Voorzitter, nee, alle gekheid op een stokje, ik ben bijna klaar. Voorzitter, mijn pleidooi gaat erom dat we niet stoppen moeten met nadenken over de toekomst, niet stoppen moeten, niet moeten stoppen met investeren in de stad, dat we daar een enorme opgave in hebben. En dat we ook niet weg moeten gooien of weg moeten wrijven van wat er wel degelijk allemaal gebeurd is in deze stad onder financiële moeilijke omstandigheden. Voorzitter, daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van 't Eind. Dan geef ik graag het woord aan de heer Weterings van Rijswijks Belang.

De heer Weterings: Voorzitter, ik had nog een kort staartje uit de eerste termijn, al mijn onderwerpen ook nog benoemd. Laat ik even vooruitlopen, omdat ik de afvalmotie toch aanhoud. Dat ik vond dat de wethouder te vrijblijvend antwoord gaf over een buurtcoach. Dat die buurtcoach ook ging tellen waar dus de dumpingen waren en het aantal en zo. Nou, wat de heer Loof ook aangaf, die dumpingen zijn al jarenlang bekend. Dus de die houden wij in ieder geval wel gewoon aan. Voorzitter, ik heb nog onderdeel verkeer. Want uit de officiële jaarstukken 2024 blijkt dat nog

geen specifieke cijfers over de verkeersongevallen van 2024 zijn opgenomen. De cijfers die we wel hebben die betreffen vooral 2023. Daar zou het dus gaan om 438 ongevallen die werden geregistreerd en ook ruim 223 gewonden. Maar uit externe bronnen, zoals de politie-eenheid Den Haag, weten we dat het aantal ongevallen in 2024 naar verwachting rond de 340 zal blijven liggen. En daarmee blijft het aantal ongevallen natuurlijk wel hoog, ondanks de maatregelen die worden genomen. Deze gegevens zijn wel cruciaal, voorzitter, want die geven inzicht in de effectiviteit van het beleid en de maatregelen die we als gemeente nemen. En daarom roep ik eigenlijk het college op om deze externe data officieel en structureel mee te nemen in de jaarstukken van volgend jaar. Zo kunnen we jaar op jaar de ontwikkelingen goed volgen. Kan het college de trendontwikkelingen toelichten, zien we een stabilisatie, zien we een daling of juist een stijging en welke betekenis heeft dit voor ons verkeersbeleid? En daarna, voorzitter, is het natuurlijk wel belangrijk dat de toekomstige rapportages niet stoppen bij de cijfers van 2023, omdat we continu actuele gedetailleerde data krijgen. Denk aan het uitsplitsen naar type verkeersdeelnemers, de zwaarte van ongevallen en de zwaarte van de kruispunten. Kortom, goede data is essentieel voor een effectief en gericht verkeersveiligheidsbeleid en transparantie hierover versterkt ook het vertrouwen en de betrokkenheid van onze inwoners. Rijswijks Belang kijkt erg uit dat we deze gegevens structureel dus gaan verwerken en bespreken in onze jaarstukken en beleidsplannen. Daarmee kunnen we samenwerken aan een veilig Rijswijk. En daarom, voorzitter, is de volgende motie, de verkeersdrukte in Rijswijk structureel toeneemt en dit steeds vaker leidt tot vastlopend verkeer, onveilige situaties en onvrede onder bewoners. De jaarstukken 2024 spreken over noodzakelijke regie op infrastructuur, mobiliteitstransitie en druk op de openbare ruimte. Er zijn zes extra fte's toegevoegd aan het team mobiliteit en parkeren, wat een belangrijke stap is. Overwegende dat deze uitbreiding pas zinvol is als er ook daadwerkelijk merkbare verbeteringen komen in de doorstroming en de coördinatie. En de raad op dit moment daar dus geen zicht op heeft de doelen, de inzet en de resultaten van deze formatie-uitbreiding. Het college blijft te lang steken in de constatering van meer aandacht, terwijl de situatie op straat in onze ogen verslechtert. Dus wij verzoeken eigenlijk het college nu al uiterlijk in Q4 van 2025 met een concreet uitvoeringsplan voor te leggen aan de raad waarin de inzet van extra capaciteit, zes fte's, leidt tot structurele coördinatie van de werkzaamheden en verkeersdoorstroming, actieve afstemming met regionale partners, aantoonbare verbetering voor bewoners zoals kortere reistijden, betere informatie, veilige routes, en de raad jaarlijks te rapporteren over de voortgang van de concrete effecten op knelpunten, en gaat over tot de orde van de dag. Voorzitter, best wel een aparte motie, want ik heb op zich nog niet heel veel partijen die 8 miljoen horen opmaken of in ieder geval horen spenderen aan mooie doelen. Rijswijks Belang heeft een mooi doel bedacht voor een eerlijk aandeel voor Rijswijkse huishoudens. Dit is een motie die voorkomt uit een eenvoudige maar krachtige gedachte en als het goed gaat met de gemeente, moet het in onze ogen ook met de inwoners goed gaan en die moeten dat ook gewoon kunnen merken. Want laten we eerlijk zijn, voorzitter, de jaarrekening 2024 laat een positief resultaat zien met maar liefst 8 miljoen euro. Onze financiële positie is daarmee solide. Dat is goed nieuws voor de raad en voor het college, maar ook vooral voor onze inwoners. Tegelijkertijd zien we de realiteit waarin veel Rijswijkers leven. Ook in 2024 zijn de kosten voor levensonderhoud opnieuw gestegen, hogere energierekeningen, dure boodschappen, stijgende zorgkosten, het houdt maar niet op. En ook nog eens de gemeentelijke lasten zijn de afgelopen jaren telkens verhoogd, denk aan de afvalstoffenheffing. Voor veel huishoudens is dit een jaarlijks terugkerende kostenpost die gevoeld wordt. Dus voorzitter, wij stellen voor met deze motie om 50 procent van het positieve resultaat, dus 4 miljoen euro, direct ten goede te laten komen aan onze inwoners. Dat komt neer ongeveer op een tegemoetkoming van 138 euro per huishouden. Dat is een concreet gebaar dat laat zien dat onze inwoners niet alleen betalen als het slecht gaat in financiële tijden, maar ook een keer delen als we een financiële meevaller hebben. Dus wij roepen het college op en vragen nadrukkelijk om te

onderzoeken hoe dit op een uitvoerbare, rechtmatige, doelmatige manier kan worden vormgegeven via een verrekening of een terugbetaling of andere werkbare methode? En we willen dat de raad hier tijdig voor de begroting van 2026 over wordt geïnformeerd. Maar voorzitter, dus deze motie roept niet op tot een structurele lastenverlaging of onverantwoordelijk beleid, maar waar het wel uitnodigt is om op een verstandige manier ruimte te bieden aan de lastenverlichting in een tijd waarin dat hard nodig is. Zodat de inwoners niet alleen maar betalen aan de gemeente, maar ook af en toe er iets voor terug zien. Zo bouwen we aan vertrouwen en aan een rechtvaardige gemeente. En aan een Rijswijk waarin we zorgen voor een gezonde begroting en vooral voor onze mensen. Voorzitter, ik heb nog een onderdeel, aandacht voor onze senioren. We spreken hier vaak over veiligheid, dat is ook gewoon terecht. Maar er is één groep waarvoor de beloftes van de veiligheid in onze gemeente tot nu toe een loze belofte is gebleken, onze ouderen. In eerdere plannen werd nadrukkelijk uitgesproken dat we de veiligheid van onze ouderen willen verbeteren. Maar wat is er gebeurd? Het budget dat ervoor beschikbaar was, is weggevoerd naar andere thema's. Belangrijke thema's, zoals ondermijning, overlast, femicide. Dat ontkent niemand. Maar voorzitter, het mag dus niet ten koste gaan van de veiligheid van onze kwetsbare mensen die dagelijks leven met angst, isolatie en risico's waar ze zich nauwelijks tegen kunnen wapenen. Rijswijk vergrijst, de groep kwetsbare ouderen groeit. En we weten uit cijfers van het CBS, onder andere het CBS, maar ook Movisie en veiligheid.nl, dat ouderen vaak slachtoffer zijn van babbeltrucs, mishandeling, digitale oplichting en hun doen vaak minder meldingen dan andere mensen. Gevoelens van onveiligheid leiden tot terugtrekgedrag, isolement en afnemende zelfredzaamheid. Dat heeft niet alleen sociale gevolgen, maar ook medische en financiële gevolgen. Maar voorzitter, ik heb hier geen motie voor. Ik heb wel gewoon een duidelijke vraag aan het college. Sterker nog, ik hoop echt op een toezegging, namelijk dat de eerder aangekondigde activiteiten voor ouderenveiligheid die niet zijn uitgevoerd, alsnog kunnen worden opgepakt in samenwerking met partners op basis van actuele inzichten? En dat dit budget niet langer incidenteel wordt verschoven naar andere thema's. Voorzitter, dan toch het laatste onderwerp. Ook de zorg om de Rijswijkse woningnood dat de afgelopen jaren de wachtlijst explosief is gestegen onder de Rijswijkse woningzoekenden. Denk aan kinderen die ook graag het huis uit willen. Ja, en papa wil ook dat zijn kind weggaat. Maar goed, de wachtlijst is dus best wel gestegen boven de 9.000. Natuurlijk niet allemaal spoedzoekers, maar het is wel elke keer per jaar komen er honderden Rijswijkers bij die een woning zoeken. Dus ook graag zouden wij er een plan voor willen zien om deze lijst een keer flink te gaan uitdunnen. Voorzitter, ja, ik kan nog even terugkomen op een aantal moties van een aantal partijen. Partij van de Arbeid vroeg iets van een boetekorting voor mensen die iets met fraude zouden hebben gepleegd, dat niet hebben gedaan. Gisteren bij RTL4 Journaal, het wordt een landelijke regelgeving 2027, dus wat ons betreft hoeft de gemeente er niet op vooruit te lopen en wachten we gewoon de landelijke regelgeving af. Wat hadden we nog meer? Nou goed, we gingen even met de VVD daarom in conclaaf of we de Bogaardmotie misschien konden samenvoegen. Maar door een toezegging van de burgemeester weet ik niet of die nog overbodig is, ja of nee? Voor de rest, ja, gaan we de moties nog wel even bespreken. Zelf houden we wel onze moties aan die we hebben ingediend en we hopen eigenlijk op steun. Ja, zo niet, dan gaan we het volgend jaar bekijken met zijn allen weer. Dus dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Weterings, even bij u nagaan, alle ingediende moties houdt u, brengt u in stemming straks?

De heer Weterings: Misschien dadelijk even een korte break, want ik zou nog heel graag even met de VVD in conclaaf willen of we die Bogaardmotie gaan samenvoegen of dat we genoeg nemen met de toezegging van de portefeuillehouder. Dus ik zou misschien hierna nog even een paar minuten willen schorsen om dingen samen te maken.

De voorzitter: En de motie over de huisvesting voor Rijswijkse radeloze moeders?

De heer Weterings: Ja zeker.

De voorzitter: Die brengt u in stemming?

De heer Weterings: Ja, hou ik aan.

De voorzitter: Ja, in stemming brengt u hem?

De heer Weterings: In stemming brengen, ja.

De voorzitter: Ja. Dus alle moties, met misschien over Bogaard gaat u nog verder ...

De heer Weterings: U zegt alle goede moties toch?

De voorzitter: Ja, alle moties.

De heer Weterings: Alle goede moties toch? Ja, dank u wel.

De voorzitter: Ik heb geen oordeel over de moties, maar ik wil al onze administratie goed op orde houden voor de zorgvuldige besluitvorming. Dank u wel, mijnheer Weterings. Dan ga ik het woord geven aan mijnheer Van Dam van Wij. Rijswijk.

De heer Van Dam: Ja, dank, voorzitter.

De voorzitter: U mag ook gebruikmaken van het spreekgestoelte, maar u mag ook op uw plek blijven als u dat ... Mijnheer Van 't Eind bleef daar wel, dus ik laat het aan u.

De heer Van Dam: Ik volg het goede voorbeeld van de heer Van 't Eind, dan blijven we lekker hier zitten. Voor Wij. Rijswijk is het belangrijk dat we als raad de juiste keuzes kunnen maken. En de juiste keuze maken, dat begint bij het goede inzicht hebben. En dat is ook onze insteek geweest in dit Kaderdebat. We zien namelijk twee dossiers die in de knel komen te zitten met onze groeiende stad, namelijk de voorzieningen en onze bereikbaarheid. Maar in plaats van blinde moties in te gaan dienen over om voorstellen te doen op die twee thema's hebben wij de nodige informatie nodig. Op die manier kunnen we als raad ook beslissingen maken over waar we in moeten investeren en waar we prioriteit aan geven. We hebben daarvoor dus twee moties ingediend die zich richten op twee zaken, die keuzemogelijkheden op bereikbaarheid en onze wat we kunnen doen om het voorzieningenniveau op peil te houden. Die informatie ontbreekt volgens ons nog in die Kadernota die er nu voorligt. En we willen straks, als we tijdens de begroting gaan beslissen over onze investeringen, willen we wel dat we juiste voorstellen kunnen doen. En weten aan welke knoppen we kunnen indrukken en weten aan wat we moeten draaien om de juiste beslissingen te nemen. En waarom is dat zo urgent? GroenLinks vroeg het net al aan ons, waarom hebben we hem zo scherp ingestoken? Nou, we groeien enorm hard. Ik denk dat iedere fractie, iedere partij die hier in deze raadszaal zit dat erkent. En veel van die bouwprojecten die worden al opgeleverd in 2030, of althans een deel daarvan. Daarom wordt ook in het rekenkameronderzoek en in de presentatie die we over ons eigen behoefteonderzoek hebben gekregen geconcludeerd dat sommige voorzieningen in onze stad al in de knel komen te zitten voor 2030. Dus dat betekent dat als wij als raad willen gaan sturen en de teugels in eigen hand willen houden, dat de tijd enorm dringt om daar wat aan te gaan doen. De intentie van de moties is dan ook om bij de komende begrotingsraad de juiste informatie te hebben om die keuzes te kunnen maken. En daarom schrokken wij ook wel enigszins van de reactie van de wethouders op deze twee moties. Het zou voor beide moties namelijk niet, wat wij wilden, die informatie die kon nog niet geleverd worden. Als we het dan even hebben over de voorzieningen vind ik dat wel jammer, want wij roepen al sinds 2022 dat dat voorzieningenniveau, dat die

voorzieningen broodnodig zijn voor onze stad. En als we, zoals de wethouder aangaf, pas in de begroting van 2027 daar ruimte voor kunnen vinden of daar voorstellen voor kunnen gaan doen, ja, dan denk ik dat het wel heel, de tijd echt wel begint te dringen. En ik wil dan ook de wethouder vragen om vooral te kijken naar wat er wel mogelijk is voor de komende begrotingsraad. We hebben de moties dan ook aangepast, die van voorzieningen en die van ons wegennetwerk, de bereikbaarheid van Rijswijk, zodat we voor de komende begroting in ieder geval wat informatie hebben over de huidige projecten die we al in gang hebben gezet op zowel de bereikbaarheid van Rijswijk als het voorzieningenniveau. Afgelopen beslissingen in afgelopen beleidsplannen, want daar geef ik de heer Van 't Eind wel gelijk in, natuurlijk hebben we wel wat gedaan in de afgelopen tijd, zodat we dat inzicht hebben en in ieder geval niet blind hoeven te sturen komende begroting. Dan hebben ...

De voorzitter: Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Als ik nog heel even mijn motie mag afleggen?

De voorzitter: Uw zin af...

De heer Van Dam: afleggen...

De voorzitter: Uw zin afronden.

De heer Van Dam: Ja, het tweede deel, dus we hebben een knip gemaakt, is dat we na de komende begroting dan de moties zoals we ze hadden bedoeld, zo snel mogelijk kunnen ontvangen. En dat is voor het voorzieningenniveau zo snel mogelijk en voor het bereikbaarheidsplan in Q1.

De voorzitter: Dus twee moties heeft u, gaat u aanpassen of heeft u aangepast?

De heer Van Dam: Die gaan we zo snel mogelijk na deze inbreng verzenden naar de griffie en dan kan iedereen het lezen.

De voorzitter: Prima. Ik ga mevrouw Woudstra het woord geven, zij wil u interromperen. Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Ja, van een blokje geleden inmiddels. U geeft aan dat we inderdaad er al een tijd mee bezig zijn. Dat klopt, als raad zijn we al een tijd bezig met de voorzieningen, namelijk ook om ze te verbeteren en om beter inzicht te krijgen wat er past bij groei. We hebben daar ook meerdere complimenten over gekregen van degene die onderzoek hebben gedaan, dat we daar als een van de eerste over nadenken. Dat we een van de eerste steden zijn die zorgvuldig naar die planning gaat kijken. Dus ik begrijp uw opmerking gewoon in het geheel niet. We zijn als raad en als gemeente iets nieuws aan het doen dat andere gemeenten niet doen. Daar wordt zo veel mogelijk haast mee gemaakt, omdat we het belangrijk vinden. Dus ja, waarom doet u dan zo?

De voorzitter: Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Waarom doe ik zo? Nou, omdat, waarom doe ik zo? Omdat we zien dat onze stad exponentieel hard groeit. En dat is ook wel anders dan in andere steden zoals in Nederland, want bijna geen enkele gemeente die gaat van 60 duizend naar 80 duizend inwoners in zo'n korte termijn als wij dat hier doen. En daarmee hebben we gewoon een aantal uitdagingen. En we hebben vanaf het begin gezegd van, joh, als je die groei zo hard doorzet, dan moet je tegelijkertijd gaan denken aan die voorzieningen en niet pas achteraf. Dat is wat we hebben gezegd en dat is ook waar we nog steeds achter staan. En we willen als raad denk ik snel daar inzicht in hebben, zodat we ook die voorzieningen op tijd af kunnen hebben voordat we met die 80 duizend mensen hier zo zitten.

De voorzitter: Helder. Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Ja, zeventien zinnen verder zegt u dus, wij willen dit als hele raad. Maar u dient hem nu niet in als hele raad, u heeft ons ook niet betrokken vooraf als hele raad en u zegt dat het allemaal niet goed is en daarom deze motie indient. Heeft u net letterlijk aangegeven. Dat zijn we gewoon niet met u eens. Er zijn steden sneller gegroeid en sneller neergezet en we zijn een van de steden die dat nu het beste aanpakt. Dat is ook wat ze hebben teruggegeven. Ik ben het namelijk verder helemaal met u eens dat we vooral daarmee door moeten gaan en dat er nog heel veel nodig is, maar ook met een goed financieel kader en ook met wat goed hoort te gaan. En ik kan het feit dat u een goed financieel kader wil en dit wil gewoon niet bij elkaar optellen.

De voorzitter: Nou, volgens mij worden jullie het niet met elkaar eens, maar het is wel goed om die standpunten met elkaar te delen. Ik zie dat mijnheer Van 't Eind u ook wil interromperen.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik hoorde heer Van Dam net zeggen dat we wel wat gedaan hebben. Dat is nog niet helemaal beantwoording op mijn vraag. Voorzitter, is de heer Van Dam het met mij eens dat gezien de financiële mogelijkheden die we hadden, dat we geroeid hebben met de riemen die we hebben en dat we gewoon eigenlijk verdomd veel hebben gedaan in deze afgelopen periode. Kan de heer Van Dam dat erkennen?

De voorzitter: Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Nou, nee. Nee, kijk, waar het ons om gaat, en dat probeerde ik ook aan het begin van deze tweede termijn te vertellen, is dat het ons echt specifiek gaat over de bereikbaarheid van onze stad. En dan heb ik het niet over de wegen in onze wijken, want daarvoor ligt er een plan. Dat zie je heel goed terug in die Mobiliteitsstrategie, maar dat gaat over het hoofdwegennetwerk. En wat ik had gehoopt is dat we de afgelopen drie jaar hier in deze raad wel een concreet voorstel hadden gehad dat bijvoorbeeld iets doet aan die Beatrixlaan. Maar dat is niet gekomen. We hebben vrij weinig juist gehoord over die Beatrixlaan als ik hem als voorbeeld mag gebruiken. En hetzelfde geldt voor alle andere hoofdwegen. En tuurlijk, de Mobiliteitsstrategie, daar hebben wij ook voor gestemd, omdat die op alle andere aspecten in onze stad best wel wat bewerkstelligt. Dus daarin geef ik de heer Van 't Eind gelijk, daar hebben we echt wel wat in gedaan. Alleen ons gaat het juist om dat grotere plaatje voor heel Rijswijk, als we het hebben over die bereikbaarheid. En dan moet je kijken denk ik naar dat hoofdwegennetwerk. Dan heel even terugkomend op wat mevrouw Woudstra zei. Die zei van, u heeft ons niet meegenomen. Wij hebben vorige week de moties langs gestuurd bij de fractievoorzitters. Wij kregen volgens mij pas gisteren de laatste moties van D66 binnen. Ja, en dat vind ik prima hoor, ik snap dat iedereen onder druk zit. Maar om dan nu te horen, u heeft ons niet betrokken. Ja, dat vind ik toch echt buiten de pas. Sterker nog, u heeft ons niet meegenomen als raad. Ik ben heel consistent geweest in mijn lijn en dit is wat Wij. Rijswijk in ieder geval de afgelopen drie jaar al heeft aangegeven. En dan om het iets te nuanceren, want ik voel dat het een soort van ons tegen ons wordt en dat is totaal niet de bedoeling. Wat wij willen met die motie, of je nou links of rechts bent, oppositie of coalitie, dat we straks als we die begroting gaan vaststellen, dat we keuzes kunnen maken als raad zijnde op wat wij prioriteren en waar wij in willen gaan investeren als het gaat over die bereikbaarheid. En daar kunnen we allemaal verschillende dingen straks voor hebben, maar voor iedereen denk ik dat het goed zou zijn als we dat inzicht in ieder geval hebben voor komende begrotingsraad. Los van de intenties die daar wellicht wel of niet achter zitten en los van je politieke standpunten. Dus ik zou willen oproepen hier van, kom alstublieft mee en stem voor. Ik zie twee mensen lopen naar de interruptiemicrofoon.

De voorzitter: Ja, ik zie ze. Ik ga als eerste mijnheer Loof het woord geven, hij wil u interromperen.

De heer Loof: Ja, voorzitter, dank. Voorzitter, wat mij zo bevreemd is dat de heer Van Dam steeds zegt, ja, dan kunnen we keuzes maken, dan kunnen we keuzes maken. Maar dat horen we wel vaker van de heer Van Dam. Ondertussen was deze raad in deze drie jaar wel bezig met keuzes maken. En datgeen wat mij dus zo bevreemd is, waarom kan de rest van deze raad wel keuzes maken en informatie hebben om die keuzes te maken, maar kan de fractie van Wij. dat steeds niet? Leest het de voorstellen gewoon niet, leest het mogelijke keuzes gewoon niet of doet het alsof?

De voorzitter: Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Nou, voorzitter, dat is natuurlijk, dat slaat nergens op. Wij hebben in de afgelopen raadsperiode tal aan moties en amendementen ingediend op het gebied van groen, op het gebied van afvalbeleid, op het gebied voor jongeren, voor participatie, voor, nou ja, noem maar op. We hebben echt weet ik veel hoeveel voorstellen we wel niet hebben gedaan. Maar om antwoord te geven op de vraag van de heer Loof, als het gaat om die grote wegen ben ik geen verkeersexperts. En trouwens geloof ik ook wel dat er wel plannen klaar moeten liggen voor onze hoofdwegen. Het kan niet zo zijn dat we daar helemaal geen blik op hebben. En dat is ook wat de wethouder in eerste termijn gewoon heeft aangegeven, we hebben wel wat. En ik vraag, kom daar dan mee terug naar de raad, bundel dat samen en geef ons opties om op dat hoofdwegennetwerk in ieder geval goede voorstellen te kunnen doen. Want de afgelopen drie jaar, en dat kunt u niet met mij oneens zijn, is hier nog geen raadsvoorstel gekomen dat daarover gaat.

De voorzitter: Mijnheer Loof, wilt u daarop reageren?

De heer Loof: Ja, dank, voorzitter. Voorzitter, ik hoor twee, drie dingen in de bijdrage van de heer Van Dam. Ten eerste verwijst hij naar moties die de fractie zou hebben ingediend, de fractie van Wij. zou hebben ingediend. Tuurlijk heeft die moties ingediend, maar ik hoorde de fractie van Wij. net ook andere partijen bekritisieren over het indienen van kleine deelmoties op verschillende onderwerpen. Terwijl de heer Van Dam net bevestigt dat zij dat zelf ook hebben gedaan. Dus daarom zoek ik zo naar, wat wil die fractie van Wij. nou? En wat betreft het hoofdwegennetwerk hebben we het hier volgens mij goed ook gehad over de Prinses Beatrixlaan. Heeft uw fractie ook nog een motie van ons ondersteund over de ondertunneling van de Prinses Beatrixlaan? Dus het is niet alsof er niks gebeurt, het is wel iets wat heel veel tijd kost en ik hoop dat het er ooit gaat komen. Maar het beeld wat u schetst dat dat niet gebeurt, dat deel ik gewoon niet.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loof. Ik wil het woord ...

De heer Van Dam: Ja, voorzitter, daar wil ik wel heel even op reageren, voordat we overgaan naar het andere onderwerp als het mag.

De voorzitter: Graag heel kort.

De heer Van Dam: Ja. Want ik vroeg de heer Loof naar voorbeelden als dat dus inderdaad niet zo was. Hij noemt één motie over de Beatrixlaan. En inderdaad, die hebben we ondersteund. Alleen die motie die vroeg al wat we zeven jaar geleden in deze raad ook al hebben vastgesteld en dat is dat we de Beatrixlaan moeten ondertunnelen en dat dat nog steeds een punt is van deze coalitie om uit te voeren. Ja, dat deden we al. Dus als je dan vraagt, is dat een verandering, dan is mijn antwoord, nee.

De voorzitter: Mag ik nu het woord geven aan mijnheer Van 't Eind. U staat al een tijdje om te interrumperen.

De heer Van 't Eind: Ja, voorzitter, ik sta gerust hoor, dat geeft helemaal niks. Voorzitter, ik sloeg toch ook een beetje aan op het woord, de intentie die eronder zit maakt niet uit. Nou, dat was dus juist

mijn punt, dat maakt mij dus wel uit, met welke intentie je deze moties indient. En ja, de bijdrage van de heer Van Dam heeft me daarin eigenlijk nog niet heel erg gerustgesteld. Los van het feit, en dan sluit ik me ook gewoon aan bij de heer Loof, dat we hier doen dat we het helemaal niet over deze onderwerpen hebben gehad is natuurlijk ook volstrekt niet waar. Ook de bijdrage van de wethouder zojuist. Los van het feit dat dat ook nog een regionale component heeft waar we regionaal afspraken over moeten maken, alleen al met Den Haag, maar ook met Delft en in MRDH-verband. Maar ik concludeer, voorzitter, dat de heer Van Dam niet helemaal de bedoeling heeft begrepen van mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van 't Eind. Wilt u daarop reageren, de heer Van Dam.

De heer Van Dam: Jazeker. Ja. Nee, ja, ik kan het hier nogmaals zeggen, maar wij hebben niks gezien als het gaat om die dossiers over ons hoofdwegennetwerk. En tuurlijk, ik zei al, er gebeuren wel dingen op andere zaken, maar op dat waarop wij de motie hebben geschreven, op onze hoofdwegen, is er gewoon nog vrij weinig concrete voorstellen gekomen. En ja, dat is niet eigenaardig bedoeld, maar kom dan met een voorbeeld wat wel werkt.

De voorzitter: Volgens mij heeft u voldoende uitgewisseld op dit punt. En wordt u het niet, maar dat hoeft ook natuurlijk niet, maar heeft u wel goed verduidelijkt wat uw standpunt is vanuit uw partij. Wilt u verdergaan met uw tweede termijn?

De heer Van Dam: Zeker. Dan wil ik dit onderdeel ieder geval afsluiten met onze intentie. Onze intentie is voor een overzicht waarin deze raad zeg maar wat iedere fractie straks kan gebruiken voor het begrotingsdebat, waarin we inzichten kunnen hebben in wat er nu wel gebeurt, wat er misschien nodig is, zodat wij zelf kunnen prioriteren. Ik denk nog steeds dat het ook voor GroenLinks, ook voor D66, ook voor de VVD ontzettend nuttig zou zijn als we die informatie zouden kunnen hebben. We hebben de moties aangepast na gesprekken met de wethouders, dus als het goed is zijn ze nu uitvoerbaar. Maar dat hoor ik graag in de tweede termijn van de wethouders. En daarmee wil ik dit onderdeel even afsluiten. In positiever nieuws, we hebben ieder geval een motie die wel wordt omarmd, dat gaat over onze afvalmotie. Dank aan de wethouder voor die positieve reactie, dat stellen we zeer op prijs. We gaan die motie straks wel in stemming brengen naar de voorzitter toe. Zo geven we wel een duidelijk signaal dat wij als raad dit onderwerp belangrijk vinden. Motie kansen voor jongeren. Ik wilde daar nog heel even op reageren, want ik begrijp van de fractie van Beter voor Rijswijk nu dat die is overgenomen. Dat zou ik toch nog wel even ter bevestiging van het college willen horen, want wij hadden daar wel een opmerking bij. Want wij sluiten ons wel aan bij wat Beter voor Rijswijk, wat voor probleem zij schetsen. We zien ook dat jongeren moeite hebben om een woning te vinden en dat moet anders. Maar wij denken niet dat die lokale voorrang voor Rijswijkse jongeren hier in Rijswijk dan direct de oplossing is. Op korte termijn lijkt dat misschien effectief, maar in de praktijk werkt dat denken wij juist in het nadeel van jongeren. Want als elke gemeente straks voorrang geeft aan haar eigen jongeren, dan kunnen jongeren alleen nog maar in hun stad van herkomst terecht. En dat beperkt hun kansen denk ik enorm als dat straks gaat gebeuren. Met dit soort maatregelen zetten we muren tussen de gemeente op, terwijl jongeren juist die flexibiliteit en vrijheid nodig hebben om te wonen waar ze willen. Zo creëren we een regio waarin elke gemeente zichzelf opsluit achter het eigenbelang en waarvoor jongeren denk ik straks, als elke gemeente dit zou doen, de rekening gaan betalen. En daarom zou ik willen vragen aan Beter voor Rijswijk, maar in dit geval aangezien die is overgenomen ook aan de wethouder, zien jullie dit ook?

De voorzitter: U heeft nog één minuut, mijnheer Van Dam. U heeft nog één minuut.

De heer Van Dam: Ja, ik vroeg aan Rijswijks Belang en Beter voor Rijswijk, excuus.

De voorzitter: Maar die motie heeft mevrouw Prenger aangegeven dat die is ingetrokken. Maar u kunt natuurlijk een vraag stellen aan het college.

De heer Van Dam: Nou, de wethouder heeft gezegd dat die hem overnam en zij zijn de indieners dus ik was op zoek naar een antwoord. U gaat geen antwoord geven op of u dat risico ook ziet? Ja, maar ik dacht, Beter voor Rijswijk heeft hem ingediend, dus ik dacht, ik hoop daar een antwoord uit de fractie van te krijgen.

De voorzitter: Het is zo niet te volgen op dit moment. Mijnheer Van Dam ...

Mevrouw Prenger: Mijnheer Van Dam, als u goed heeft geluisterd is die ingetrokken.

De voorzitter: Dat weet mijnheer Van Dam ook, mevrouw Prenger, maar mijnheer Van Dam heeft een vraag aan de indieners en aan het college over het aspect van voorrang. Toch? U heeft uw vraag duidelijk gesteld.

De heer Van Dam: Mijn vraag is in dit geval aan het college, want ik hoorde de wethouder zeggen dat die hem overnam, of dat risico er niet is als we Rijswijkse jongeren voorrang geven in Rijswijk.

De voorzitter: Een heldere vraag, die zal de wethouder beantwoorden.

De heer Van Dam: Super. Een paar moties waar we voor zijn. De motie starterslening. Wij denken dat dat een heel goed initiatief is. We hebben zelf bijgedragen aan de eerste, net als een aantal andere partijen, eerste ronde voor startersleningen. Dus top als we dat weer gaan doen. Dank ook aan de opstellers daarvoor. Perspectief voor Buurtgezinnen. Die heeft de wethouder toegezegd dat we daar budgetten voor gaan regelen, dat is super. En motie Rijswijkse bewegwijzering op orde. Ja, daar wilde ik toch nog heel even iets voor vragen, want we hebben ...

De voorzitter: Mijnheer Van Dam, uw spreektijd is echt voorbij. Dus ik, zelfs met twee minuten zie ik. Nee, met één minuut, dus een laatste vraag.

De heer Van Dam: Hoe het zit met die 40 duizend euro? Want voor ons zou het als basis moeten dienen dat borden goed hangen, maar dat is wel een groot bedrag voor de maatregel die wordt voorgesteld.

De voorzitter: Prima. Dank u wel. Dan ga ik mevrouw Woudstra vragen om naar het spreekgestoelte te komen. U mag ook op uw plek blijven hoor als u dat wilt. U heeft negen minuten spreektijd.

Mevrouw Woudstra: Dank u wel. Wonen, een thuis is de basis voor gelijke kansen, verbondenheid en een goede kwaliteit van leven. In Rijswijk hebben we laten zien dat renoveren en bouwen kan. Of het nu gaat om de transformaties van Bogaard stadscentrum, Te Werve, de Plaspoelpolder of de ontwikkeling van Rijswijk Buiten. En ook op gezond en energiezuinig wonen zijn er stappen gezet van de woningcorporaties die hard werken aan labelstappen tot hele complexe renoveren met VvE's die de moedige stappen durven zetten en hun complex volledig renoveren, zoals op het Marshallplein. Dank voor de antwoorden ...

De voorzitter: Mevrouw Woudstra, ik zie dat mijnheer Weterings u wil interromperen. Mijnheer Weterings.

De heer Weterings: Voorzitter, dank u wel. Ja, ik had eigenlijk een vraag over een motie van D66. Ook inmiddels heeft de ChristenUnie meegetekend. Over de motie dat de openbare ruimte ook weer is voor jonge vrouwen. Dat meisjes en jonge vrouwen de openbare ruimte anders gebruiken en met name, ja, voor hun opleiding, winkels, hun werk, ja, naar hun bestemming gaan. Maar geldt dat niet

voor jonge jongens of jonge mannen? Dat was vraag één erover. En denkt u dat die openbare ruimte veiliger wordt door hem anders in te richten of wordt die veiliger om de criminaliteit aan te pakken?

De voorzitter: Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Om met het laatste te beginnen, het sluit elkaar niet uit. Maar er is aangetoond en heel duidelijk dat als je betere zichtlijnen hebt en beter overzicht hebt je meer durft en je ook veiliger bent en voelt. Het gaat ook over voelen, dan durf je mee. En als je bang bent, maak je ook meer kans en neem je ook meer risico dat er vervelende dingen gebeuren. Dus ik ben het helemaal met u eens dat de veiligheid ook afhangt van hoe mensen zich gedragen en dat je dat zeker aan moet pakken. En u vroeg, de vraag daarvoor ging over, nou, waarom jonge meisjes en vrouwen en niet andere doelgroepen of wat is er dan anders? Nee, er is onderzoek dat aangetoond heeft, dat is vrij recent, maar ik zal het graag rondsturen, dat waar mannen en jonge jongens verblijven buiten en recreëren buiten, vrouwen de ruimte functioneel gebruiken. Ze gaan ergens naartoe, gaan ergens heen. Ze verblijven dus niet op één plek, ze lopen vaker door de ruimte heen. En dat is een nieuw inzicht en dat betekent ook iets voor hoe we daarmee omgaan en waar ze zich veilig voelen. Of dat op een basketbalveldje is of dat ze liever in een winkelcentrum zijn en daar moet je dus rekening mee houden.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Heeft u nog een tweede interruptie op dit punt? Prima. Wilt u verdergaan met uw tweede termijn.

Mevrouw Woudstra: Ik snap dat nieuwe inzichten soms, voorzitter, tot heel wat denkwerk richten. Daar richten wij ook ons op, dat het af en toe schuurt en nieuw is. Dus dank dat u daar ook even over nadenkt. Dan moet ik heel even dit aankrijgen. Ja. Daar gaat die. Dank voor de antwoorden en extra aandacht van het college voor wonen en zorg en Wonen met een plus. Goed dat de acties van de seniorenmakelaars ook succes hebben. Ga er vooral mee door en in het najaar praten we graag verder over de verdere invulling en mogelijkheden bij de Huisvestingsverordening en richting de afspraken met corporaties. In de Huisvestingsverordening zien wij nu geen regeling voor ouderen. De wethouder refereerde daar wel naar. We kijken graag met hem mee waar we dat dan kunnen vinden in de Huisvestingsverordening. We zijn het eens met het aanpakken van woonfraude en de structurele leegstand en we zijn heel nieuwsgierig naar het raadsinitiatief van het CDA over de leegstandsverordening. Het is goed dat we Rijswijkse jongeren voorrang geven. We moeten daarnaast wel blijven bouwen om de wachtrij daadwerkelijk te verkorten, ook voor de doelgroep jongeren en starters. Dan de vraag over de starterslening, waar ziet de wethouder dat geld voor de starterslening? Het is nu een motie zonder dekking en dat maakt het lastig voor ons om een oordeel over uit te spreken. Groen en duurzaam, over het waterspektakel. We zijn blij dat er onderzoek gedaan gaat worden naar wat het gaat kosten en wat de mogelijkheden zijn. We willen er wel op wijzen dat volgens groenblauwe maatstaven te doen, zodat het past bij een klimaatbestendig en uitdagende speelomgeving. Kan de wethouder hierop reageren? En we zijn ook blij dat de waterspeelplaats op de Tubasingel wordt aangepakt en kijkt hij daarbij als wethouder ook naar groen als die dit aan gaat pakken? Bij de Landgoederenzone geeft u aan dat de uitvoering is gestart en wordt gepland met beschoeiing en ook het opknappen van Park Schoonoord. Gebeurt dit nog dit jaar of in 2026, vragen we de wethouder? Dank voor de toezegging op scholen en het meenemen van de schoolpleinen in de herziening van het Integraal Huisvestingsplan, in elk geval voor zover de scholen daaraan mee kunnen werken. En goed dat u daarbij naar de energierekening kijkt en in gesprek gaat met de besturen. We volgen het nauwlettend en bespreken graag de voorgenomen herziening van het Integraal Huisvestingsplan in dit najaar. Dierenwelzijn. De chipplicht voor katten, hij komt er nu echt. We zijn benieuwd naar de campagne en het vervolg en willen daarbij vragen om ook aandacht te hebben voor wat katten en honden kunnen aanrichten richting wilde dieren. Dus dank voor de

banners die hingen bij het broedseizoen in Overvoorde en roepen op om daar vooral mee door te blijven gaan. Veilig op straat. We zijn heel positief dat de wethouder in gesprek is over de doorstroming van de hoofdwegen en veiligheid in de wijken. Met ook oog voor een regionaal netwerkkaart voor de auto, het OV en de fiets. Er is daadwerkelijk actie nu rondom mobiliteit. Het zit echt in een stroomversnelling, terwijl het vaak jaren duurt om die wegen aan te pakken. In Rijswijk laten we met de mobiliteitsvisie, strategie en nu de uitvoering zien dat we snelheid maken. Fijn dat Wij. Rijswijk sinds de mobiliteitsvisie hier ook bij aansluit. De motie is voor ons verder hetzelfde als wat we met de mobiliteitsvisie en de strategie aan het doen zijn en we zullen hem daarom ook niet steunen. Omleiding bij bouwen. De veiligste route is natuurlijk mooi. Alleen wat mensen doen is die vervelende borden passeren en toch de niet veilige route nemen. Kan de wethouder kijken naar manieren om mensen toch die veilige route te laten volgen? Dank voor de beantwoording over de fatbikes. De burgemeester, dank. En mooi dat er een handhavingsplan komt. Dat is voor ons voldoende. Nog over de kansen voor Rijswijk en het Kessler Park. Maak de acties en waar Kessler Park voor staat in de ontwikkeling meer kenbaar, wethouder. Want bedrijven en de omgeving kennen niet het rijtje dat u net heeft opgenoemd. Kunt u dit toezeggen? Dank je wel. We zijn trots dat het gedachtegoed van Jan Terlouw, grondlegger van D66, voortleeft hier in de toekomststoel. Dank daarvoor. De motie over jeugdzorg, daar twijfelen we over. Omdat we graag zouden zien dat mensen die de kosten toegestuurd krijgen, ook weten wat zij dan anders kunnen doen. Bijvoorbeeld de invulling en kan de wethouder ingaan op de invulling en bedoeling als deze motie wordt aangenomen? Fijn dat u zo actief bent met de beroepenmarkt en enthousiaster dan wij, dat zien we dan heel graag in het najaar. Ga daar vooral mee verder. Een goede deelname van duizend belangstellenden zou echt heel erg mooi zijn. We hebben een motie die net al voorbijkomt over jonge meiden en vrouwen aangepast op verzoek van de wethouder, zodat deze meer uitvoerbaar is. En we eerst voorbeelden ophalen bij andere gemeenten en dan kijken naar welke evaluatie en participatie mogelijk is. We zullen zo meteen de nieuwe versie naar de griffie sturen, zodat iedereen het nog een keer kan lezen. En ja, het is een nieuwe aanpak, dat weten we, maar lees het alsjeblieft goed door, geef het een kans. Het bruisende stadscentrum Bogaard. Dank voor de toezegging van de wethouder. We snappen dat buurtkracht onder de aandacht brengen voor heel Rijswijk geldt, alleen hier zijn heel veel nieuwe mensen komen wonen en hier gebeurt nog niet zoveel. Van ons mag die het dan ook lezen, we promoten het overal, maar zeker hier. En als die het op die manier wil promoten, heel erg graag. We handhaven deze motie dan ook. Wat de motie van Wij. over investering betreft, het lange termijn investeringsplan wat alleen wat we als raad al besloten hebben. En het past niet goed om het op die manier vooruit te kijken. Groeien en investeren gaan samen, daar hadden we het net al over. We kijken graag verder vooruit. U noemde vooruit al, dat is ons oude verkiezingsprogramma, dus dat doen wij zeker. De rekenkamer heeft hier ook suggesties voor gedaan en we zijn gewoon heel benieuwd naar de stand van zaken en kijken zeker kritisch mee wat het college hierop gaat doen. Over financiën, tot slot. Bijna. Het geld dat we vorig jaar over hadden, gaat naar de reserve. We hebben maar net niet te kort. En net als met je eigen spaargeld ...

De voorzitter: Mevrouw Woudstra, ik zie dat mijnheer Van Dam u wil interrumperen. Maar u mag uw zin afronden, die gelegenheid krijgt u.

Mevrouw Woudstra: Ik ben bij een nieuw blokje en ik denk dat die over het vorige blokje een vraag heeft.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam.

De heer Van Dam: Ja, dat klopt. U zegt dat onze motie niet goed aansluit op het huidige lange termijn investeringsprogramma. Onze motie die draagt juist op om het onderzoek naar voorzieningen uit te werken in investeringsvoorstellen en die vervolgens aan de raad voor te leggen, zodat ze uiteindelijk

terecht kunnen komen in die lange termijn investeringsprogramma. Datzelfde. Dus ik wilde dat even rectificeren. Ik hoop dat u dat ook meeneemt in de keuze die u straks moet maken.

De voorzitter: Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Dank. Nemen we mee. Even kijken. Het geld. Net als thuis kun je het beste spaargeld niet meteen uitgeven. En als je net al je spaargeld kwijt bent geraakt en een lening hebt aan moeten gaan al helemaal niet. Ja, graag zouden wij dat geld ook aan Rijswijkers teruggeven, maar dat is heel makkelijk, als het naar de algemene reserve gaat, dan doen we dat. We geven mensen namelijk de zekerheid dat als er een gat in de weg is, we ook daadwerkelijk geld hebben om het te kunnen maken. En we dat niet erbij hoeven lenen of in de problemen komen met onze financiën. Dus voor ons geldt goede dienstverlening en goed financieel beheer, dat hoort hierbij. Dan nog over samen in Rijswijk. Het beeld van Rijswijk dat geven we als raadsleden elke dag. Dat is onze city marketing, dat wat wij laten zien naar buiten en als we ergens anders zijn. Dan laten we zien waar Rijswijk voor staat. Dan vertellen we verhalen over Rijswijk en geven we ook aan wat voor woonstad we zijn, hoe we positief zijn naar bedrijven. Ik wil alle raadsleden oproepen om dat vooral te zijn. Wees naar buiten toe ook positief over Rijswijk en laat dat zien. We zijn het eens met PG&R over de Asielnoodwetgeving waar we werk maken van veiligheid en opvang in de regio wat heel erg belangrijk is. Als mensen vluchten doet medemenselijkheid ertoe. Het afgelopen jaar huisvestten we in Rijswijk negentig asielzoekers en evenveel arbeidsmigranten die hier komen werken en bijdragen aan onze economie.

De voorzitter: Mevrouw Woudstra, ik zie dat mijnheer Weterings u wil interromperen. Mijnheer Weterings.

De heer Weterings: Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter, ik had een vraagje aan mevrouw Woudstra. Hoe denkt mevrouw Woudstra hoe het gevoel is bij de mensen als je zegt, nou goed, we hebben 8 miljoen over, we gaan 8 miljoen stoppen we terug in de algemene reserves voor alle andere doeleinden. Of je geeft ze een vermindering in het betalen van bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, je geeft ze iets terug. Wat denk je dat het gevoel is bij de mensen, is er euforie of zeggen we, nou goed, ze hebben het liever dat het teruggaat naar de algemene reserves? Hoe denkt u hoe de stemming zou zijn bij de mensen?

De voorzitter: Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Ik denk dat mensen het altijd lastig vinden om iets te betalen. Dat is nou eenmaal zo. Maar voor niks gaat de zon op en we hebben met zijn allen bepaald waar het heen gaat. Dus ik snap het gevoel van mensen dat ze denken, als we overhouden, dat we het teruggeven. Maar mijn punt is, we houden niet over, we hebben maar net niet te kort. En dat is een hele andere benadering. Als u bijna zo meteen een lening aan moet gaan en als er volgende week wat gebeurt, dan moeten de burgers ervan uit kunnen gaan dat we het kunnen betalen en dat we iets kunnen doen en dat we er voor ze zijn. En ik denk dat dat het belangrijkste gevoel van vertrouwen is, dat de gemeente er voor ze is, de gemeente de dingen doet die ze moet doen.

De voorzitter: Mevrouw Woudstra, wilt u verder gaan?

Mevrouw Woudstra: Zeker. Zorgen dat je veilig bent en een dak boven je hoofd hebt verdient alle zorg vanuit het college en we zien dat er hard aan wordt gewerkt. Vervolgen met het zorgen voor meer flexwoonplekken voor Rijswijkers in lastige thuissituaties, want iedereen heeft recht op dat dak boven zijn hoofd. Het verzoek van PG&R aan het college om tegen een wet te zijn, vinden we wat voorwaardig en verder verbazen we ons natuurlijk wel met u over de onuitvoerbare plannen die

momenteel in de Tweede Kamer onze kant op komen. Complimenten aan de wethouder over de dienstverlening. Mooi dat we daar zo goed voor staan. En ook voor toegankelijke websites. We krijgen graag voor het begrotingsdebat een overzicht van de stand van zaken, van de toegankelijke websites dus. Voor het AI-register belangrijk om juist nu al te weten wat we hebben en onze risico's, wat die zijn en die ook transparant te delen. We dienen de motie van PG&R over AI-register graag samen in. De benaderbare en menselijke moderne dienstverlening hoort daar ook bij. Dat betekent ook wijzen op fouten. Dat hoeft niet altijd met het opleggen van een boete of een afwijzing. Een wet oprecht wettelijk of vergissen is nog in behandeling, maar gemeenten mogen daar al naar handelen. Wat gaat Rijswijk op dit punt doen? Gaan we dat ook al toepassen, vraag ik het college? Over het interne proces, we zijn het eens met de suggestie om het juridisch proces op te nemen in onze ... Ja, ik zie ...

De voorzitter: Uw laatste minuut.

Mevrouw Woudstra: Ja, ik ben bij de laatste. Bij het interne proces, eens om dat juridisch op te nemen. Er is eerder ook toegezegd om dat via een processchema te doen, dus we hopen dat die twee met elkaar gecombineerd kunnen worden en daar vragen we een toezegging op. Als laatste, wat me opvalt in deze raad, er zitten meer vrouwen en er spreken meer vrouwen dan eerder het geval is geweest. Dat zie je ook terug in de onderwerpen. Een oproep aan al mijn collega's, zorg dat dat bij de volgende verkiezingen ook zo is en vraag weer dat er vrouwen op je lijst. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Dan geef ik graag het woord aan de heer Loof van de Rijswijkse VVD. U heeft acht minuten spreektijd, mijnheer Loof. Graag alle aandacht aan mijnheer Loof.

De heer Loof: Dank, voorzitter. Voorzitter, Rijswijk staat er dankzij de genomen maatregelen van dit college en de gemeenteraad beter voor. We hebben het de wethouder financiën net ook horen zeggen. Die liberale belofte die is hier springlevend in Rijswijk. En ook dank aan het college voor de uitgebreide beantwoording in de eerste termijn. Ik zou graag nog de moties die wij hebben ingediend kort willen toelichten. Om te beginnen met de motie Rijswijkse bewegwijzering op orde. Dat is wat ons betreft een mooi voorbeeld van de basis op orde brengen door een efficiënte overheid. In Rijswijk is de bewegwijzering verouderd en hangen ook nog oude gemeentekaarten waar Rijswijk Buiten nog niet eens op staat. Onze winkelcentra en bedrijfsterreinen zijn op de weg niet overal goed aangegeven, net als parkeerplaatsen en parkeergarages. Daarom deze motie, zodat de bewegwijzering voor auto, fiets en voetganger wordt verbeterd en onze winkelcentra beter vindbaar zijn. Er werd ook al naar gevraagd, en de wethouder refereerde er al naar, voor de dekking die nodig is voor dat onderzoek, zoals de wethouder ook aangaf, zouden we de parkeerreserves willen voorstellen. En de motie hebben we daar ook op aangepast en naar de griffie gestuurd, dus die staat als het goed is aangepast nu op iBabs. De motie, help startende woningzoekenden met een starterslening, is geboren uit de gedachte dat de gemeente soms een mogelijkheid moet bieden aan inwoners om hun zelfredzaamheid te versterken. Eigen woningbezit draagt daaraan bij. Door mensen zeggenschap te geven over een thuis en de mogelijkheid te geven in hun eigen omgeving iets van hun leven te maken. De starterslening is populair, de wethouder gaf het al aan, en kan het verschil overbruggen tussen de prijs van de eerste woning en de maximale hypotheek. Daarom het verzoek om te onderzoeken of deze kan worden uitgebreid en de motie is ook aangepast doordat er na de eerste termijn een extra ondertekenaar bij is gekomen. De motie flitspaal die beloond is bedoeld als een extra manier om de verkeersveiligheid in Rijswijk te verbeteren en op de kaart te zetten. Het kan bijdragen aan bewustwording over gedrag in het verkeer, aan binding van inwoners met hun wijk en hun eigen rol in een verkeersveiliger Rijswijk en het maakt geld vrij voor verdere verkeersveilige maatregelen. We zijn blij dat de wethouder hier positief op heeft gereageerd. Tot slot de motie, een

verkeersveilige Bogaard. Daarvoor wil ik eerst een herhalende vraag stellen. Klopt het dat hetgeen wat in deze motie stond in feite al binnenkort zal worden gaan uitgevoerd of op dit moment al wordt uitgevoerd? Inclusief, ik hoorde dit de burgemeester volgens mij zeggen, ook lik op stukbeleid? Afhankelijk van de bevestiging dat dit inderdaad klopt, zullen wij de motie intrekken. Maar ik wil daarvoor eerst nog de bevestiging horen van de burgemeester of ik dat in de eerste termijn goed heb gehoord? Voorzitter, kort op de drie punten die ik in mijn bijdrage heb aangehaald. Fijn dat het college heeft toegezegd dat er hard wordt ingezet op kostenbeheersing in het sociaal domein en dat de extra middelen voor het Wmo, voor het afhandelen van de wachtlijst in de Wmo worden gekoppeld aan een verbetertraject. We wachten hier de positieve uitkomsten van af. Daarnaast is het ook fijn om te horen dat er wordt ingezet op de brede verkeersveiligheid in Rijswijk en dat er maatregelen worden genomen om de bereikbaarheid te verbeteren. En wat ons betreft ook duidelijk zichtbaar in regionaal verband. En tot slot is het goed dat er echt werk wordt gemaakt van de aanpak van bijplaatsingen en het dumpen van afval en dat handhaving hier nadrukkelijk in mee wordt genomen. Wij hopen daarom snel op positieve resultaten. En voorzitter, ik noemde het al in mijn eerste termijn, maar de afgelopen periode heeft deze raad, heeft het college keuzes gemaakt en dat waren niet altijd makkelijke keuzes. Maar door het maken van die keuzes de afgelopen jaren hebben we wel goede stappen gezet om Rijswijk financieel gezond te houden. En dat is cruciaal voor de liberale belofte waar ik over sprak in de eerste termijn. Met gezonde financiën, zodat de gemeente kerntaken kan uitvoeren, lage lasten voor ruimte in de portemonnee van de Rijswijkers en beperkte regeldruk, zodat Rijswijkers meer economisch perspectief krijgen. Wat ons betreft is het ook voor de toekomst waar Rijswijk op moet gaan inzetten. Het college, dat bent u uiteraard, met de fractie van de Rijswijkse VVD eens. Ik kan wel gaan ingaan op de ongeveer dertig moties die er zijn. Ik ga dat niet doen. Mochten wij dat nodig achten, dan geven wij nog wel een stemverklaring. Maar ik heb, ja, dat heeft gewoon geen nut. Ik heb zelf ook vrij weinig overzicht nog hoe het er nou voor staat met moties die zijn ingediend of niet, dus dat wacht ik allemaal rustig verder af. Natuurlijk roep ik wel op om vooral voor onze moties te stemmen. Tot zover.

De voorzitter: Ja, mijnheer Loof, dat is een heel goed punt dat u maakt, het overzicht houden. En daarom ga ik ook bij u checken. Volgens mij heeft u alle moties die u heeft genoemd die brengt u in stemming. De motie, flitspaal die beloont voor een verkeersveiliger wijk, komt in stemming. En dan de motie, een verkeersveilige Bogaard, daarin vroeg u zich af of het overbodig mogelijk zou zijn? Ik zou het als een steun vinden, dus ik zou het positief willen adviseren. Omdat u ook volgens mij de Herenstraat erin genoemd heeft, dus we gaan dit doen hoor, we zijn er al mee gestart. Dus u mag hem ook intrekken, maar ik zou het ook als een soort steun voelen vanuit uw raad als die straks wordt aangenomen om de aanpak van overlast aan te pakken. En de help startende woningzoekenden, die houdt u ook, die brengt u ook in stemming? En de Rijswijkse bewegwijzering op orde. Dan is deze moties van de VVD als eerste indiener noem ik dan.

De heer Loof: Ja, voorzitter, als het mag, dan de bevestiging dat ik die motie over de Bogaard dan wel in stemming breng. Als u daar direct ... En mogelijk dat er misschien nog een ondertekenaar bij komt straks, maar dat zien we dan wel.

De voorzitter: Ja, prima. Kijk, dit raakt ook de portefeuille van wethouder Van de Waart voor een deel. Dus het is ook goed misschien dat zij daar ook nog in tweede termijn op wil reageren, maar ik zou hem positief willen adviseren. Want we zijn nu net gestart, dus ik vind het ook een soort van goed om het in de gaten te houden. Dan gaan wij door met het CDA. Mijnheer Van Enk, u heeft zeven minuten spreektijd.

De heer Van Enk: Ja, voorzitter, dus ik sluit mij om te beginnen maar aan bij de vorige spreker als het gaat om het aantal moties en dat wij het overzicht ook met moeite kunnen blijven houden. Ik zie dat

er meer mensen zijn. En ja, wat gaat er nog over de Kadernota, het Kaderdebat? Dat is altijd even denken. Wij hebben er om die reden maar één ingediend en die gaat over de Kadernota en vooral over, hoe willen we de begroting graag zien aan de hand van de huidige jaarrekening? En de wethouder heeft daar nog niet helemaal op gereageerd, die had nog niet in de gaten dat we hem ook echt hadden ingediend. Maar ik denk dat de wethouder hem met liefde zou kunnen omarmen als hij hem intussen gelezen heeft. Het heeft een beetje te maken met de discussies die net ook ontstonden over, ja, wanneer begin je nou weer met nieuwe plannen en wanneer is een plan af? Wanneer hebben we voldoende gekeken of het heeft gewerkt? Dat heeft iets te maken met een deugdelijke beleidscyclus. Dat je voortdurend met nieuwe ontwikkelingen bezig bent, maar als je niet in de gaten houdt wat je oude afspraken, je oude discussies hier in de raad als bestuur hebben opgeleverd, dan ga je op een gegeven moment als een blinde door het leven. En dat willen we niet in Rijswijk, want we moeten positief spreken over Rijswijk. Helemaal eens met mevrouw Woudstra, die nu helemaal verdiept is in andere moties. Maar nee, maar daar hoort ook bij dat we elkaar kritisch in de ogen kunnen kijken op zaken die we met elkaar hebben afgesproken. Of het nou een nota is geweest, een motie of een verordening of een plan, we willen ook weten of het heeft gewerkt. Omdat ons dat leert hoe we het beste voort kunnen gaan, welke keuzes we moeten maken. En nogmaals, omdat mij dat opviel in de jaarrekening dat op diverse posten daar niets over in staat, over de doelmatigheid, doeltreffendheid, denk ik dat we er allemaal bij gebaat zijn als we daar in de voorbereiding van de begroting ook terugkijkend nog een tandje bijzetten. En de wethouder van financiën ook helpen zijn taak te verrichten binnen het college om dat prachtige werk, wat de heer Loof heeft benoemd als een resultaat van een liberaler Rijswijk, om dat voort te zetten.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, mevrouw Woudstra wil u interromperen.

Mevrouw Woudstra: Dank, voorzitter. Nou, ik werd ook expliciet genoemd, dus ik was me inderdaad in uw motie aan het verdiepen. Dank daarvoor. Helemaal eens dat evaluaties erbij horen en doelmatigheid ook. Ik ben nog wel even op zoek naar, vindt u dan ook het voorstel van de auditcommissie om te gaan kijken naar een verantwoordingsdebat, om het dus apart over verantwoording te hebben, daarbij horen? Omdat u nu een aantal dingen in de motie stelt dat ik denk, ja, duidelijk, maar waar en hoe en de manier waarop gaan voor mij nog niet helemaal samen zoals het er nu staat. En ik zou juist daar bij het verantwoordingsdebat het hebben over doelmatigheid en hoe we dat kunnen verbeteren, heel graag in het najaar ook met de auditcommissie oppakken. Maar dat is mijn mening.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk. Mevrouw Woudstra, dit was ook uw laatste interruptie?

De heer Van Enk: Ja, dat is allemaal goed wat mevrouw Woudstra zegt, maar ik wil het niet helemaal loskoppelen. Ik vind het ook niet een zaak van alleen een auditcommissie, net als ik het geen zaak vind van tafeltjesavonden. Het hoort hier plenair in het politieke debat welke keuzes we maken voor de toekomst en hoe wij interpreteren dat onze vorige plannen hebben uitgepakt. En daarom nam ik net het voorbeeld van de wethouder van milieu, die heeft zitten zwoegen om zijn groen onderhoudsplan ook meerjarig dekkend te krijgen. Dat leek gelukt, maar we moeten ook met elkaar praten, en is het nu gelukt, levert het wat op? En als je dan hier naar buiten kijkt kun je dus heel duidelijk zien dat het nog steeds niet lukt. En dat heeft hij net ook erkend en daar moeten we hem in steunen om dat alsnog rond te krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, ik zie dat mevrouw Harmsen u ook wil interromperen. Mevrouw Harmsen.

Mevrouw Harmsen: Dank u wel, voorzitter. Ik interrompeer dan echt met een vraag, hoe denkt mijnheer Van Enk op die begroting van 238 miljoen euro per onderdeel van die enorme begroting

dan de resultaten zeg maar die we eigenlijk altijd krijgen bij ieder raadsvoorstel en bij de, dan te zien op papier? Want het is nog meer papier doen, terwijl we hebben bijvoorbeeld over één ding hebben we een monitor opgesteld, hoe gaat het beleid in de praktijk werken? Dat heet de duurzaamheidsmonitor. Nou, dat is net voor de eerste keer zeg maar gestart, we hebben de duurzaamheidsmonitor gekregen. Dat is al ontzettend veel werk, omdat we vinden dat heel erg belangrijk ons klimaat en duurzaamheid, maar ...

De voorzitter: Mevrouw Harmsen, wilt u uw punt maken?

Mevrouw Harmsen: Ja, de vraag is, hoeveel pagina's denkt u dat dat kost?

De voorzitter: Mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Geen. Geen. Het moet gewoon in de begroting staan in de toelichting. Net zoals het in de jaarrekening in de verantwoording al helemaal moet staan in de toelichting. En ik heb dat in deze jaarrekening dus op een aantal punten gemist. Ik heb de voorbeelden gegeven. En dat hoort bij de voorbereiding en dat wordt ook bij de technische voorbereiding gedaan als portefeuillehouders daar kritisch naar vragen. En niet genoeg nemen met een antwoord, ja, dat is moeilijk te meten. Nee, we moeten proberen wel te meten. En niet alleen aantallen, maar vooral de doeltreffendheid. Voorzitter, ik wil het daar even bij laten op dat punt.

De voorzitter: Wilt u verdergaan?

De heer Van Enk: Ja, ik wil graag verdergaan. Ja, de heer Van 't Eind heeft op een plezierige manier gereageerd op mijn verhaal. Dat ging over de woningbouw en moeten we nou Rijswijk op slot zetten? Nou, ik wil nog een keer uitleggen dat ik bedoel dat we op dit moment al bij die grote bouwlocatie enorm veel onderhanden hebben. Dus dat moeten we gewoon afmaken, maar dat gaat nog om duizenden woningen. En ik moet zeggen dat ik het helemaal eens ben met mijnheer Van Dam als we kijken naar de gevolgen die dat heeft voor Rijswijk. Dat heb ik dus ook geprobeerd in mijn betoog aan te geven. Het heeft meer aan de hakken dan alleen overlast van de bouw. Nee, onze leefbaarheid in Rijswijk, de omgeving staat onder druk. En ik vond de discussie net over, hebben we daar dan niet ons best voor gedaan of is dat nou geen complimentje waard? Ja, we moeten, natuurlijk, we kunnen elkaar complimenten geven en we moeten positief blijven, heb ik begrepen. Wil ik ook, maar we moeten ook zakelijk kijken, wat is er dan gelukt? En dan zie je dus dat het ontzettend moeilijk is om zowel bij de Vervoerregio als bij het Rijk voldoende middelen, infrastructuur, et cetera, rond te krijgen om onze leefbaarheid hier met die toename van woningen ook leefbaar te houden. En dat is wat ik heb bedoeld en daarom zeg ik, laten we pas op de plaats maken met weer nieuwe bouwplannen en kijken naar wat we hebben. En daar hoort dus ook die leegstand bij, maar ook als het gaat om voorzieningen en het onderhoud van...

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, ik zie dat mijnheer Van 't Eind u wil interrumpen. Dat is uw laatste interruptie, mijnheer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind: Dank u wel, voorzitter, daar was ik mij volledig van bewust. Die heb ik speciaal voor de heer Van Enk bewaard. Nee, ik wilde toch even reageren. Dus wat ik denk, voorzitter, de heer Van Enk zegt, we doen ons best. Mijn punt was, we doen meer dan ons best en doen het gewoon, bereiken heel veel resultaten met de middelen die beschikbaar zijn. En ik ben het volstrekt eens met de heer Van Enk dat daar nog een hele opgave in zit en dat we daar ook nog besluiten, goede besluiten over moeten nemen. Daarom sta ik ook wel open voor de motie die het CDA heeft ingediend. Maar door te zeggen, we doen ons best, vind ik dat je de manier waarop we de stad in deze periode, maar ook in de periode hiervoor bestuurd hebben, wel een beetje tekortdoet.

De voorzitter: En wat is daarop uw reactie, mijnheer Van Enk. Dat is denk ik wat u wilt weten.

De heer Van Enk: Ja, het blijft vissen naar complimentjes. Ik wil het graag zakelijk houden. En daarom ben ik los van de motie die wij hebben ingediend, die is gewoon supergoed. Daar kan niemand tegen zijn. En ik wil het graag van de wethouder van financiën straks bevestigd hebben. Maar ook een motie als de heer Van Dam. Kijk, wat erin staat over weer plannen of zo, dat hoeft van mij niet. Maar als ik hoor dat de wethouder Van de Waart al heeft toegezegd dat er zoiets komt en dat er een soort afweging komt, nou, dan is het toch mooi als dat voor de begroting lukt. Dus ik denk dat we daar zakelijk helemaal niet lang over hoeven te praten en dat we met die drukte en zo, dat klopt gewoon allemaal. De leegstandsverordening, ja, dat is niet een alternatief voor bouwen, het is alleen wel een hulpmiddel om niet zo'n druk op die bouw te zetten en te zorgen dat wat we hebben ook deugdelijk besteden. Dat is een hele mooie CDA-gedachte. En even het misverstand wat bij GroenLinks is ontstaan, dat is gekoppeld aan de sociale woningbouw. Nou, dat is niet waar. Dat is niet de bedoeling van een leegstandsverordening. Of omgekeerd zelfs, op dit moment kunnen woningcorporaties al heel goed, naarmate ze daar tijd voor hebben en hun best voor willen doen, kijken hoe er feitelijk met hun woningen worden omgegaan. En of ze wel door de bewoner worden benut of dat ze onder worden verhuurd, zoals die AD-verslaggevers hebben gemerkt. Of dat er bedrijfjes in zitten of weet ik veel wat. Dus dat was mijn vraag alleen maar, ga daar met de woningcorporaties samen in optrekken, daar kan een Pandbrigade in helpen. Die leegstandsverordening hebben we nodig om in de particuliere sector een meldplicht te laten ontstaan. En zolang die verordening er niet is, gaat die termijn voor die meldplicht ook niet lopen. Want over een half jaar, na een half jaar dat zo'n woning leegstaat, moet de eigenaar het gaan melden aan de gemeente. En op dat moment gaat er weer een termijn van een half jaar lopen en als die woning dan nog leeg is, dan kan de gemeente ook een huurder voordragen, een woningzoekende. En dan moet de eigenaar daarmee een deugdelijk huurcontract sluiten. Dus ...

De voorzitter: Mijnheer Van Enk, wilt u verdergaan? U heeft gereageerd.

De heer Van Enk: Dus dat gaat over de particuliere sector. En daar kunnen we nu, staan we als gemeente machteloos. Voorzitter, ik wil van u nog even horen de vraag in de eerste termijn of u ook daar rekening mee kunt houden als het gaat om de ontwikkeling van de Pandbrigade? Want we hebben daar allerlei dingen over gehoord, dat die al hele nuttige waarnemingen doen. Die kunnen volgens mij een op een de taak van controle in die leegstand meenemen. De moties, als ik het nou probeer samen te vatten, er zijn een heleboel moties ingediend over allerlei doelgroepen die ons moeten helpen als raad om beslissingen te nemen. En ook al hebben we bewonersplatforms, ook al hebben we energie adviesraden, ook al hebben we jeugdbambassadeurs, nee, nu hebben de moties dus de teneur om nog eens door de knieën te gaan en nog een keer extra te vragen aan die groepen om nog meer te adviseren. Het lijkt wel alsof we langzamerhand zelf niks meer kunnen beslissen en dat gaat, mij gaat het nu een beetje te ver. Dus wij hebben niet zo'n affiniteit met die moties, we zullen daar ook niet voor stemmen. Meefietsen met kinderambassadeurs kinderen. Ik zou de indiener willen vragen, ga eens meefietsen met zo'n 12-jarige die op die dikfiets keihard hier door de straten rijdt en als kind ook geen enkel benul heeft wat voor risico's hij daar voor zichzelf en voor anderen bij neemt. En probeer hem eens bij te houden, dat zou ik adviseren. En die toekomststoel. Ja, nou goed. Dan denk ik dat we er zo ... O ja, de speciale benadering van ofwel eerst jongeren voorrang geven bij toewijzing van sociale huurwoningen, dan wel ouderen. Ik vind dat geen prettige ontwikkeling. Ten eerste, we bouwen in Rijswijk en we hebben die woningen niet alleen maar voor Rijswijkers. Daar moeten we vanaf, we zijn geen plattelandsgemeente waar alle kinderen in het dorp moeten blijven wonen. We zijn hier een gemeente in een grootstedelijke agglomeratie. We bouwen hier voor minimaal de hele regio en omgekeerd is dat ook. En daarom hebben we ook regionale

afspraken over woning toewijzen, corporaties ook. Ik vind wat de wethouder heeft aangegeven hoe daarmee wordt omgegaan vind ik al heel wat, dat we 50 procent aan mensen toewijzen die ook een woning in Rijswijk achterlaten. En ik ben het er helemaal mee eens en ik ben blij als dat ook wordt voortgezet, als je al voorrang geeft, dat je dat liever doet aan empty nesters bijvoorbeeld, omdat die een woning achterlaten. En door die beweging van verhuizen nog eens drie, vier, vijf, zes verhuisc Bewegingen kunnen veroorzaken. Dan hebben we zes keer effect van één woning toewijzen. En dat doe je niet als je overal eerst de bewoners jongeren toegang gaat geven. Hoe sympathiek allemaal bedoeld, maar je doet anderen ook weer onrecht. Dus ik zou daarvoor willen waarschuwen. Voorzitter, daar laat ik het maar even bij.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Enk. Dan betekent dat uw motie doelmatig begroten, die brengt u in stemming toch? Dat is, ja, prima, voor het bijhouden van het overzicht. Dan ga ik mevrouw Van Nunen het woord geven. Mevrouw Van Nunen, u heeft zeven minuten spreektijd.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter, en dat is jammer, want als je als laatste in de rij bent of de rij bijna sluit, dan heb je ook al heel veel te reageren op wat anderen hebben ingebracht. Maar ik zal me toch proberen te houden aan mijn oorspronkelijke voorbereidende tekst. Voorzitter, PvdA Rijswijk heeft vertrouwen in de Rijswijkse toekomst op basis van wat we met elkaar in de afgelopen jaren hebben gepresteerd en op gang hebben gebracht. En voor mij of voor ons verwoorde wethouder Van Damme dat nog eens namens het college ook heel goed in zijn beantwoording in eerste termijn. En dat wil ik nog een keer herhalen. Hij zei, gezonde groei pakt goed uit dankzij diversiteit in dit college. En dat wil ik met een paar voorbeelden, juist die diversiteit in het college, onderbouwen. Want we hebben een forse woningbouwopgave gerealiseerd en zijn daarmee bezig nog volop. We hebben stappen gezet in bestaanszekerheid, werk en inkomen. We hebben een stevige bescherming opgebouwd voor huurders en een goed inclusief Rijswijk. En ik durf te beweren, voorzitter, dat deze forse stappen juist mogelijk zijn geweest door dit politiek gemengd college en coalitie daarachter. Dat is mijn vaste overtuiging. Voorzitter, we hebben ook, we bouwen ook een stad met oog voor groei voor de voorzieningen. En daar liggen inderdaad, mijnheer Van Dam, nog veel uitdagingen. En daar denkt PvdA graag constructief in mee, maar niet op de toon waarop wij haar bijdrage in eerste termijn verwoorden. U geeft een eenzijdig beeld van wat Rijswijk, de staat van Rijswijk op dit moment en vliegt er eigenlijk met hele grote stappen in wat er veranderd moet worden. Ik had gehoopt dat u wat genuanceerder en wat, ja, met stappen vooruit weliswaar natuurlijk of graag zelfs, daar beweging in wilde brengen. Maar u gaat als een olifant door de porseleinkast met uw bijdrage en ook met uw motie. Dat is jammer, want we waren best benieuwd naar uw vertaling van de motie in aangepaste vorm.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam, u wilt interrumperen?

De heer Van Dam: Zeker, die aangepaste motie, die heeft u inmiddels ook al lang ontvangen. Ik vind het opmerkelijk wat u zegt, ik wil ook graag dat u reageert op het volgende wat ik heb te zeggen. Want het onderzoek, het rekenkameronderzoek wat wij hebben ontvangen zegt niets anders dan wat ik in mijn eerste termijn en tweede termijn heb aangegeven. En dat is dat we in 2030 al te maken hebben met een tekort aan voorzieningen. Dat is gewoon de conclusie die daarin staat en dat is ook de conclusie die ons eigen onderzoek naar voorzieningen doet in die presentatie die we al hebben gegeven. En om dan nu te zeggen tegen ons van, ja maar, jongens, jullie zijn veel te kritisch. Nee, wij herhalen die boodschap die daarin staat en zeggen wat daar is uitgewezen. En hebben daar een motie voor ingediend, zodat we snelle stappen kunnen maken met de vervolgstappen die we daaruit hebben, namelijk een voorzieningenonderzoek waaruit komt wat we nodig hebben in Rijswijk. En ik nodig u dan ook van harte uit om daaraan mee te doen met die motie. Maar wat ik niet snap is dat u zegt, nou, dan gaan we maar niet voorstemmen, want de toon is niet zo leuk. Nee, we hebben

herhaald wat in dat onderzoek staat. En als u daar niet tegen kan en daar uw oordeel aan hangt, wat ik vanavond ook al een aantal keren heb gehoord, ja, dan vind ik dat we hier wel verkeerd bezig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Voorzitter, een lange interruptie van de heer Van Dam waar ik even kort op wil reageren. Het gaat mij niet om dat de motie an sich met aanpassing ons niet zou kunnen bekoren, maar het gaat erom dat u eigenlijk met een hele andere bril naar Rijswijk kijkt dan wij. En dan denk ik dus aan uw verhaal in eerste termijn, uw bijdrage in eerste termijn en daar had ik het over.

Voorzitter ...

De heer Van Dam: Ja, dus voorzitter ...

De voorzitter: Mijnheer Van Dam, u heeft nog een laatste interruptie.

De heer Van Dam: Ja. Dus mevrouw Van Nunen zegt, wat er staat, dat is goed en dat kunnen we ook zeker nodig hebben. Maar omdat u kritiek heeft op mijn college, vinden we het niet leuk en zullen we er ook niet voorstemmen. Ja, ik vind dat echt geen doen van besluitvorming hier zo. Ik vind dat echt heel erg jammer.

De voorzitter: Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Voorzitter, ik heb het over een basis van vertrouwen met elkaar waarop je met elkaar stappen zet. En ik mis bij ons een basis van vertrouwen door inderdaad ook eerdere woorden die u gebruikte. Voorzitter, dat is mijn slotconclusie en dat vind ik jammer, dat vind ik echt jammer. Eens even kijken hoor, want ik had een heleboel andere dingen nog. De leegstand, het initiatief raadsvoorstel leegstandsverordening. Ja, daar zijn we zeer benieuwd naar. En dat kan inderdaad voor verschillende groepen van belang zijn. Maar dit college gaat er al mee aan de slag, zeg ik tegen de heer Van Enk. Dat is al eerder toegezegd, maar daar moeten ook wel realistische middelen tegenover staan. En daar zijn we met elkaar denk ik naar op zoek, dus laten we dat in het najaar nader bekijken. Voorzitter, naar Rijswijks Belang wil ik zeggen, u weet zelf ook wel dat er geen 9.000 direct woningzoekenden zijn in Rijswijk. Dat weet u. En jammer dat u twee groepen tegenover elkaar zet, al vaker. Hoelang blijven inwoners met een vergunning, met een verblijfsvergunning nog nieuwkomers of gewoon onze eigen Rijswijkse inwoners, vraag ik aan de heer Weterings? Voorzitter, ik denk dat veel partijen, ik sluit hier een beetje aan op wat mevrouw Woudstra zei, in deze raad bij structureel goede financiële cijfers best de lasten willen verlagen, maar niet op basis van een enkele jaarrekening uit 2024.

De voorzitter: Mijnheer Weterings wil interrumpen, dat is uw laatste interruptie.

De heer Weterings: Ja, mevrouw Van Nunen stelde mij een vraag. Dat is vijf jaar.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter, ik reageer natuurlijk op de jaarrekening en ik reageer niet op toekomstige cijfers die ook nog gerealiseerd moeten worden. Dus ik kijk even naar de greep uit de kas die we hebben moeten nemen afgelopen jaren en die zijn fors geweest. Dus daar hou ik het even op. En dat moet eerst gerepareerd worden en daar gaan we, daar zijn we nu mee aan de slag. Voorzitter, dank aan de burgemeester voor de beantwoording van de lokale aanpak huiselijk geweld waar wij ook natuurlijk zeer ons warm voor maken. En waarbij zij ook inging ...

De voorzitter: Ik wil graag meer stilte in de zaal.

Mevrouw Van Nunen: Waarbij ze ook inging weer op vragen van Rijswijks Belang over andere kwetsbare vrouwen, groepen vrouwen, bijvoorbeeld een scheiding die met spoed andere woonruimte zoeken. Waarom moet een veilige openbare omgeving voor groepen altijd tegenover elkaar gezet worden? Waarom moet de ene groep en de aandacht voor de ene groep haaks staan op een veilige omgeving voor andere groepen? Zoals u zo vaak doet en dat vind ik jammer. Het kan en en het hoeft niet of-of te zijn. Voorzitter, de motie kosten jeugdzorg inzichtelijk maken, daar staan wij nog wel over in dubio, zijn wij over in dubio moet ik zeggen, omdat je ook schuld en schaamte kunt oproepen bij de groep om wie het gaat. En dat gevoel moet het zeker niet oproepen als hulp nuttig is en kinderen een goede basis geeft op een kansrijke toekomst. Dus die reserve maak ik naar de motie die door BvR is ingediend. Even kijken, dan heb ik natuurlijk nog een paar eigen moties waar ik ook commentaar of opmerkingen over kreeg van de wethouder. Voorzitter, wij handhaven als andere partijen, mede-indieners het hiermee eens zijn, de verlaging bestuurlijke boete. Die wordt inderdaad zorgvuldig beoordeeld, zoals de wethouder zegt. Maar wij kunnen met onze motie denk ik een voortzetting en misschien ook wel een versnelling tweebrengen in datgene waar de ambtelijke organisatie nog mee komt. Dus wij handhaven graag de motie bestuurlijke boete verlaging. En dan nog even de motie over de SROI, daar is geen bezwaar tegen, zei u vanuit de ambtelijke organisaties. We hebben uitkeringsgerechtigden uit de motie gehaald, uitkeringsgerechtigden die terugvallen na zes maanden weer in de uitkering. Dat staat uit, is uit de motie gehaald. Maar wij denken dat met de motie SROI je toch op een structurele manier aan persoonlijke groei en doorontwikkeling kunt werken van die groep die anders misschien niet weer in de uitkering valt, maar wel op eenzelfde lage treden in de organisatie aan het werk blijft. En wij willen graag met deze motie wat meer beweging en groei binnen deze groep. Voorzitter, de motie samenwerken aan veilige omgeving en straten, die wordt door de wethouder omarmd, mevrouw Van de Waart. En die trekken we daarmee in, want die wordt uitgevoerd, begrijpen we. En voorzitter, we hadden nog geen antwoord gekregen op een vraag die we stelden aan wethouder Wit over de oproep om te blijven investeren in cultuur, klein en groot bij een groter wordende stad. Graag een reactie van de wethouder hierop. Voorzitter, dan nog een antwoord van de wethouder op een vraag van ons in eerste termijn over de harmonisatie van regelingen. Natuurlijk, dat is politiek ingestoken bij iedere gemeente. Daar zijn we ons van bewust, je zult altijd verschillen hebben. Maar wat ons betreft mag landelijke regie daarin vrij snel ook op gaan komen.

De voorzitter: Mevrouw Van Nunen, de laatste minuut. Laatste halve minuut.

Mevrouw Van Nunen: Ja, de inwonersraad als laatste nieuwe lichting, fijn dat die in september wordt opgestart die nieuwe groep. Wij hopen dat daar ook een korte training bij zit voor de deelnemers van deze groep, zodat zij ook goed toegerust aan het werk kunnen in deze bewonersraad.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van Nunen. De motie over de Buurtgezinnen, perspectief voor Buurtgezinnen, dat was even niet duidelijk.

Mevrouw Van Nunen: Ja, die was door iedereen eigenlijk meegetekend, op een enkele partij na. En die is ook positief beoordeeld door de wethouder.

De voorzitter: Die brengt u in stemming: Ja, prima. Dank u wel. Dan gaan we door naar de ChristenUnie, mevrouw Harmsen. U heeft zes minuten spreektijd.

Mevrouw Harmsen: Dank u wel, voorzitter. Ik ga hier staan, dan blijf ik meer wakker. Ik kan ook niet de 32 moties behandelen, ik ga het ook niet eens proberen. Ik ga een aantal uitlichten. Ik ga ook niet een stemverklaring doen voor de andere 27 moties, want dat halen we ook niet als er tien partijen zijn en iedereen 27 stemverklaringen, dat gaan we dus niet doen. Ik concentreer me even op een paar highlights. In de eerste plaats die van PG&R die ik samen met hen indien over algoritmeregister.

We hebben er nog even goed naar gekeken. We vinden het vooral belangrijk dat we transparant zijn in ons bestuur in Rijswijk. We weten dat de gemeente Rijswijk er erg goed mee bezig is met AI-opgave. Maar het zou fijn zijn als we dus ook alvast een start meemaken door ook als er geen algoritme te melden is, dat we dat als raad ook weten zeg maar en dat daarom deze motie wordt ingediend. De andere motie van PG&R over de noodwetmaatregelen van asiel, die weliswaar door de Tweede Kamer is ingenomen. Dat zegt niet dat de wet daadwerkelijk wordt uitgevoerd, kijk maar naar de Spreidingswet. Er wordt wel wat geroepen door een of andere minister dat ze hem gaat intrekken. Zolang de Eerste Kamer niet beslist is het geen wet, dus de Spreidingswet geldt. Nou, deze motie over de Asielnoodmaatregelenwet is een symbolische motie die we graag ook ondersteunen. Dan horen wij over de mobiliteitsrapportage van de wethouder mobiliteit zijn we erg blij mee om dat te horen en dat ook daarin de fietspaden voortgang wordt gedaan. Want dat scheelt mij heel veel vragen, dus ik ben er blij mee dat dat eraan komt. Dan heb ik nummer drie, dat is de andere pagina. Ja, de toekomststoel. Ik wil toch graag nog even horen wat de reactie is van de indieners van de motie toekomststoel op mijn opmerking dat, ja, waarom een toekomststoel? Waarom niet een rolstoel? We hebben ook chronische zieken en mensen met een beperking in Rijswijk, is ook een grote groep. Daar zouden we ook een stoel voor in de raad kunnen zetten. En zoals de heer Van Enk al zei, er zouden allerlei stoelen kunnen zijn die we denkbeeldig in onze gedachten kunnen hebben. En ik zou het graag fijn vinden als iemand toch ging interrumpen op dit punt van deze indieners om mij te overtuigen. Want er zit iets sympathieks in de motie, maar ik mis dus waarom deze afbakening van de toekomst? Nou, ik geef jullie even een seconde, ga ik ondertussen door naar het volgende punt. De koeltevisie. Denk ook even aan de motie is wat aangepast, er zit een fasering in. En ook de duurzaamheidsmonitor, die we dus al hebben, die kan daar mooi, de koeltevisie kan ook in de duurzaamheidsmonitor ingevoerd worden, zou mooi zijn. Dan heb ik ook voor dezelfde wethouder de combinatie van de motie over meisjes, jonge vrouwen in Rijswijk en de motie daarover en uw werk bijvoorbeeld in de Tubasingel. Nou, dat is nou juist een waterpark waar je heel weinig zichtlijnen hebt. En fiets er als vrouw maar langs, je hebt geen idee wat daar gebeurt. Dat voelt als vrouw heel onveilig. Nou, en ongetwijfeld zult u met uw ambtenaren als u daarnaar kijkt en ook in de participatie van de burgers, dat te horen krijgt van, het is er zo slecht te zien, wat gebeurt er nou eigenlijk? Nou, dat is precies iets waar meisjes en jonge vrouwen, voor hun is het een reden om niet naar zo'n park te gaan. Dat zou toch jammer zijn? U snapt beter waarom deze motie zo goed is. Dan heb ik nog nummer zes. Ja, nummer zes, mijn eigen motie die ontraden is. Ik heb daar een goed gevoel bij die motie en voor twee dingen. Eén, ik vind het een winst dat er heel positief gesproken wordt over dat kinderen op de fiets daadwerkelijk een stem zouden moeten hebben met het participatieproces. En ik heb ook al de tip gehoord om in oktober af te wachten, want dan worden ook jongeren, komt er een plan om ook jongeren mee te nemen. En ik heb ook het advies gekregen, laten we de motie verrijken en in december dan met misschien nog wat meer partijen, ik heb al wat winkende blikken gekregen, om dan in december een vernieuwde en verrijkte motie in te dienen waarin de participatie ook van jongeren in het verkeer beter wordt vormgegeven. Dus dat ga ik dan doen, dus daarbij is deze motie, wordt dus niet ingediend. En zeven, het onderzoek naar de starterslening. Ik heb toch nog een minuutje. Ik heb nog even de uitleg erover gehoord van deze motie. Het is een motie, maar voor onderzoek, dus nog niet een vraag om geld zelf. Het is alleen maar het onderzoek. Knikkend hier en daar. Ik vind het wel sympathiek om dan het onderzoek, alleen om te weten als het gruwelijk veel geld kost, dan doen we het gewoon niet. Dus ja, dan kan ik de motie wel steunen daarin. Ik dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ik dank u, mevrouw Harmsen. Dan geef ik als laatste mijnheer El Majjaoui van de Partij voor de Gelijkheid en Rechtvaardigheid het woord.

De heer El Majjaoui: Ja, dank, voorzitter, voor het woord.

De voorzitter: En u heeft ook zes minuten.

De heer El Majjaoui: Ja, dank, via u, voorzitter, voor de beantwoording in de eerste termijn. Voor wat betreft mijn reactie daarop. De motie zomergastheer in het Wilhelminapark is door u ontraden vanwege het feit dat deze medewerkers of kandidaten in dit geval niet de juiste ervaring zouden hebben om mensen te informeren over hun verantwoordelijkheden omtrent afval en barbecue. En dat de boa's de enige medewerkers zijn die kunnen optreden over het feit dat de handhavers bevoegd zijn om te kunnen handhaven. Nou, dat laatste daar heeft u gelijk in. Voorzitter, ik heb het niet over handhaving, ik heb het over een burger die een burger aanspreekt, adviseert en vriendelijk vraagt zich afval op de juiste wijze te deponeren en in een daarvoor bestemde plaats. Ook toezicht houdt en fungeert als oren en ogen voor de handhaving. Uiteraard hebben deze kandidaten de nodige trainingen nodig. Je kan ze vergelijken met de beveiligers. Deze zijn ook niet bevoegd om handhavend op te treden, maar spreken mensen wel op hun gedrag aan. Wij zijn dan ook van mening dat de aanwezigheid en zichtbaarheid van deze mensen, de kandidaten in dit geval, degelijk invloed kunnen hebben op het gedrag van de recreanten. Via u voorzitter, waarom kunt u niet met een proef beginnen? Alvast twee personen selecteren waarvan u denkt dat dat de juiste personen zijn die communicatief goed vaardig zijn met een aangepaste training en de zomer alvast te laten starten en te laten samenwerken met de handhavers. Ik hoor graag van u of wij de motie daarop kunnen aanpassen, zodat deze daadwerkelijk uitvoerbaar wordt? Voor wat betreft de motie, bezuinig niet op kansengelijkheid. U geeft aan dat er een taakstelling ligt om bepaalde thema's in dit kader te bezuinigen. Tegelijkertijd laat u het oordeel aan de raad over en u geeft aan dat er bij een meerderheid rekening zal worden gehouden met dit thema. Voorzitter, wij zullen deze motie dan in stemming brengen. De motie, bezuinig niet op discriminatiebestrijding. U geeft aan dat er voorlopig geen plannen zijn om op dit onderwerp te bezuinigen, maar u laat het oordeel aan de raad. Om extra gewicht aan te geven aan deze motie brengen we hem toch in stemming. De motie, wees transparant over algoritmes, is op verzoek van de wethouder vanwege de praktische uitvoerbaarheid aangepast. De aangepaste versie staat inmiddels op iBabs, wij zullen deze motie dan samen met de ChristenUnie en ik hoor zojuist D66 ook in stemming brengen. De motie, afstand nemen van de Asielnoodmaatregelenwet geeft u aan dat ook uw hart daarbij ligt, maar u wijst erop dat de wet nog door de Eerste Kamer moet. Dat is begrijpelijk, voorzitter. Toch willen wij met deze motie symbolisch een signaal afgeven, net als de politie en andere organisaties zoals de VNG, dat deze wet onuitvoerbaar is en indruist tegen de menselijke waarde. Daarom wil ik hem toch in stemming brengen. Tot zover, voorzitter. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer El Majjaoui. Dan begrijp ik dat u al uw moties die u ingediend heeft in stemming gaat brengen? U heeft ...

De heer El Majjaoui: Alleen de motie in aangepaste versie.

De voorzitter: Aanstellen van een zomergastheer, die gaat u aanpassen?

De heer El Majjaoui: Nee.

De voorzitter: Die is al aangepast?

De heer El Majjaoui: Alleen, wees transparant over algoritmes, die is inmiddels aangepast op advies van de wethouder.

De voorzitter: Ja. En aanstellen van een zomergastheer, die brengt u in stemming. Ja? Prima. Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van uw raad. En dan geef ik voor de beantwoording ... is er behoefte aan een schorsing? Want we hebben, het is er wel ingepland. Is tien

minuten voldoende? Tien minuten. Dan schors ik de vergadering voor tien minuten, dus 21:25 gaan we weer verder.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik vraag u vriendelijk om plaats te nemen. Wij zijn intussen ook bezig met het overzicht van alle moties. Mevrouw Prenger, aan u de vraag, u heeft twee moties ingetrokken, maar ik begreep dat u ze uiteindelijk wel in stemming brengt. Maar wilt u dat even toelichten?

Mevrouw Prenger: Ja, dank u wel, voorzitter. Wij brengen alle vier de moties ...

De voorzitter: Graag allen stilte, anders ...

Mevrouw Prenger: Alle vier de moties van Beter voor Rijswijk willen wij graag in stemming brengen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Anderen die nog een toelichting willen geven? Mijnheer Weterings over uw moties, heeft u daar ...

De heer Weterings: Voorzitterm ja, maar ik had het volgens mij al gezegd, dat ze heel goed waren. Voor de rest heb ik geen extra mededelingen.

De voorzitter: Oké. Andere fracties die een toelichting willen geven op de moties? Nee? Dan ga ik het woord geven in tweede termijn van het college, ga ik openen, en het woord geven aan wethouder Van Damme.

De heer Van Damme: Ja, dank u wel, voorzitter. En ook dank aan de raad voor de inbreng in tweede termijn. Ik had nog een paar kleine puntjes openstaan. Eén puntje vooral van het CDA over, of met de motie doelmatig begroten, waar eigenlijk doelmatig ... O, ik zie mijnheer Van Enk nog niet zitten eigenlijk. Moet ik daar dan op wachten, mevrouw de voorzitter? Nee, gewoon doorgaan. Oké. Dus het gaat niet alleen over doelmatig begroten, maar ook over doeltreffend begroten. Wat betreft, daar kan ik wel ... Ja, ik voel met de heer Van Enk mee eigenlijk. Het is belangrijk dat we die jaarrekening zo transparant en goed mogelijk inzichtelijk maken. En de behoefte aan doelmatigheid en doeltreffendheid verantwoording, ja, die vind ik natuurlijk hartstikke positief om dat in op te nemen. De focus de afgelopen jaren heeft wel erg gelegen op het verbeteren van die leesbaarheid van de jaarrekening. We hebben er ook heel veel, ja, er werd altijd in de jaarrekening veel toekomstig beleid in aangekondigd. Maar we hebben het echt beperkt tot wat er is over dat jaar precies besloten. De rechtmatigheidsverantwoording is erin gekomen, die verantwoording is ook bij het college gekomen. Dus in die zin heeft die jaarrekening behoorlijke stappen gemaakt in positieve zin wat mij betreft en dit kan daar gewoon aan bijdragen. Dus we gaan daar werk van maken om te kijken of dat bij de begroting iets meer inzichtelijk kan worden en we proberen dat ook weer richting de komende jaren beter te doen. Dus wat dat betreft, als de raad deze motie aanneemt, dan zullen we die uitvoeren. En qua doelmatigheid moet ik wel zeggen dat wij ook eigenlijk, ja, doorlopend een aantal onderzoeken uitvoeren, intern met name. Nu in de Kadernota kon je de uitkomsten van de belastingketen bijvoorbeeld zien. Maar we hebben het ook gehad over de juridische functie, zijn we nu aan het doen. En de voorgaande jaren ging het over omgevingsvergunningen, dus wat dat betreft zit dat ook wel tussen de oren van de organisatie. De aanloop die het CDA daarbij nam richting de toekomstige financiële situatie van de gemeente, die is wat anders dan ik hem zou zien of dat het college het ziet. Maar die is ook wel wezenlijk anders dan dat de heer Weterings ziet. Ja, ik zou toch op zijn motie willen zeggen van, ja, dat is toch wel ingewikkeld, omdat we net uit de risicogetallen zijn. We komen daar, vallen we gewoon weer terug aan de ondergrens als het gaat om de solvabiliteit. Dan krijgen we de provincie achter ons aan, moeten de lasten omhoog. Ik denk dat we

gebaat zijn bij een mooi financieel beeld, dat we daar structureel oog hebben voor lage woonlasten voor de inwoners en dat we met het geld wat we hebben gewoon mooie dingen doen voor onze inwoners. Dus in die zin zou ik er niet zo voor zijn. D66, meer kenbaar maken om dat toe te zeggen het parkje, gaan we doen. Zal ik zeker ter harte nemen, wil ik toezeggen. De stand van zaken even een brief sturen denk ik daarover, over de toegankelijke website. Ja, zullen we zeker gaan doen. Voor de begrotingsbehandeling, vroeg mevrouw Woudstra, dus dat doen we dan ook. Recht op vergissen toepassen. Ja, vorige keer hebben we denk ik in de raadsvergadering daar ook al over gesproken. Voor wat betreft de fiscale naheffingen en het fiscale regime bestaat het, ja, passen we dat gewoon toe, het recht van vergissing. Een vergissing is immers menselijk, dat doen wij allemaal. En dat zit bijvoorbeeld bij de fiscale naheffing gewoon vastgelegd in het coulancebeleid. Dan tot slot dank aan de heer Majjaoui om het aanpassen van de motie over de algoritmes. Dus ik zei u ook in eerste termijn al, enthousiast over, enthousiast over. Afijn, laat ik het oordeel aan de raad zal ik maar zeggen. Dus dat handhaaf ik, die appreciatie. Voorzitter, dat was het voor mij in reactie in tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Van Damme. Geef ik het woord aan wethouder Bentvelzen.

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter dank. Volgens mij kan ik de tweede termijn redelijk kort houden. Om te beginnen toch bij dierenwelzijn wat ook nog even is aangedragen door D66 en de kattenchip en de plicht die daarop gaat rusten binnenkort. Hebben wij in juni jongstleden wederom de jaarlijkse chipactie gehad en ik heb daar toevalligerwijs gister de cijfers van gehad en er zijn dit jaar 71 katten gechipt dankzij die actie. En dat is, dat mogen we toch wel een mooi resultaat noemen voor die maand specifiek. Voorzitter, er is nog een motie voorzieningen die is aangepast en ik heb geen bezwaar tegen de motie zoals die nu geschreven is. Toch wil ik de heer Van Dam wel aangeven dat die mij dan niet met een hakbijl boven mijn hoofd moet gaan hangen met de begrotingsraad, dat er dan ineens een gigantische investeringenlijst moet liggen. Want dat kan ik niet toezeggen, maar zoals die nu geschreven is denk ik dat we beiden begrijpen wat de bedoeling ervan is. En voorzitter, als laatste but not least, ook nog de motie zomergastheer Wilhelminapark waar de heer El Majjaoui vanuit zijn fractie nog een keer aan refereert. Ja, mijnheer El Majjaoui, ik snap wat u zegt en tegelijkertijd ga ik mezelf misschien nog wel een keer herhalen. De rol van een gastheer of gastvrouw is echt minder laagdrempelig dan dat u denkt in de praktijk. Het corrigeren van gedrag om bijvoorbeeld mensen aan te spreken op zwerfafval, vraagt echt om bepaalde vaardigheden en bevoegdheden. Die rol kan je gewoon niet verwachten van mensen, zeker niet in participatie met niveau 1 of 2. Voor hen is dat echt een te grote verantwoordelijkheid die niet past bij hun belastbaarheid en rol. En als ik daar boa's naast moet gaan zetten, nou, ik heb vanavond zo vaak de boa's dertig taken per dag horen krijgen dat ik bij God niet weet waar die mensen moeten beginnen elke dag dat ze hier beginnen aan hun werkdag. Dus ik moet om die reden de motie ontraden, dat gaat gewoon niet lukken.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Bentvelzen. Mijnheer El Majjaoui, wilt u interromperen? Dan moet u naar de interruptiemicrofoon.

De heer El Majjaoui: Ja, dank, voorzitter en dank aan de wethouder voor de beantwoording. Laat ik het zo zeggen, want ik probeerde met deze motie twee vliegen in één klap. Dus Participatiewet, dus werkgelegenheid creëren, maar tegelijkertijd ook doeltreffend en doelmatig maatschappelijke doelen bereiken. Wat is er het bezwaar tegen als wij dat anders organiseren? Laten we de Participatiewet even los, want dat is uw domein. Dan kijk ik met een schuin oog naar de portefeuillehouder handhaving. Dan kunnen wij voor nu de zomer twee beveiligers, capabele beveiligers, deskundige beveiligers inzetten voor dit project. Is daar hier een bezwaar tegen, ja of nee?

Mevrouw Sahin: Ja, voorzitter, dat is denk ik een vraag die ik zou moeten beantwoorden. Maar en niet ...

Mevrouw Bentvelzen: Ja, voorzitter, ik zou niet weten waar we het geld vandaan moeten halen. Maar u mag hem zeker beantwoorden.

Mevrouw Sahin: Ik kan op dit, ja, in reactie op, ik begrijp uw punt. Dus ik begrijp dat u heel graag daar mensen aan wil toevoegen die toezicht houden op een vriendelijke manier, niet als een handhaver. Maar ik kan u op dit moment niet toezeggen om op dit moment te zeggen, we gaan twee beveiligers daar neerzetten. Dat is een particulier beveiligingsbedrijf zou je dan moeten benaderen. Ik wil wel met u meedenken, en dat is dan niet, om te kijken van wat we nog meer kunnen doen. Want ik heb ook van Bogaard stadscentrum winkelcentrum bijvoorbeeld winkeliersverenigingen gehoord, kunnen we ook niet bijvoorbeeld gastheren, gastvrouwen daar vragen om daar mensen welkom te heten op een vriendelijke manier, maar niet wijzen op allerlei zaken die niet goed gaan. Dus ik denk dat deze motie in deze vorm moet ik ook ontraden, maar het idee erachter van extra ogen, extra oren, zoals we ook een buurtpreventieteam hebben in wijken, dat spreekt ons zeker wel aan denk ik. Maar daar moeten we even verder over nadenken. En ik denk dat u ook met een andere motie zou moeten komen in de richting van de begrotingsraad.

De heer El Majjaoui: Ja, dank, voorzitter, voor de beantwoording. Ik hoor kort samengevat dat u meedenkt, dat u ook ruimte ziet voor mogelijk in de toekomst hier de nodige inzet te plegen zodat het probleem duurzaam wordt opgelost. Want, en dan refereer ik naar de wethouder, dat het onwijs veel geld gaat kosten. Maar het opruimen van afval en alle toestanden van dien kosten ook helaas geld, naast de verpaupering en de leefbaarheid die onder druk zit en de natuur en het milieu die beschadigd raakt. Dus ik hoor van u dat u er gaat over nadenken. U heeft nu de handreiking gedaan en ik neem deze motie terug, dan wel houd ik hem aan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer El Majjaoui. Dan kijk ik naar mevrouw Bentvelzen. Was u klaar? Ja? Dan geef ik graag het woord aan wethouder Van de Waart.

Mevrouw Van de Waart: Dank u wel, voorzitter. Ik begin even met een stukje wat nog uit de eerste termijn komt. Het ging namelijk over een trapveldje in Rijswijk Buiten en ik ben inmiddels geïnformeerd over welk stukje tijdelijk groen het gaat. Wat ik wel heb begrepen is dat er inmiddels verschillende ideeën over dit stukje groen zijn, maar ik vind het idee van een trapveldje uitermate charmant. Dus ik beloof op dit moment vooral dat ik er even bij u op terugkom na de zomer. Wat wel het goede nieuws is trouwens is dat zeg maar speelgelegenheid ook voor de iets oudere kinderen wel staat ingepland voor als de rand zeg maar richting het park gereed is. Dus voor de lange termijn zit er zo een oplossing in het verschiet, dus het gaat echt dan ook echt om een tijdelijke oplossing. Dus dat is wat ik vanavond in ieder geval kan toezeggen dat ik er bij u op terugkom. Verder zou ik, er was nog een andere echte vraag en die kwam van de ChristenUnie, want verder gaat het over moties, dus daar rond ik mee af. Dat was of dat we dan het fietsen ook konden meenemen in de rapportage waar ik het over had in de jaarrapportage. En natuurlijk, want dan gaan we het hebben over alle activiteiten rondom mobiliteit en zeker niet alleen over de auto. Hoewel daar wederom vandaag weer veel over gesproken is. Nou, de moties. Laat ik beginnen met Rijswijks Belang, want die was als eerste aan het woord. U stelt mij allerlei vragen, die laten mij in enige verwarring achter moet ik heel eerlijk zeggen, want u heeft het over cijfers. Ik heb u op 3 juni een rib gestuurd, daarin zaten alle ongevalle analyses die op 27 mei datzelfde jaar gereed waren. Dus ik heb ze volgens mij vrij snel bij u gestuurd. In ieder geval, dat zijn ongevalle cijfers van 2022 tot met 2024. Die heeft u dus, nou ja, een paar maanden later gehad. Dat zijn de meest recente cijfers die er zijn. Recenter kan ik ze niet aan u aanleveren. Dus ik hoop dat u die gezien heeft. Ook heb ik begin van het jaar een actieplan, daar

refereerde ik in eerste termijn al naar, over wat we dit jaar doen op het gebied van verkeer. Mobiliteit in brede zin, dus ook verkeersveiligheid hebben we gedaan. En wat u daarin ziet is dat we natuurlijk de cijfers die er staan aanpakken, want laten we eerlijk zijn, verkeersveiligheid is en blijft wel degelijk een aandachtspunt in Rijswijk. Dat zien we ook aan de ongevallencijfers. Maar we zijn ook een groeiende stad, daar is al meerdere keren naar gerefereerd vandaag. Ook als we met zijn allen een auto minder nemen, er komen meer mensen bij. Onderaan de streep zijn er nog steeds heel veel auto's, zijn er ook meer fietsers en ook meer wandelaars en dat allemaal in hetzelfde Rijswijk. Dat vraagt om investeringen in onze infrastructuur. En volgens mij is het daar uitgebreid over gegaan vandaag en daar hebben we juist die zes fte en trouwens ook al die mensen die er al waren voor nodig. En daar wou ik toch even een lans voor breken, want toen ik hier kwam in september vond ik een heel goed net opgebouwd team aan die wel degelijk alle uitdagingen die er nu zijn stuk voor stuk bij de kop pakt. Zijn we er dan al? Nee, want we zijn aan het opbouwen en dat is precies wat ik met u wilde bespreken. U heeft een Mobiliteitsstrategie aangenomen, er ligt nu een actieplan voor 2025. Die krijgt u ook voor 2026 en ik u aangeboden, laten we daar ook een jaarrapportage iedere keer voor de zomer bij doen. Ik kan niet anders dus dan aangeven ...

De voorzitter: Wethouder Van de Waart.

Mevrouw Van de Waart: O, sorry.

De voorzitter: Ik zie dat mijnheer Weterings u wil interromperen.

De heer Weterings: Voorzitter, dank u wel, via u naar de wethouder voor de beantwoording. Ja, die rib is ons ontschoten dus dank u wel voor het toesturen.

De voorzitter: Wethouder Van de Waart.

Mevrouw Van de Waart: Ja, dat verklaart een hoop, voorzitter, over onze verwarring. Maar dat is dan in ieder geval heel duidelijk. Ik zou zeggen, lees hem met plezier. Volgend jaar stuur ik een uitgebreidere versie van de rapportage naar u toe. Ik denk dus ook dat uw motie niet nodig is. Ik denk dat wij goed hebben verklaard waar we deze extra mensen heel hard voor nodig hebben. En dat is dus ook mijn waardering voor de motie dat die eigenlijk overbodig is. Dan ga ik even naar de andere moties, want u heeft wat gewisseld. Want de PvdA heeft een motie, ik heb inderdaad gezegd, die omarm ik, dus die brengt u niet in stemming. En ik wou even duiden, dat klopt dat ik hem heb omarmd. Ik had ook de motie van Rijswijks Belang over de fietspaden volgens mij omarmd, maar desalniettemin brengt u hem in stemming. Nou, de duiding ... O, sorry, Beter voor Rijswijk, ja. Ach. Nou, wie weet gaat u wel voorstemmen. Ja, dat weet ik niet. Van Beter voor Rijswijk, excuses. U brengt hem in stemming. Dat is natuurlijk uw goed recht, dus we laten het aan de raad. U heeft in ieder geval mijn positieve appreciatie gehad voor deze motie. Dat is even voor de verandering. Dan waren er nog twee moties waarbij ik een kanttekening had gezet. Dat is de motie van de VVD over de bewegwijzering. U heeft inmiddels de duiding aangegeven waar de extra kosten voor het grote onderzoek zeg maar vandaan moet komen. En daarmee kan ik aangeven, behalve dat ik al aan had gegeven dat er een grote vraag was, maar wel een terechte vraag denk ik voor Rijswijk, kan ik in ieder geval aangeven dat de motie zoals die er nu voorligt uitvoerbaar is en ik laat hem aan de raad. Dan heb ik ten slotte de motie van Wij. Daar is ook veel over gesproken. Daarvan heb ik ook al eerder aangegeven dat het verzoek om zeg maar de strategie voor de hoofdwegen in kaart te brengen ook een duidelijk verzoek is, ook iets waar we al mee bezig zijn. En de nuancering die er nu is aangebracht maakt hem ook uitvoerbaar. Daarbij wil ik nog heel even ook iets aan verwachtingsmanagement doen zoals ik hem ga vertalen, want de eerste bullet van vertalen over het overzicht van projecten gaat een alinea tekst worden in de begroting met de projecten die specifiek gericht zijn zeg maar over de hoofdwegen. Dus dan weet u ook allemaal een beetje wat het dan wordt. Daarmee heeft u

inzicht tijdens de begroting over wat er nu al is en krijgt u in Q1, als we tenminste alle stukken ook van de regiopartners krijgen, zijn we altijd een beetje van afhankelijk, maar dat is wel de bedoeling, de rest van de motie. En dan voorzitter, heb ik volgens mij de vragen beantwoord en de appreciaties voor de moties gedaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Van de Waart. Dan geef ik graag het woord aan wethouder Wit.

De heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga de moties en de vragen die ik heb gehad nog even langs. Beter voor Rijswijk, de motie is aangepast aangaande waterspeelplaats. Aangegeven inderdaad dat wij kunnen rapporteren daarover begin de begroting 2026. Dus niet voor de begroting 2026 moet ik zeggen, maar voor het Kaderdebat in 2026 richting 2027. De GroenLinksmotie over koelte is aangepast. Die kan ik dus, zoals die er nu ligt, ook, nou ja, overnemen doen we niet, maar kan ik in ieder geval meenemen, is voor mij uitvoerbaar. De motie van Rijswijks Belang over afval. Eigenlijk is dat een overbodige motie, maar ik wil wel even duiden waarom. Ik heb, wat ik net ook al heb aangegeven, is dat het actieplan zwerfafval wat wij hebben, wat we aan het opzetten zijn is meer dan alleen die coach waar ik het over had en die evaluatie die we daarover hebben. Het is ook de evaluatie van het actieplan Rijswijk Schoon. We behouden daaruit de goede dingen en we voegen dingen toe. En het plan komt tot stand in samenwerking met meerdere stakeholders, waaronder ook Avalax en waaronder de woningbouwcorporaties. En als ik dan een doorkijkje neem naar de motie van Wij. Rijswijk. Er wordt inderdaad komen daar ook financiën, het moet wel binnen de huidige financiële middelen kunnen, want dat is wel het budget wat ik heb. En tegelijkertijd de planning komt daar ook in te staan. Het is in principe een doorkijk voor de komende vier tot acht jaar om te kijken hoe we dat op een goede wijze kunnen oppakken. Ja, het is aan u of u de motie in stemming wil brengen, maar beide moties zitten in principe in dat zwerfafvalplan verwerkt. D66 heeft nog een aantal vragen gesteld. In ieder geval ...

De voorzitter: Wethouder Wit, ik zie mijnheer Weterings wil u interromperen. Tweede interruptie.

De heer Weterings: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, een vraag aan de wethouder. De informatie die u ons nu geeft, waarom heeft u die de afgelopen maanden achterwege gelaten? Dan hadden we deze vragen niet hoeven te stellen. Had met die informatie gekomen, dan, ja, het scheelt heel veel vragen. Waarom is die informatie achtergebleven?

De voorzitter: Wethouder Wit, wilt u daarop reageren?

De heer Wit: Ik heb geen informatie achtergehouden, voorzitter. Het is gewoon een feit dat wij de afgelopen, nou ja, acht jaar wil ik zeggen bezig zijn met Rijswijk schoonhouden, zwerfafval opruimen. Het programma Rijswijk Schoon, wat ook al door mijn voorganger wethouder Van de Laar toen is vastgesteld, dat is nog steeds in actie, dus dat werken wij nog steeds uit. We komen met de evaluatie en ik heb u net in de eerste termijn ook keurig aangegeven dat wij straks komen met de evaluatie en die afvalcoach en de goede dingen die daarbij horen. En dat wij in gesprek gaan met Avalax en met de andere, met onder andere de corporaties, is ook niks nieuws. Dus nee, ik heb geen informatie achtergehouden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Wit. Laatste interruptie, mijnheer Weterings. Oké. Goed, mijnheer Wit, wilt u verdergaan?

De heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. D66 komen we even op terug. U heeft gevraagd inderdaad bij de Tubasingel, u gaat daar een waterspeelplaats, nou ja, upgraden eigenlijk, mooier maken. Heeft u ook aandacht voor groen? Natuurlijk hebben we aandacht voor groen. Dat hebben we zeker op die

locatie ook. De vraag over, wanneer gaan we nou precies starten dan in de Landgoederenzone? Nou, de beschoeiing begint meteen na de zomer al en eind jaar gaan we starten met Van Vredenburgweg. En dan vervolgens in de fasering daarachteraan de andere onderdelen. Wil ik nog even terugkomen op wat CDA gezegd heeft over, er is ineens aandacht inderdaad, over het beheer groen. In ieder geval dank voor de ondersteuning dat niet alles kan, dat klopt inderdaad. We hebben keuzes moeten maken, ook in de financiële situatie waar we als gemeente ons in bevonden en nog steeds in bevinden. Want we zijn er ook nog niet 100 procent uit, dat zullen we toch ook, blijf ik ook benadrukken. En we zijn qua beheer groen zeker wel in control, veel meer in control dan een aantal jaar geleden. We hebben al onze groengegevens in archief staan, we kunnen dus veel efficiënter aanbesteden. We hebben ook een enorme achterstand op het gebied van boombeheer en ook boomcontroles ingehaald. Op het gebied van hagen. Maar we hebben tegelijkertijd ook bij het aannemen van het groenbeheer in 2023 een bezuinigingsactie doorgevoerd waardoor een aantal dingen, waaronder bijvoorbeeld het maaien, verminderd zijn en ook het inboeten van plantvakken, dus dat wil zeggen het herplanten van plantvakken, ook eruit gehaald zijn. Dus ja, dat er gevolgen zijn en dat dat zichtbaar is in de openbare ruimte, dat zal ik zeker niet tegenspreken. Dat u zegt, het is nog steeds niet op orde. Dat ga ik, dan ben ik het niet met u eens. Maar goed, laten we daar dan een klein meningsverschil over hebben. De Partij van de Arbeid heeft mij nog gevraagd of ik wil blijven investeren in cultuur, en dan vooral in, en dan zowel de grote als de kleine instellingen in Rijswijk. Wij investeren in cultuur, dat doen we al zolang ik er zit, dat doen we al zolang mijn voorganger er zat. Dat doen we al, nou ja, al decennia wou ik zeggen, al vanaf de schouwburg, het museum, alle kleine instellingen die we ondersteunen. Ik ben absoluut niet van zins om daarvan af te wijken, dus dat blijven we doen, mevrouw Van Nunen, via de voorzitter. Even kijken, had ik dan nog andere vragen, andere moties openstaan? Nee, voorzitter, ik denk dat ik hierbij klaar ben.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Wit: O, sorry. Nee, ik vergeet er één. Excuus. Nee, vergeet ik er een waar ik net nog contact over heb gehad met D66 en dat is de motie aangaande vrouwen ondersteunen. Of van, nou, dan moet ik even de motie opzoeken voordat ik het verkeerd zeg. Maar het gaat in ieder geval over vrouwen een rol geven in het ontwerp van de openbare ruimte. Nou, de motie zoals die er nu ligt die kan ik niet ondersteunen, die gaat te ver. Dat vraagt ook echt om monitoring, om een database, om echt wel best wel uitgebreid verhaal en ook heel complex. Maar ik snap wel dat u hem heeft ingediend. Dus wat mijn toezegging daarin is, dat is op basis ook van het rapport, Ruimte voor meiden op Zuid, zoals ik ook even snel gegoogeld heb waar inderdaad ontwerpprincipes in staan. Die ontwerpprincipes, die gaan we proberen in te voeren in onze ontwerpmethod. En we gaan, dat is mijn toezegging aan u ook, jonge vrouwen de mogelijkheid geven om mee te denken in het ontwerp van onze openbare ruimte. Hoe we dat gaan doen? Dat zal dan via Samen Rijswijk waarschijnlijk zijn. Dat moeten we nog even uitzoeken, maar dat is de toezegging die ik u daarin kan doen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Wit. Ik zie alleen dat mevrouw Woudstra volgens mij u wil interromperen over deze motie. Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Dank. Het antwoord van de wethouder is duidelijk, dat dit nu niet uitvoerbaar is. We zien wel heel graag dat de voorbeelden uit Amsterdam en Rotterdam worden binnengehaald. Dank voor de toezegging op de ontwerpprincipes en op het gaan ophalen van die voorbeelden en het doen van participatie. En vragen u ook om daar bij ons op terug te komen voor de begroting of, nou ja, in een termijn waarbij u zegt, dat lukt mij ook. Zodat we ook duidelijkheid hebben waar we staan en hoe we verder kunnen. In dat geval zal ik in overleg met de mede-indiener de motie aanhouden

totdat die stappen gezet zijn. En dan meteen ook een vraag over de waterspeeltuin. Kijkt u daar ook naar het groen? Was nog een vraag van ons die niet beantwoord is.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Wethouder Wit.

De heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Die laatste vraag heb ik wel beantwoord. Ja, natuurlijk kijken we daar naar het groen, dus die heeft u even gemist. U vraagt mij voor de begroting dat op te leveren. Dat ga ik niet, dat gaat mij niet lukken. Ik ga daar hetzelfde zeggen als bij de waterspeelplaats, want daar moeten we ook ontwerpprincipes dan gaan hanteren. Dus dat zal dan zijn voor het Kaderdebat in 2026.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Wit. Dan geef ik het woord aan wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Dank u wel, voorzitter. Ik had ook nog een paar vragen openstaan na de tweede termijn. De eerste vraag die mij gesteld werd was van Wij. Rijswijk over de gevolgen van de motie van onder andere Beter voor Rijswijk om jongeren en starters een kans te geven op een sociale huurwoning. Wat voor gevolgen gaat het hebben als we lokaal maatwerk regels toe gaan voegen om dat te doen? Uiteindelijk heeft elke gemeente de optie om maximaal 50 procent van hun verhuringen in de sociale huursector via lokaal en regionaal maatwerk te doen. Dus die andere 50 procent blijven per definitie buiten schot. Dus nieuwe lokaal maatwerk regels gaan niet dat percentage wat we maximaal kunnen verhuren lokaal of regionaal verhogen. Dus de conclusie is, heeft deze motie gevolgen voor de kansen van jongeren en starters op een sociale huurwoning? Mogelijk in positieve zin, ja. Gaat dat onaanvaardbare risico's veroorzaken voor alle woningzoekenden in de regio's en in het bijzonder voor starters en jongeren? Nee. Wat overigens wel de kansen voor starters op een woning drastisch zou verminderen is het stoppen met bouwen van huizen, maar dat terzijde. D66 vroeg nog naar de dekking van de starterslening. Nou, mevrouw Harmsen zei het al, de motie roept eigenlijk op om dit gewoon te onderzoeken, geeft een paar aanknopingspunten om dat te doen. Dus dat gaan we doen als de motie aangenomen wordt. Er zijn wel wat ideeën geopperd overigens om in aanvulling op wat hier in de motie staat te gaan doen qua bekostiging ambtelijk, maar dat moeten we nog met de afdeling financiën bespreken. Maar goed, dat gaan we dan ook doen als de motie aangenomen is.

De voorzitter: Wethouder Van Malsen, ik zie dat mijnheer Van Dam u wil interromperen.

De heer Van Dam: Zeker. Bedankt voor de toelichting ten eerste. Onze zorgen zaten er vooral in dat de sociale woningvoorraad zoals we die nu hebben, is die regionaal afgestemd met Woonnet Haaglanden en de verdeling van sociale woningen? En ik vroeg me af of u dat percentage wat u vast gaat stellen met de corporaties dan ook de regio bij betreft? Zodat we, want 50 procent van onze woningvoorraad op sociaal is nog best veel.

De voorzitter: Dank voor uw vraag.

De heer Van Dam: Dus betreft u daar de regio bij?

De voorzitter: Wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Jazeker. Die regels die, zeker de regionale regels, die worden opgesteld samen met alle andere gemeenten in de regio. En er zijn een aantal hoofdstukken in de Huisvestingsverordening en dit is er nou net eentje van waar we regionaal optrekken juist om de risico's die de heer Van Dam signaleert te beperken. En het is ook zo, hebben we ook in deze periode een paar keer gedaan, want als we een wijziging in de Huisvestingsverordening aan uw raad

aanbieden in deze hoofdstukken, dan zijn dat regionaal afgestemde wijzigingen. En lokaal maatwerk is daar een uitzondering op, want dat zijn regels die we alleen in Rijswijk hebben.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam, tweede interruptie.

De heer Van Dam: Ja, ja. Ik maak ze allemaal op hier. Nee. Ik heb nog één vraag. In ieder geval dank voor de verheldering. Op het moment dat we, dat u het percentage heeft bepaald, dus in samenwerking met de regio, in samenwerking met de woningcorporaties, dan komt die als het goed is, zoals u net zelf aangaf, terug naar de raad zodat wij ... Kunnen wij daar dan nog een beslissing over nemen of is het gewoon een mededeling?

De voorzitter: Wethouder Van Malsen.

De heer Van Malsen: Nee, het aanpassen van de Huisvestingsverordening is altijd een bevoegdheid van de gemeenteraad, dus dat zal de gemeenteraad ook moeten besluiten.

De voorzitter: Wethouder Van Malsen, wilt u verdergaan met uw tweede termijn?

De heer Van Malsen: Ja, ik had nog één vraag van D66 over waar dan die lokaal maatwerk regels te vinden zijn? Die staan in de Huisvestingsverordening artikel 3.7 en 3.8. En D66 vroeg specifiek naar de regels die toezien op het doorstromen of door laten stromen van senioren. Het staat er een beetje verbloemd in de Huisvestingsverordening, want er staat namelijk niet ... Want die regels zijn niet gericht op de huishoudens zelf, maar op de woningen die ze achterlaten. En in de regel staat dat een huishouden dat een eengezinswoning achterlaat en verhuist naar een niet-eengezinswoning, dat die voorrang krijgen. En dat zijn in de regel, of tenminste in de praktijk, vaak senioren. Overigens biedt dit artikel ook nog de mogelijkheid aan seniorenmakelaars om deze doelgroep direct te bemiddelen via 3.11, dat gaat over directe bemiddeling. Dus dat is er nog een aanvulling op. Dus je hebt die lokale maatwerk voorrangregel die het toelaat en dan heb je ook nog directe bemiddeling, waar bijvoorbeeld ook statushouders gebruik van maken. En daarmee kun je ook nog middels de seniorenmakelaar als senior kans maken op een woning. Voorzitter, dat was het in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Van Malsen. Volgens mij was er nog een vraag van het CDA over de inzet van de Pandbrigade. Die zal ik beantwoorden, in die zin dat wij via een raadsinformatiebrief u kortgeleden geïnformeerd hebben over de evaluatie. We hebben daarin aangegeven dat we naar fase twee over moeten zullen gaan omdat het aantal meldingen en de huidige beschikbare capaciteit niet in evenwicht is. En ook de nieuwe wetten die er komen ook een extra belasting betekenen voor de Pandbrigade. Dus met de instemming van deze Kadernota in aanloop naar de begroting gaat u als raad ook de capaciteit van de Pandbrigade versterken. Dus dat is het antwoord dat ik u nog wilde geven. Volgens mij zijn we dan gekomen aan het einde van de tweede termijn van het college. Onze griffier heeft alles netjes bijgehouden. We hebben een aantal twijfelpunten, dus die willen we even eentje en dat is de motie van D66, de openbare ruimte is er ook voor jonge vrouwen. Mevrouw Woudstra, brengt u deze in stemming?

Mevrouw Woudstra: Ik heb net, o, ik krijg net het antwoord binnen, want ik moest het heel even checken, we brengen hem op dit moment niet in stemming. Dus kijken graag naar een vervolg, wat de wethouder heeft aangegeven, en komen erop terug.

De voorzitter: Dus deze wordt ingetrokken. Helder. Dan zie ik mijnheer Weterings, kunt u toelichting geven?

De heer Weterings: Voorzitter, motie 6A13, de uitvoering na de uitbreiding van zes fte, die willen we ook intrekken, dus niet in stemming brengen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Loof.

De heer Loof: Ja, voorzitter, al onze moties staan niet tussen het lijstje, onze vier moties. Ik hoor dat het nog bezig is. Oké.

De voorzitter: Wij zullen ook echt de vergadering nu schorsen voor tien minuten. Hoeveel? Ik kijk, twintig minuten. O, oké. Dit is best wel een technische klus, dus ik stel voor dat we twintig minuten schorsen? Ja. Prima. Als het eerder kan, dan gaan we dat laten weten, maar ik schors de vergadering met twintig minuten.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. En wij, ik wil u het volgende voorstellen, om als eerste agendapunt 5 in stemming te brengen, het raadsvoorstel eerste halfjaarrapportage, daarna de definitief ingediende moties van 6A1 tot en met 29 en daarna de Kadernota en daarna de jaarstukken. Heeft dat uw instemming? Dat lijkt ons de logische volgorde en dat is ook zo gecommuniceerd met de techniek, dus ik hoop dat dat allemaal goed zal gaan. Het raadsvoorstel eerste halfjaarrapportage 2025. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Niemand? We missen nog één denk ik. Met 31 stemmen voor is het raadsvoorstel unaniem aangenomen. Dan gaan we naar de definitief ingediende moties. Als eerste motie, waterspektakel in de openbare ruimte. Met 22 stemmen voor en 9 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie, aanleg voetpad Parkrijk, Wilhelminapark. Met 26 stemmen voor en 5 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A3, Rijswijkse jongeren voorrang bij sociale huurwoning. Met 28 stemmen voor en 3 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A4, kosten jeugdzorg op indicatie inzichtelijk. Mevrouw Woudstra, wilt u een stemverklaring afleggen?

Mevrouw Woudstra: Ja, graag. Eerder hebben wij aangegeven twijfel te hebben bij deze motie. We hebben de uitleg van de wethouder gehoord en daarmee gaan wij voorstemmen. Dus we hopen natuurlijk dat ouders ook beseffen wat de kosten zijn en dan ook een handelingsperspectief krijgen.

De voorzitter: Dank voor de stemverklaring. Met 19 stemmen voor en 12 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie, koeltevisie Rijswijk. Met 22 stemmen voor en 9 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie, versterken en versnellen toekomstvisie Plaspoelpolder. Mevrouw ... O, de heer Weterings, u wenst een stemverklaring af te leggen?

De heer Weterings: Ja, voorzitter, we zijn heel bang dat de Plaspoelpolder een stadspark gaat worden. Want je geeft ze een vinger en ze pakken heel je hand dus wij zullen tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Anderen? Niet het geval. Met 21 stemmen voor en 10 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie, publieke ruimte, gedeeld verleden. Met 16 stemmen voor en 15 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A8, de toekomststoel van Rijswijk. Met 19 stemmen tegen en 12 voor is deze motie verworpen. De motie, juridisch perspectief voor betere besluitvorming. De heer Van Enk, u wenst een stemverklaring?

De heer Van Enk: Ja, wij zullen daar tegenstemmen, voorzitter. Voor alle duidelijkheid, wij gaan ervan uit bij alle raadsvoorstellen dat die duidelijk juridisch getoetst zijn en dat het college die verantwoordelijkheid al genomen heeft in het voortraject. En dat willen we graag zo houden.

De voorzitter: Nog anderen? Met 20 stemmen voor en 11 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A10, ook tijdelijke opvang of tijdelijke huisvesting voor Rijswijkse radeloze moeders die smeken om hulp. Mevrouw Woudstra, u wenst een stemverklaring af te leggen?

Mevrouw Woudstra: Ja, kort. Dank u wel. We hebben gehoord dat hier van alles voor in gang gezet is en dat extra aandacht heeft. Het is wel goed dat we het erover hebben gehad, maar we zullen om die reden dat dit al bekend is en aan wordt gewerkt tegenstemmen.

De voorzitter: Dank. Mevrouw Harmsen.

Mevrouw Harmsen: Ik sluit mij daarbij aan, bij die stemverklaring.

De voorzitter: Mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Wij ook.

De voorzitter: Mijnheer El Majjaoui.

De heer El Majjaoui: Ja, dank, voorzitter. Ik sluit me hierbij aan bij D66.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer El Majjaoui. Anderen niet? Met 27 stemmen tegen en 4 voor is deze motie verworpen. Dan de motie 6A11, pak illegaal afvaldumping en bijplaatsing concreet aan. Mijnheer Loof, u wenst een stemverklaring af te leggen?

De heer Loof: Voorzitter, wij hebben vertrouwen in de aanpak van de wethouder en achten deze motie daarom overbodig, omdat het in feite is overgenomen dus daarom zullen wij tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loof. Anderen? Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Daar sluiten we ons voor deze en de volgende bij aan.

De voorzitter: Dank u wel. Met 16 stemmen voor en 15 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A12, een concreet gebaar, 4 miljoen overschot terug naar de Rijswijkers. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Met 27 stemmen tegen en 4 voor is deze motie verworpen. Dan de motie 6A13, grijp in bij de Bogaard voordat echt alle winkels verdwijnen. De heer Loof.

De heer Loof: Voorzitter, wij zien deze motie in samenhang met onze motie over de overlast in de Bogaard en zullen daarom voorstemmen.

De voorzitter: Met 23 stemmen voor en 8 tegen is deze motie aangenomen. Dan gaan we naar 6A14, motie voor een schoon en leefbaar Rijswijk. O, mijnheer Loof, u wenst een stemverklaring af te leggen?

De heer Loof: Ja, voorzitter, hier geldt hetzelfde als voor de andere motie, wij hebben vertrouwen in de aanpak van de wethouder en achten deze daarom overbodig, daarom zullen wij tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Anderen? Nee. Met 22 stemmen tegen en 9 voor is deze motie verworpen. Dan motie 6A15, investeren in voorzieningen voor een leefbare stad. Mijnheer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind: Voorzitter, wij delen de analyse, algehele analyse van Wij. Rijswijk ten aanzien van stilstand in Rijswijk niet. Maar deze motie en de volgende motie die gaat over het in kaart brengen van de voorzieningen en van het hoofdwegennet, zien we als zeer nuttige moties, dus we zullen voorstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Dank voor de aanpassing door Wij. Rijswijk. Door die aanpassing en de uitleg dat dit niet al bij de volgende begrotingsbehandeling allemaal met allemaal keuzemodellen voorligt.

En als we hem zo interpreteren, stemmen wij voor de motie. En verder sluit ik me aan bij de stemverklaring van GroenLinks.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter, in navolging wat de vorige sprekers hebben gezegd zien wij ook in de aangepaste vorm een goede structurele verbetering.

De voorzitter: Dank u wel. Met 31 stemmen voor is deze motie unaniem aangenomen. Dan de motie 6A16, inzicht in aanpak voor het hoofdwegennet van Rijswijk. Mevrouw Van der Weij.

Mevrouw Van der Weij: Dank u wel, voorzitter. Wij zullen voor deze motie stemmen. De uitvoering van de Mobiliteitsstrategie loopt en hier zit het ook in. Met de interpretatie van de wethouder hebben we de helderheid over hoe we hier meer inzicht in krijgen in de volgende rapportagemomenten, vandaar voor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Weij. Andere raadsleden die een stemverklaring willen afleggen? Niet? Met 31 stemmen voor is ook deze motie unaniem aangenomen. Dan motie 6A17, een bruisend Bogaard stadscentrum. Met 20 stemmen voor en 11 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A18, Rijswijkse bewegwijzering op orde. 29 stemmen voor, 2 tegen, deze motie is aangenomen. Dan de motie 6A19, help startende woningzoekenden met een uitgebreide starterslening. Mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Voorzitter, wij weten niet wat de financiële consequenties hiervan zullen zijn als we dit echt gaan uitbreiden. Dus het enige is dat er wordt gevraagd om onderzoek en dat willen wij wel afwachten. Dat moet vrij snel te doen zijn.

De voorzitter: U stemt voor dan?

De heer Van Enk: Ja, voor.

De voorzitter: Met 26 stemmen voor en 5 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A20, flitspaal die beloont voor een verkeersveiligere wijk. Met 21 stemmen voor en 10 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A21, een verkeersveilige Bogaard. Met 29 stemmen voor en 2 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A22, doelmatig begroten. Met 30 stemmen voor en 1 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A23, verlagen van bestuurlijke boete bijstandsfouten. De heer Weterings.

De heer Weterings: Voorzitter, ook al uitgelegd, zullen wij tegenstemmen. Wat de landelijke regel wordt en wachten graag de landelijke regelgeving af. We hoeven als Rijswijk niet vooruit te lopen, dus we zullen nee-stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Met 17 stemmen voor en 14 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A24, SROI met impact. Met 22 stemmen voor en 9 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A25, perspectief voor Buurtgezinnen. Met 31 stemmen voor is deze motie aangenomen unaniem. Dan gaan we naar de motie 6A26, bezuinig niet op kansengelijkheid. Mevrouw Woudstra.

Mevrouw Woudstra: Een stemverklaring over deze en die over antidiscriminatie. Beide principes staan wij achter, maar we willen niet nu het college voor de voeten lopen om te kijken of er doelmatig omgegaan wordt met geld. Dus niet vooraf op de begroting opties al weghalen. We zullen er wel bij de begroting op letten, op zowel antidiscriminatie als kansengelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Woudstra. Anderen? Niet het geval. Met 29 stemmen tegen en 2 voor is deze motie verworpen. Dan de motie 6A27, bezuinig niet op antidiscriminatie. Mevrouw Van Nunen.

Mevrouw Van Nunen: Ja, voorzitter, nog meer dan bij de vorige motie wil ik hierbij aangeven dat natuurlijk de Partij van de Arbeid zeer tegen discriminatie is, maar dat we alles in perspectief moeten wegen qua subsidies. Dus ik ga ervan uit dat we met een antidiscriminatiebeleid gewoon al voldoende ook doen.

De voorzitter: Dank u wel. Met 24 stemmen tegen en 7 voor is deze motie verworpen. Dan de motie 6A28, wees transparant over algoritmes. Met 22 stemmen voor en 9 tegen is deze motie aangenomen. Dan de motie 6A29, afstand nemen van de Asielnoodmaatregelenwet. Mevrouw Woudstra, u wenst een stemverklaring af te leggen.

Mevrouw Woudstra: Zoals net aangegeven snappen we het principe, maar is dit niet de plek en het moment en ligt het nog bij de Eerste Kamer voor. Daarom zullen we nu tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk: Ja, voor ons geldt ook dat dit niet de plek is. En de heer Bontenbal heeft zich duidelijk uitgesproken, voorzitter, dus daar laten we het bij.

De voorzitter: Uw landelijke partijleider. Met 21 stemmen tegen en 9 voor is deze motie verworpen. O, inderdaad, wacht even. 21. Nee, klopt toch? Ik zie op mijn scherm 22 stemmen tegen en 9 voor, dus deze motie is verworpen. Dan waren dit alle moties, 29 moties. Gaan we door naar het raadsvoorstel Kadernota 2026. Wenst iemand van u een stemverklaring af te leggen? De heer Weterings.

De heer Weterings: Ja, voorzitter, u gelooft het niet, maar ook op het Forum gezegd dat het gewoon een bijzonder goede Kadernota was. Compliment voor het college. Onze partij zal voorstemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Weterings. Anderen? Niet? Dan kunt u overgaan tot stemming. Nou, dat is een groot compliment denk ik, met 31 stemmen voor is het raadsvoorstel Kadernota 2026 unaniem aangenomen.

7. Raadsvoorstel Jaarstukken 2024 (RV 25 036)

De voorzitter: Dan agendapunt 7, het raadsvoorstel jaarstukken 2024. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Dat is niet het geval. Met 31 stemmen voor is het raadsvoorstel jaarstukken 2024 ook aangenomen.

9. Sluiting

De voorzitter: Dan zijn we beland bij agendapunt 9, de sluiting. Het is inmiddels zes minuten voor elf, dus wel een lange vergadering geweest. Maar ik wil u wel allen complimenteren voor de wijze waarop u met elkaar hebt vergaderd. Het ging echt over de inhoud. En ik wil ook via u onze ambtelijke organisatie hartelijk danken voor de wijze waarop zij het hele proces van de Kadernota hebben voorbereid, u goed daarin hebben geïnformeerd en complimenten aan hen. Ja. Dan sluit ik nu de vergadering.

Mevrouw Bentvelzen: Fijne vakantie.